

# Ad Romanos

te psequentibus vos. Benedicite et nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus. In ipsum inuicem sentientes. Non alta sapientes: sed humilibus sentientes. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Nulli malum pro malo reddetes. Prudentes bona: non tamen coram deo: sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est: cum omnibus hominibus pacem habentes. Non vosmetipsos defendentes charissimi. sed date locum ire. Scriptum est enim. Tibi vindictam et ego retribuam: dicit dominus. Sed si esurierit inimicus tuus: cibus illi. si sitit: potum da illi. Hoc ei facies carbonem ignis progeres super caput eius. Noli vinci a malo. sed vince in bono malum.

**C. S.** Docet apostolus maiores obedire superioribus pro subventionem et dilectionem. **XIII**

**O**mnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi a deo. Que autem sunt: a deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati: dei ordinationi resistit. Qui autem resistit: ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis: sed mali. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac et habebis laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris: time. Non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est vindictam in iram ei qui malum agit. Ideoque necessitate subditi estote: non solum propter iram: sed propter conscientiam. Ideo enim et retributa prestatis. Ministri enim dei sunt: in bonum seruientes. Reddite ergo omnibus debita. Cui tributum: tributum: cui vectigal: vectigal. cui timorem: timorem. cui honorem honorem. Nemini quicquam debeatis nisi ut inuicem diligatis. Qui enim diligit primum: legem impleuit. Nam non adulterabis. non occides. non furaberis. non falsum testimonium dices. non concupisces. et si quod est aliud mandatum: in hoc verbo instauratur. Diliges primum tuum sicut teipsum. Dilectio primum malum non operatur. Plentitudo ergo legis est dilectio. Et hoc scientes tempus: quia hora est iam nos de somno surgere. Nunc enim propter hoc est nostra salus: quam cum credimus. Non proceperit dies autem appropinquauit. Abiiciamus ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis. sic ut in die honeste ambulemus. Non in comensationibus et ebrietatibus: non in cubilibus et in pudicitis. non in contentione et emulatione: sed induimus dominum Iesum Christum et carnis curas ne feceritis in desideriis.

**C. S.** Aplos maiores hortat ne inferiores contemnerent aut eos scandalizarent. sed eos pacifice edificarent.

**I**nfirmitatem autem in fide assumite. **XIII** te: non in disceptationibus cogitationum. Alius enim credit se manducare omnia. Qui autem infirmus est solum manducet. Is qui manducat non manducantem non spernat: et qui non manducat: manducantem non iudicet. Deus enim illum assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim deus

statuere illum. Nam alius iudicat diem interdium. alius autem iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu abundet. Qui sapit dies: domino sapit. et qui manducat: domino manducat. Gratias enim agit deo. Et qui non manducat: domino non manducat. et gratias agit deo. Nemo enim nostrum sibi uiuit: et neco sibi moritur. Siue ei uiuimus: domino uiuimus. siue morimur: domino morimur. Siue ergo uiuimus siue morimur domino sumus. In hoc enim Christus mortuus est et surrexit ut et uiuorum et mortuorum diceretur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim. Uiuo ego dicit dominus. quoniam mihi si recte omne genu. et omnis lingua confitebitur deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationes reddet deo. Non ergo amplius inuicem iudicemus: sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum. Scio et confido in domino Iesu. quia nihil commune per ipsum: nisi ei qui existimat quid commune esse: illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur iam non propter charitatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere pro quo Christus mortuus est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est enim regnum dei escam et potus: sed iusticia et pax et gaudium in spiritu sancto. Qui enim in hoc seruit Christo: placet deo. et probatus est hominibus. Itaque que pacis sunt sectemur. et que edificationis sunt inuicem custodiamus. Noli propter escam destruere opus dei. Omnia quidem sunt munda: sed malum est homini qui per offendiculum manducat. Bonus est non manducare carnem et non bibere uinum. neque in quo frater tuus offenditur: aut scandalizatur: aut infirmatur. Tu fidem quas habes penes teipsum: habe coram deo. Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. Qui autem discernit: si manducauerit damnatus est. quia non ex fide. Omnis autem quod non est ex fide: peccatum est. **C. S.** Hortatur maiores apostolus ut infirmos sustineant: et eos in bonum promoueat: ac se excusat apostolus cur Romanos corporaliter non uisitaerit.

**C. S.** **XV** **D**ebemus autem nos firmiores inbecillitates infirmorum sustinere: et non nobis placere. Unusquisque uisum primo suo placeat in bonum: ad edificationem. Etenim Christus non sibi placuit. sed sicut scriptum est. Impropria inuenerunt tibi ceciderunt super me. Quocumque ei scripta sunt: ad nostram doctrinam scripta sunt: ut pro patientia et consolacionem scripturarum spem habeamus. Deum autem patie et solatij det det uobis idipsum sapere in alterutrum secundum Iesum Christum: ut unanimes uno ore honorificetis deum et patrem domini nostri Iesu Christi. Propter quod suscipite inuicem sicut et Christus suscepit uos in honorem dei. Dico enim Christum Iesum ministrum fuisse circumcissionis propter iram dei ad confirmandas promissiones patrum. gētes autem super maria honorare deum sicut scriptum est. Propter ea confitebor tibi in gentibus domine: et non tuo cantabo. Et iterum dicit. Letamini gētes cum plebe eius. Et iterum

**D**  
Prouer. iij. a  
Esai. v. e  
Prouer. xx. c  
i. Pe. iij. b  
ij. Cor. viij. d  
Hebre. xij. d  
Deut. xxxij. e  
Hebre. x. f  
Prouer. xxv.

**A**  
Sap. vi. a

**B**

**D**  
Matt. xij. e

**L**

**D**  
Deut. x. d

**L**  
Leuit. xix. b  
Matt. xxij. d

**B**  
Gal. v. e  
Iaco. ij. b

**D**

**L**  
Lu. xxi. g  
Bala. v. c

**B**  
i. Pe. ij. b

**A**

**J**  
Iaco. iij. c

Jacob. iij. c

Esai. xlv. d  
Philip. iij. b  
ij. Cor. iij. b

Titum. iij. d  
i. Cor. viij. d

Ps. lxxv. iij. b

ij. Cor. xij. d  
Ps. cxv. iij. b

Laudate omnes gentes dominum: et magnificate eum  
 omnes populi. Et rursus esatias ait: Et erit radix iesu  
 se: et qui exurgit regere gentes: in eum gentes sperabunt  
 Deus autem spei repleat vos in omni gaudio et pace in  
 credendo ut abundetis in spe et virtute spiritus sancti. Er-  
 tus suus autem frater meus: et ego ipse de vobis: quoniam et ip-  
 si pleni estis dilectione. repleti omni scientia. ita ut possi-  
 tis alterutrum monere. Audaci autem scripti vobis  
 fratres et propter. tamquam in memoriam vos reducere propter  
 gratiam quam data est mihi a deo ut sim minister christi iesu  
 in gentibus: sacrificans euangelium dei: ut fiat obla-  
 tio gentium accepta et sacrificata in spiritu sancto. Habeo  
 igitur gloriam in christo iesu ad deum. Non enim audeo ali-  
 quid loqui eorum quod per me non efficit christus in obedientiam  
 gentium in verbo et factis in virtute signorum et prodigio-  
 rum. in virtute spiritus sancti. ita ut ab hierosolymis per circum-  
 tum usque ad illyricum repleverim euangelium christi.  
 Sic autem predicant euangelium. hoc non vobis notatus.  
 est christus ne super alienum fundamentum edificarem:  
 sed sicut scriptum est: Quis quibus non est annuntiatum de  
 eorum videbunt: et qui non audivit de eo intelliget. propter  
 quod et impediebar plurimum venire ad vos et prohib-  
 bitus sum usque adhuc. Nunc vero ulterius locum non habens  
 in his regionibus. cupiditate autem habens veniendi ad  
 vos ex multis causis precedentibus: annis: cum in hispaniam  
 proficisci cepo: spero quod perieris videam vos. et ab  
 his deducar illuc: si vobis primum et propter fructus fue-  
 ro. Nunc igitur proficiscar in hierosolymis ministrare san-  
 ctis. Probaverunt enim macedonia et achaia col-  
 lationem aliquam facere in pauperes sanctorum: qui  
 sunt in hierosolymis. Placuit enim eis et debitores sunt  
 eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt  
 gentiles: dicitur et in carnalibus ministrare eis. Hoc  
 igitur cum consummavero et assignavero eis fru-  
 ctum hunc: per vos proficiscar in hispaniam. Scio  
 autem: quoniam veniens ad vos: in abundantia benedictio-  
 nis christi veniam. Obsecro ergo vos fratres per dominum nos-  
 trum iesum christum et per charitatem sancti spiritus ut ad-  
 iuvetis me in orationibus vestris. per me ad deum. ut li-  
 berer ab infidelibus qui sunt in iudea: et obsequium  
 mei oblatio accepta fiet in hierosolymis sanctis. ut  
 veniam ad vos in gaudio per voluntatem dei ut  
 refrigerer vobiscum. Deus autem pacis sit cum om-  
 nibus vobis. Amen.

C. S. Proposuit apostolus quaedam exempla bonorum hominum  
 ad imitandum et ad perseverandum inducit. XVI

**Q**uoniam autem vobis prebeben sororem  
 nostram quam est in ministerio ecclesie quam est cen-  
 chris. ut eam suscipiatis in domino digne  
 sanctis: et assistatis ei in quocumque ne-  
 gocio vestri indiguerit. Etenim ipsa quae assistit multis  
 et mihi ipsi. Salutate prescam et aqlaz adiutores  
 meos in christo iesu qui pro anima mea suas cervicibus  
 supposuerunt: quibus non solum ego gratias ago: sed et  
 civitate ecclesie gentium. et domesticam ecclesiam eorum  
 Salutate epbenetum dilectum mihi. qui est primum  
 ecclesie athenis in christo iesu. Salutate maria quam mul-  
 tum laboravit in vobis. Salutate andronicus  
 et iuliam: cognatos et captivos meos qui sunt no-  
 biles in apostolis. qui et ante me fuerunt in christo iesu. Sa-  
 lutate apostolus dilectissimum mihi in domino. Salu-

tate vrbani adiutorem nostrum in christo iesu. et stachin  
 dilectum meum. Salutate appellen presbiterum in christo  
 Salutate eos qui sunt ex aristoboli domo. Salu-  
 tate herodionem cognatum meum. Salutate eos qui  
 sunt ex narcisci domo: qui sunt in domino. Salutate tri-  
 pbenam et tripbosaz: qui laborant in domino. Salutate per-  
 fidam charissimam quam multum laboravit in domino. Salu-  
 tate rufus electum in domino. et matrem eius et matrem. Sa-  
 lutate asyneretum et plegontam bermen patro-  
 bam berram et qui cum eis sunt fratres. Salutate philo-  
 logum et iuliam nereum et sorores eius et olympia-  
 dem. et omnes qui cum eis sunt sanctos. Salutate inuicem  
 in osculo sancto. Salutem vos omnes ecclesie christi. Ro-  
 go autem vos fratres ut obvietis eos qui dissensiones  
 et offendicula propter doctrinam quam vos didicistis  
 faciunt: et declinate ab illis. Huiuscemodi enim  
 christo domino nostro non fuerunt. sed suo veteri: et per dulces  
 sermones et benedictiones seducunt corda innocentium.  
 Vera enim obedientia in omni loco divulgata est. Bau-  
 deo igitur in vobis: sed volo vos sapientes esse in bono: et  
 simplices in malo. Deus autem pax operat sathanaz  
 sub pedibus vestris velociter. Gratias domini nostri iesu christi  
 vobiscum. Salutem vos timotheum adiutorem meum et  
 lucium et iasonem et sossipat cognati mei. Saluto  
 vos ego tertium qui scripsi epistolam in domino. Salutem  
 vos cainus hospes meus et universa ecclesia. Salu-  
 tat vos erastus arcarii civitatis: et quartus frater.  
 Gratias domini nostri iesu christi cum omnibus vobis. Amen. Et  
 autem qui potes est vos confirmare iuxta euangelium  
 meum et predicationem iesu christi secundum revelationem my-  
 sterii temporibus eternis taciti: quod nunc patefactus  
 est per scripturas prophetarum secundum preceptum eterni dei  
 ad obedientiam fidei in cunctis gentibus cogniti  
 soli sapienti deo per iesum christum cui honor et gloria in  
 secula seculorum. Amen.

Explicat epistola Pauli ad Romanos.

Incipit prologus in prima epistola ad Corinthios

**E**pistola prima ad Corinthios: multas causas  
 diversasque complectitur. Quarum preter rela-  
 tione fratrum cognovit apostolus. Partem ipso-  
 rum Corinthiorum sunt istis indicat. Nonnulli  
 as vero pro officii sui cura aut ordiat aut emendat  
 let variis curatiombus medef diversa infirmitate  
 languentibus. Nam apud eos primum curat dissentio-  
 nis vitium. quod multi pseudo apostolorum unitate intule-  
 runt scindentes ecclesie: ut propriis nominis facerent se-  
 ctatores. quod his exprobrat per his apostolus. Hoc autem  
 dico quod unusquisque vestrum dicit. Ego quidem sum pauli  
 ego autem appollo. ego vero cephe. ego autem christi. Et  
 ob hoc quod horum se dicit facere nomen mentionem  
 ut multo magis erubescant id se facere sub fal-  
 sorem apostolorum nominibus. quod etiam si sub pauli et  
 petri fieret nomine: displiceret. Secunda causa est indu-  
 citur qui paterne obliuere reuerentie uxorem sibi non  
 erubuit facere de nonerca. Quod facinorosum licet for-  
 nicationem appellauerit apostolus. tamen ita condema-  
 nit: ut in ultionem facti auctore talis operis diabo-  
 lo iudicauerit deputandum: imposita iudiciorum et li-  
 tium tertia questione. Quarto loco matrimonio-  
 rum iura tractantur his. Quinto loco virginatibus  
 consilium velut e vicino coniungit. Sexto loco de

escarū licētia disputaf. Septimo atq; octauo loco de attondēdo vīris: et mulierib; velando capite: ac sacramentoz cōmuniōe precipitur. Nono loco emulatio q̄ diuersitate donoz spūa/ liū nascebat sub exēplo mēbroz et corpis casti gatur. Decimo resurrectionis spes multis r ar gumentis et rōibus approbat. Ultimo de colli gēdis ad necessitatē scrōz noīe charitatis cura vī edificatio cultū īponit. Interferūt bis pau ca que aut vt q̄busdā videt̄ pēdēt ex supiorib; aut hnt lz pprīas tamē puulas actiones.

¶ Explicat prologus. Incipit argumentum.

**C**orinthii sunt achalcii: et hi sūt ab apo stolo audierūt verbū veritatis r sub uersi sunt multifarie a falsis apostolis Quisda a pbie verbosa eloquētia: alij secta legis iudaice inducti sunt. Hos reuocat apostolus ad verā fidē et euāgelicā sapiam scri bēs eis ab epheso p timotheū discipulū suū.

¶ Explicat argumētū. Incipit epī stola Pauli ad Corinthios prima.

¶ C. S. Laudat corinthios aplos: atq; ad p̄cordi am hortatur illos qui dicunt se baptizatos a di uersis: et q; deus stultā fecerit sapientiam hu ius mundi.

¶ Cap. I

**P**aulus vocatus

apls iesu xpi p volūtatem dei r sosthenes frat ecclie dei q̄ ē corinthi. Scripsit i xpo iesu vocat̄ scis cuz oib; q̄ inocāt nomē dñi nri iesu xpi in oī loco ipoz r nro. B̄ra vob r pat a do



p̄re nro r dño iesu xpo. B̄ras ago deo meo sp p vob in grā dei q̄ data ē vob in xpo iesu. q; in oib; diuites facti estis in illo in omī p̄bo r in oī scia sicut testimoniū xpi pfirmatū ē i vob: ita vt nihil vob desit in vlla grā: expectatib; reuelatō nē dñi nri iesu xpi q̄ r pfirmabit vos vsq; in fi nē sine crimine: in die adnētus dñi nostri iesu xpi. Fidel' de' p que vocati estis in societates si lis ei' iesu xpi dñi nri. Obsecro aut vob frēs p nomē dñi nri iesu xpi: vt idipm dicat̄ oēs: r nō sint in vob scismata. Sit' aut pfecti in eodem sensu r in eadē scia. Significatū ē em̄ mibi de vobis frēs mei ab his q̄ sunt cloes. q; cōtentio nes sunt int' vos. Hoc aut dico: qd vnusq; vtr̄z dicit. Ego qdē suz pauli. ego at appollo: ego do ceptus. ego aut xpi. Diuisus ē xps. Nūqd paul' crucifix' ē p vob; aut i noīe pauli baptizati est' B̄ras ago do meo q; neminē vestrū baptizauī nisi cryspū r catū: ne dicat: q; in noīe meo bap tizati estis. Baptizauī aut r stephane domū: cete rū nescio si quē aliū vīm baptizauerum. Non em̄ misit me xps baptizare s; euāgelizare. non in sapia verbū vt nō euacuet̄ cruc xpi. Verbum em̄ crucis pētib; qdē stulticia ē. bis aut q̄ sal uū fiūt. i. nob dei p̄tus est. Scriptū ē em̄. Perdā sapiam sapiētū. r prudētia prudētū reproba/ bo. Ubi sapiēs. vbi scriba. vbi inq̄sitor: vbi scil'z

Nōne stultā fecit de' sapiam hui' mūdi? Nā qe in dei sapia nō cognouit mūd' p sapiam deum placuit deo p stulticiā p̄dicationis saluos face re credētes. Om̄ r iudei signa petūt. r greci sa piētā q̄runt. Nos aut p̄dicam' xpm crucifixus iudeis quidē scādalu. gētib; aut stulticiā. ip̄sis aut vocatis iudeis atq; grecis xpm dei virtutē et dei sapiam. q; qd stultū ē dei: sapiētū ē hoīb; et qd infirmū ē dei: forti' ē hoīb;. Videte enim vocationē vestrā frēs. q; nō multī sapiētes s; carnē nō multī potētes. nō multī nobiles. sed q̄ stulta sunt mūdi elegit de' vt cōfundat sapien tes. r infirma mūdi elegit de' vt cōfundat for tia: r ignobilia mundi r p̄tēribilia elegit deus et ea q̄ non sunt: vt ea q̄ sunt destrueret: vt non glorie' oīs caro in cōspectu eius. Et ip̄so autē vos estis in xpo iesu: qui factus est nobis sapia et iusticia et sanctificatio r redēptio: vt quēad' modū scriptū est. q̄ gloria' in dño gloriētur.

¶ C. S. Dicit apls se apud corinthios nō vīsus fuisse excellētia secularis s; monis. q̄ vtendū est inter pfectos q̄ p̄nt ea capere vt sunt homines spirituales.

**E**go cū venisset ad vos frēs: veni nō in sublimitate s; monis aut sapie: anū/ cias vobis testimoniū xpi. Nō em̄ iudicaui me scire aliquid inter vos nisi se sum xpm r hūc crucifixū. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud vos: r ser mo me' r p̄dicatione mea: nō in persuasionib; hu mane sapientie vobis: sed in oīsiōne spūs r p̄tu tis: vt fides vestrā nō sit in sapientia hominum s; in p̄tute dei. Sapiam aut loq̄mur int' pfectos Sapiētiā vero nō huius seculi neq; p̄ncipum huius seculi q̄ destruunt. sed loquimur dei sapi entia in mysterio que abscondita ē. quam p̄desti nauit deus ante secula in gloria nostram: quaz nemo principū hui' seculi cognouit. Si enī co gnouissent nūq; dñm glorie crucifixissent. Si scriptus ē. qd oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascēdit q̄ p̄pauit de' bis q̄ dicit gūt illum. Nobis aut reuelauit de' per spm su um. Spūs em̄ omnia scrutat: etiā p̄funda dei Quis enī scit hoīm que sunt hoīs nisi spirit' hominis qui in ip̄so est. Ita et que dei sunt nes mo cognouit: nisi spūs dei. Nos aut nō spm hu ius mundi accepimus s; spm qui ex deo ē: vt sci amus q̄ a deo donata sunt nobis: q̄ r loq̄mur: nō in doctis humane sapie vobis: sed in doctria spūs. spūalibus spūalia cōparātes. Hialis autē bō nō p̄cipit ea q̄ sunt spiritus dei. Stulticia em̄ est illi: et nō pōt intelligere q; spūalit' et amīna tur. Spūalis aut iudicat oīa: et ip̄se a nemine iudicat: sicut scriptū est. Quis em̄ cognouit sen sum dñi: aut quis instruxit eum? Nos autē sen sum christi habemus.

¶ C. S. Remouet apostolus errorem corinthio rum. eo q; aliquibus ministris ecclesie nimis at tribuebant et dicit de edificatione super lignū fenum et stipulam et quomodo sapiētia mūdi stulticia est apud deum.

I. r. d. I. co.

I. r. c. I. co.

I. r. a.

I. co.

I.

Esa. xxx. e. Abdie. i. c. Esa. xxxiii. a.

ii. Cor. ii. v. c.

I. r. d.

I. r. c.

I. r. a.

Esa. lxxv. c.

I. r. d.

Esa. xl. c.

I. r. a.

I. r. d.

**E**go fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus: sed quasi carnalibus. Quia pro multis in Christo lac vobis potui dedi non escam. Non enim poteratis: sed nec nunc quidem potestis. Adhuc enim carnales estis. Cum enim sit inter vos zelus et contentio: nonne carnales estis et secundum bovem ambulatis? Cum enim quis dicat. ego quidem sum paulus. alius autem ego appollo. nonne homines estis. Quid igitur est appollo? Quid vero paulus? Ministri eius cui credidistis. Et unicuique sicut dominus dedit. Ego plantaui. appollo rigavit. sed deus nunc incrementum dedit. Ita et neque qui plantat est aliquid neque qui rigat: sed qui incrementum dat deus. Qui autem plantat et qui rigat unum sunt. Unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Dei enim sumus adiutores. Dei agricultura estis. Dei edificatio estis. Secundum gratiam dei que data est unicuique sapiens architectus fundamentum posuit alius autem superedificat. Unusquisque autem videat quomodo superedificet. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere propter id quod positum est: quod est Christus Iesus. Si quis autem superedificat supra fundamentum hoc aurum argentum lapides preciosos ligna fenum stipulam unicuiusque opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit quia in igne revelabitur. et unicuiusque opus quale sit igni probabit. Si cuius opus manserit: quod superedificavit: mercedem accipiet. Si cuius opus arserit detrimentum patietur ipse autem salvus erit. sic tamen quasi per ignem nescitis quia templum dei estis. et spiritus dei habitat in vobis? Si quis autem templum dei violaverit disperdet illum deus. Templum enim dei sanctum est. quod estis vos. Nemo se seducat. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo: stultus fiat ut sit sapiens. Sapientia enim huius mundi stulticia est apud deum. Scriptum est enim. Conturbabunt sapientes in astutia eorum. Et iterum. Dominus novit cogitationes sapientium: quoniam inane sunt. Nemo itaque gloriatur in hominibus. Omnia enim vestra sunt siue paulus siue appollo siue cephas siue mundus siue vita siue mors siue presentia siue futura. Omnia enim vestra sunt: vos autem christi. christus autem dei.

**C. S.** Arguit apostolus iudicium temeritatem de contemptu quorundam ministrorum: ac insinuat eorum correctionem.

**C. La. III**  
**S**ic nos existimet homo ministros Christi et dispensatores ministeriorum dei. Hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur. Nihil autem pro minimo est ut a vobis iudicet. aut ab humano die. Sed neque me ipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me: dominus est. Itaque nolite ante tempus iudicare. quoad usque veniat dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum. et manifestabit consilia cordium. et tunc laus erit unicuique a deo. Hec autem fratres transfiguravi in me. et appollo propter vos: ut in vobis discat. ne supra quod scriptum

est unum adversus alterum inflat pro alio. Quis est te discerint? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti: quid gloriaris quasi non acceperis? Jam saturati estis. iam divites facti estis. Si ne nobis regnatis. Et utinam regnetis ut et nos vobiscum regnemus. Puto enim quod deus nos apostolos novissimos ostendit tanquam morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominibus. Nos stulti propter Christum. vos autem prudentes in Christo. Nos infirmi. vos autem fortes. Nos nobiles nos autem ignobiles. Usque in hac horam et esurimus et sitimus et nudi sumus. et colaphis cedimur et instabiles sumus. et laboramus operantes manibus nostris. Maledicimur et benedicimur. Persecutionem patimur et sustinemus. Blasphemamur et obsecramus. Quia purgamenta huius mundi facti sumus omnium periphrasibus adhuc. Non ut confundam vos habet scribo. sed ut filios meos charissimos moneo. Nam si decem milia pedagogorum habeatis in Christo. sed non multos presbiteros. Nam in Christo Iesu pro evangelio ego vos genui. Rogo ergo vos imitatores mei estote sicut et ego Christi. Ideo misi ad vos timotheum qui est filius meus charissimus et fidelis in domino: quod vos commonefaciat ut vias meas que sunt in Christo Iesu. sicut ubique in omni ecclesia doceo. Tanquam non venturus sim a vos: sicut inflati sunt quidam. Veniam autem ad vos cito si dominus voluerit et cognoscam non simonem eorum qui inflati sunt sed virtutem. Non enim in simone est regnum dei: sed virtute. Quid vultis? in magna veniam ad vos: an in charitate et spiritu mansuetudinis.

**C. S.** Arguit apostolus fornicationis vitium: et penam adiungit et radicem culpe reprehendit cum negligentia correctionis.

**C. La. V**  
**O**mnino audite inter vos fornicatio: et talis fornicatio qualis nec inter gentes ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. Et vos inflati estis: et non magis luctum habuistis ut tollat de medio vestrum qui hoc operis fecit. Ego quidem absens corpe: presens autem spiritu: ita iudicavi ut presens eum qui sic operatus est in mundo nostri Iesu Christi: congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini Iesu tradere hominem sathanae in interitum carnis. ut spiritus salvus sit in die domini nostri Iesu Christi. Non est bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate veteris fermentum ut sitis nova comperio sicut estis azymi. Etiam pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur: non in fermento veteri: neque in fermento malicie et nequicie: sed in azymis sinceritatis et veritatis. Scripsi vobis in epistola: ne commisceamini fornicariis. Non utique fornicariis huius mundi. aut avaris. aut rapacibus. aut idolis servientibus alioquin debueratis de hoc mundo erisse. Nunc autem scripsi vobis non commisceri. Si his qui frater nominatur inter vos est fornicator. aut avarus aut idolis serviens. aut maledicus. aut ebriosus. aut rapax. cum homini nec cibum sumere. Quid enim

S  
 S. i. b  
 S  
 E  
 J. vi. d  
 Cor. vi. d  
 Colo. ii. d  
 D  
 Roma. i. c  
 Job. v. b  
 Ps. xliij.  
 E  
 D  
 A  
 Cor. vi. a  
 E  
 E  
 E  
 D  
 B

D  
 Eph. v. a  
 Phil. iij. d  
 i. ti. a

E  
 Colos. ii. a  
 B

Bala. v. b

D

mibi de his q̄ foris sunt iudicare? Nōne de his qui intus sunt vos iudicatis. Nā eos q̄ foris sūt de⁹ iudicabit. Auferte malum et vobisip̄s.  
**C. S.** Arguit apl's Corinthios de iudicib' coraz quibus litigabāt ac causis quas inter se habebant et reuertef ad fornicatōnis vitiū redarguendum.

**A** Adet aliq̄s vestrū bñs negociū aduersus alterū iudicari apd̄ iniquos et nō apud sanctos? An nescitis qm̄ sancti de bec mūdo iudicabūt? Et si invobis iudicabitur mūd⁹: indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis qm̄ āgelos iudicabim⁹, quā tomagis secularia? Secularia igr̄ iudicia si habueritis: cōtēptibiles q̄ sunt in ecclesia illos cōstitite ad iudicādū. Ad verecundiā vestrā dico

**B** Sic nō est int̄ vos sapiens quisq̄ q̄ possit iudicare inter fratrem suū: sed frat̄ cū fratre iudicio cōtēdit. ⁊ hoc apud infideles. Jā quidē omnino delictū est invobis: q̄ iudicia habetis inter vos. Quare nō magis iniuriā accipitis. Quare non magis fraudē patimini. Sed vos iniuriā facitis ⁊ fraudatis: ⁊ hoc fratrib⁹. An nescitis: q̄ nō qui regnū dei nō possidebūt. Nolite errare. ne q̄ fornicari. neq̄ ydolis seruiētes. neq̄ adulteri. neq̄ molles. neq̄ masculoz cōcubitores. neq̄ fures. neq̄ avari. neq̄ ebriosi. neq̄ maledici. neq̄ raptores. regnū dei possidebūt. Et bec aliquidā quidē fuistis: sed abluti estis. sed sanctificati estis. s̄ iustificati estis: in nomine dñi nostri iesu christi et in spū dei nr̄i. Omnia mibi licent. sed nō oia expediūt. Omnia mibi licēt. s̄ ego sub nullius redigar potestate. Esca vētri: ⁊ venter escis. deus aut̄ et hunc et hanc destruet. Corpus aut̄ nō fornicationi: sed dño. et dñs corpori. Deus vero et dñs suscitauit: et nos suscitabit per virtutē suā. Nescitis qm̄ corporayra mēbra sunt xp̄i. Tollens ergo mēbra xp̄i faciā mēbra meretricis. Absit? An nescitis: qm̄ q̄ adberet meretrici: vnū corpus efficiet. Erunt em̄ inquit duo in carne vna. Qui aut̄ adberet domio vn⁹ spūs est. Fugite fornicationē. Q̄ em̄ pctm̄ quodcuq̄ fecerit bō: extra corp⁹ ē. q̄ aut̄ fornicatur in corp⁹ suū peccat. An nescitis: qm̄ mēbra bravaestra tēplū sunt spūs sancti q̄ invobis ē: quē habetis a deo. et nō estis vestrī. Empti em̄ estis precio magno. glorificate et portate deū in corpore vestro.

**C. S.** Instruit Corinthios matrimoniū contrahētes: ac deinde matrimoniū p̄ meliore bono fugientes. siue in continentia virginali siue viduali.

**A** Quibus autē scripsistis mibi. bonū ē homini mulierē non tangere. Propter fornicationē aut̄ vnusq̄sq̄ suā vxorem habeat: vt vnaq̄q̄ suū virū habeat. Uxor v̄r debitum reddat: s̄l'r aut̄ et vxor viro. Mulier sui corporis prātem nō h̄: sed v̄r. S̄l'r aut̄ et vir sui corporis prātem nō h̄: s̄ mulier. Nolite fraudare inuicē: nisi forte ex cōsensu ad tps vt vacetis orationi: ⁊ iterū reuertimini in

idipsum: ne temptet vos sathanas p̄p̄t̄ incontinentiā vestrā. Hoc aut̄ dico s̄m̄ indulgentiam. ⁊ non s̄m̄ imperiū. Volo aut̄ om̄s vos homines esse sicut meipsum. S̄ vnusq̄sq̄ p̄p̄t̄ū donum habet ex deo: alius qdē sic. alius vero sic. Dico aut̄ non nuptis et viduis: bonū est illis si sic p̄ manserint sicut et ego. q̄ si non se continēt: nubant. Melius est em̄ nubere q̄ v̄r. His autem qui matrimonio iuncti sunt p̄cipio non ego s̄ dñs: vxorē a viro non discedere. q̄ si discesserit manere in nuptā. aut viro suo recōciliari. Et vir vxorem nō dimittat. Nā ceteris dico ego nō domin⁹. Si quis frater vxorē h̄ infidelē et bec cōsentit habitare cū illo. non dimittat illā. Et si q̄ mulier fidelis h̄ virū infidelē. ⁊ hic cōsentit habitare cū illa. nō dimittat virū. Sanctificat⁹ ē et vir infidelis p̄ mulierē fidelē. et sanctificata est mulier infidelis p̄ virū fidelem. Alioqn̄ filij vestri immundi eēt nunc autē sancti sunt. q̄ si infidelis discedit: discedat. Nō enim seruituti subiectus est frater vl' soror in eiusmodi. In pace autē vocauit vos deus. Un̄ em̄ scis mulier si virū saluum facies? Aut vnde scis vir si mulierē saluā facies? Nisi vnusq̄sq̄ sicut dimisit dominus. Unūquēq̄ sicut vocauit deus: ita ambulet et sicut in omnib⁹ ecclesijs doceo. Circūcisus aliquis vocatus est. non adducat preputiū. In preputio aliquis vocat⁹ est. non circūcidat. Circūcisio nihil ē: ⁊ preputiū nihil est. sed observatio mandatorum dei. Unusq̄sq̄ in qua vocatōe vocatus est: in ea permaneat. Seruus vocatus es. non sit tibi cure. Sed et si potes fieri liber: magis vtere. Qui em̄ in domino vocat⁹ ē vnus libertus est dñi. S̄l'r qui liber vocatus est: seruus est xp̄i. Precio empti estis. nolite fieri serui hominū. Unusquisq̄ ergo in quo vocatus ē frater in hoc permaneat apud deum. De virginib⁹ autem p̄ceptum dñi nō habeo. consiliū autē do tanq̄ misericordiā consecutus a deo vt sim fidelis. Existimo em̄ hoc bonū esse p̄pter instarē necessitatem. quoniā bonū est homini sic eē. Al ligatus es vxori. nolī querere solutionē. Solutus es ab vxore. nolī querere vxorē. Si aut̄ acceperis vxorem non peccasti. et si nupserit virgo: nō peccauit. Tribulationē tamen carnis habebunt vtriusq̄modi. Ego aut̄ vobis parco. Hoc itaq̄ dico fratres. Tēpus breue est. Reliquū ē: vt et qui habent vxores: tanq̄ non h̄ntes sint. et qui flent tanq̄ non flentes. et qui gaudent tanq̄ nō gaudentes. ⁊ q̄ emūt tanq̄ nō possidentes. ⁊ q̄ vtunt̄ hoc mūdo. tanq̄ nō vtant̄. Preterit em̄ figura huius mūdi. Volo aut̄ vos sine sollicitudine esse. Qui sine vxore est: sollicit⁹ est q̄ domini sunt: quomō placeat deo. Qui aut̄ cum vxore est: sollicitus est que sunt mundi quomō placeat vxori. et diuisus est. Et mulier in nupta et virgo cogitat que domini sunt. vt sit sancta corpore et spū. Que aut̄ nupta est cogitat q̄ sunt mundi quomodo placeat viro. Porro hoc ad vtilitatē vestrā dico. non vt laqueū vobis ficiam. sed ad id qd̄ honestum est. ⁊ quod facultas

Eph. v. a  
 L. Tim. i. b

1. r. f  
 ecci. xxxij. d

Beti. ij. d  
 Eph. v. d  
 Mat. xij. a  
 Mar. x. a  
 s. iij. c  
 h. Cor. vi. d  
 j. vij. d  
 i. pe. i. d

Eph. iij.

s. vid  
 i. pe. i. d

h. iij. d

tem prebeat sine impedimento dñm obsecran-  
di. Si quis aut turpē se videri existimat super  
virgine sua q̄ sit superadulta. et ita opz fieri qd̄  
vult faciat. Nō peccat si nubat. Nam qui statu-  
it in corde suo firmus non habens necessitates  
potestatem autem habens sue voluntatis. et h̄  
iudicavit in corde suo servare virginem suam.  
bene facit. Igitur et qui matrimonio iungit vir-  
ginem suam. bene facit. et qui non iungit meli-  
us facit. Mulier alligata est legi: quanto tem-  
pore vir eius vivit. q̄ si dormierit vir eius. libe-  
rata est a lege. Qui aut vult nubat: tantū in do-  
mino. Beatior autem erit si sic permanserit s̄m  
meum consilium. Puto autem q̄ et ego sp̄m dei  
habeam.

¶ L. S. Apostolus ostendit sciam non valere  
nisi s̄m charitatē sit ordinata: ac ostendit veritatē  
de escis idolatricis. deinde arguit scādalizantū  
temeritatem.

¶ Ca. VIII

**D**e his autē q̄ idolis sacrificant sciam?  
quia oēs sciam habem? Scientia in-  
flatur. Caritas vero edificat. Si quis  
autem se existimat scire aliquid: nōdū  
cognovit quēadmodū oporteat eum scire. Si  
quis aut diligit deū: hic cognitus est ab eo. De  
escis autē que idolis immolant sciam? q̄ nihil ē  
idolum in mundo: et q̄ nullus deus nisi vnus.  
Nam et si sunt qui dicant dñi: siue in celo siue in  
terra: siquidē sunt dñi multi et dñi multi: nobis  
tamen vn̄ deus pater et quo omnia: et nos in il-  
lo. et vn̄ dñs iesus x̄ps p̄ quē omnia: et nos per  
ipsum. S̄ nō in omnibus est sciētia. Quidā autē  
cum conscientia vsq̄ nunc idolis. quasi idolotri-  
tum manducant. et conscientia ipsorum cum sit  
infirma polluuntur. Esca autem nos non cōmen-  
dat deo. Neq̄ enim si manducaverimus: abun-  
dabimus. neq̄ si non manducaverim: deficie-  
mus. Videte autem ne forte bec licentiavestra  
offendiculum fiat infirmis. Si quis enim vide-  
rit eum qui habet scientiā in idolo recumbente  
nonne conscientia eius cū sit infirma edificabi-  
tur ad manducandū idolotritū? Et peribit infir-  
mus in tua conscientia frater: propter quē x̄ps  
mortuus est. Sic autē peccantes in fratres et p-  
cutientes consciām eorum infirmam. in christo  
peccatis. Quapropter si esca scandalizat fr̄m  
meū: non manducabo carnē in eternum ne fra-  
trem meum scandalizem.

¶ L. S. Inducit apostolus corinthios ad vir-  
tutis perfectionem sui exemplo atq̄ currentiū  
in stadio.

¶ Cap. IX

**N**on sum liber. non sum apostolus: nō  
ne christum iesum dominū nostrū vidi  
nonne opus meum vos estis in dño?  
Et si alijs non sum apostolus. sed tñ  
vobis sum. Nam signaculum apostolatus mei  
vos estis in domino. Osea defensio apud eos  
qui me interrogat: bec est. Nūquid non habem  
ptatē manducandi et bibendi. Nūquid nō habem  
ptatē sorore mulierculā circūducēdā. sicut  
et ceteri apostoli et fratres dñi et cephas. Aut so-

lus ego et barnabas nō habem? ptatē h̄ ope-  
randi? Quis militat suis stipēdijs vnq̄? Quis  
plātat vineā: et d̄ fructu ei? nō edit. Qui pascit  
gregē: et d̄ lacte gregis nō māducat. Nunqd̄ s̄z  
boiem h̄ dico. An et lex h̄ nō dicit. Scriptus est  
em̄ in lege moyfi. Nō alligabis os boui tritu-  
ranti. Nunqd̄ de bob? cura est deo. An. ppter  
nos vtiq̄: hoc dicit. Nam ppter nos vtiq̄ scri-  
pta sunt. qm̄ debz in spe q̄ arat: arare. et qui tri-  
turat in spe fruct? p̄cipiēdi. Si nos vob sp̄a-  
lia semianim? magnus est si nos carnalia v̄a  
metamus. Si alijs ptatis v̄e p̄ticipes sūt: q̄re  
nō potius nos. S̄z nō vsi sum? hac ptate. Sed  
oia sustinem? ne qd̄ offendiculū dem? euange-  
lio x̄pi. Nescitis qm̄ qui in sacratio opant: q̄ de  
sacratio sūt edūt. Et q̄ altario defuit cū alta-  
rio p̄ticipant. Ita et dñs ordinauit his qui euā-  
gelium annūciāt: de euāgelio vivere. Ego autē  
nullo hoz vsus sum. Nō aut scripsi h̄ vt ita fiat  
in me. Bonū est em̄ mihi magis mori: q̄ vt glo-  
riam meā q̄s euacuet. Nā et si euāgelizauero: n̄  
est mibi gl̄a. Necessitas em̄ mihi icūbit. Ne ei  
mibi est si nō euāgelizauero. Si em̄ volēs hoc  
ago: mercedē habeo: si aut inuit? dispēsatio mi-  
bi credita est. Que ē ergo merces mea. Ut euā-  
gelium p̄dicās sine sumptu ponā euāgelizans vt  
nō abutar ptate mea in euāgelio. Nā cuz liber  
essem ex oibus: oim me suum feci: vt p̄les lu-  
crificarem. et scis sum iudeis tanq̄ iude? vt  
iudeos lucrarer. Hi q̄ sub lege sunt. q̄si sub lege  
essem: cū ipse nō essem sub lege vt eos q̄ sub le-  
ge erāt lucrificerē. His q̄ sine lege erāt tanq̄ si-  
ne lege essem: cū sine lege dei nō essem. S̄z in le-  
ge essem x̄pi vt lucrificerē eos q̄ sine lege erāt  
factus sum infirmis infirm? vt infirmos lucrifi-  
cerem. Omibus oia fact? sum: vt om̄s face-  
rem saluos. Oia aut facio ppter euāgelizans: vt  
particeps eius efficiar. Nescitis q̄ bi qui i sta-  
dio currūt: om̄s quidem currūt. sed vn̄ accipit  
brauium. Sic currite vt cōprehendatis. Om̄s  
enim qui in agone cōtendit ab oibus se absti-  
net. et illi quidē vt corruptibile coronam accipi-  
ant. nos aut incorruptā. Ego igit sic curro nō  
quasi in incertum sic pugno nō q̄si aerem ver-  
berans. Sed castigo corpus meū et in fuitutē  
redigo: ne forte cum alijs p̄dicauerim: ipse re-  
probus efficiar.

¶ L. S. Reprobat apostolus participātes ee  
idolis. et docet quō est vtendum immolandis  
ipsis idolis.

¶ Ca. X

**N**olo em̄ vos ignorare fr̄es. qm̄ p̄res  
nostri oīs sub nube fuerunt et oīs  
mare transierunt. et oēs in moyse ba-  
ptizati sūt in nube et in mari. Et om-  
nes eandē escam spiritalē māducauerūt. et om-  
nes eundem potū spiritalē biberūt. Bibe-  
bāt autē de spiritali p̄sequēte eos petra. petra autē  
erat x̄ps. S̄z nō in plurib? eoz bñplacitum est  
deo. Nā p̄strati sūt i deserto: bec aut in figura  
scā sunt n̄ri vt nō sim? p̄cupiscētes maloz sicut  
et illi p̄cupuerūt. Neq̄ idolatre efficiam̄ sicut

B  
Deut. xx. a  
i. Timor. v. c

Roma. xv. f

Nota  
E

D

A

Erod. xij. d  
Erod. xij. c  
Erod. xvi. d  
Erod. xvij. b

B

Lu. xx. a

exod. xxxij. b quidez ex ipis quemadmodum scriptum est. Sedit  
 ppl's manducare et bibere et surrexerunt ludere.  
 Nu. xxy. b // Neque fornicemur sicut quidam ex ipis fornicati  
 sunt: et ceciderunt vna die viginti tria milia  
 Nu. ij. b Neque temptemus christum sicut quidam eorum tempta-  
 verunt: et a serpentibus perierunt. Neque inarimur  
 raueritis sicut quidam eorum murmurauerunt: et pe-  
 rierunt ab exterminatore. Nec autem omnia in figura  
 contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem  
 nostram in quos fines seculorum denenerunt.  
 Itaque qui se existimat stare: videat ne cadat. Te-  
 ptatio vos non apprehendat nisi humana. Fidelis  
 autem deus est qui non patietur vos temptari supra id  
 quod potestis: sed faciet etiam cum temptatione puen-  
 tuz ut possitis sustinere. Propter quod charissimum  
 mihi: fugite ab idolorum cultura. Ut prudentibus  
 loquor: vos ipsi iudicate quod dico. **Calix benedictio-**  
**nis cui benedicimus: nonne consecratio sanguinis christi**  
**est? Et panis quem frangimus nonne participatio**  
**corporis domini est. Quia unus panis et unum corpus**  
**multi sumus: omnes qui de uno pane et de uno ca-**  
**lice participamus. Videte israel secundum carnem. Non**  
**ne qui edunt hostias participes sunt altaris.**  
 Quid ergo. Dico quod idolis immolatum sit aliquid  
 aut quod idolum sit aliquid. Sed qui immolant gentes  
 demonibus immolant: et non deo. Nolo autem vos so-  
 cios fieri demoniorum. Non potestis calicem domini  
 bibere. et calicem demoniorum non potestis men-  
 se domini participes esse: et mensae demoniorum. An  
 emulamur dominum? Nunquid fortiores illo sumus  
 Omnia mihi licent sed non omnia expediunt. Om-  
 nia mihi licent: sed non omnia edificant. Nemo  
 quod suum est gratia sed quod alterius. **Omne quod in**  
**macello venit: manducate nihil interrogantes**  
**propter conscientiam. Domini est terra et plenitudo eius.**  
 Si quis vocat vos infidelium ad cenam: et vultis  
 ire: omne quod vobis apponitur manducate: nihil  
 interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dice-  
 rit. Hoc immolatum est idolis: nolite manducare  
 propter illum qui indicavit: et propter conscientiam. Consci-  
 entiam autem dico. non tuam sed alterius. Ut quid  
 enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia?  
 Si ego cum gratia participo. quod blasphemor pro  
 eo quod gratias ago. **Sine ergo manducatis sine bi-**  
**bitis vel aliud quod facitis: omnia in gloriam dei facite.**  
**Sine offensione estote iudeis et gentibus**  
**et ecclesie dei sicut et ego per omnia omnibus pla-**  
**ceo. non querens quod mihi utile est. sed quod mul-**  
**tis ut salui fiant.**  
**Capitulum. S. Apostolus reprobatur errores corinthio-**  
**rum circa celebratam sacramenti eucharistie qua-**  
**rum ad bitum et comictum. ac deinde ponit eucha-**  
**ristie dignitatem ac ritum puenientem. Ca. XI**

A  
 s. iij. d **I**mitatores mei estote: sicut et ego christi  
 Laudo autem vos fratres quod pro omnia mei me-  
 mores estis et sicut tradidi vobis pre-  
 cepta mea: tenetis. Volo autem vos sci-  
 re quod omnis viri caput christus est: caput autem mulieris  
 vir. caput vero christi deus. Omnis vir orans aut pro-  
 phetans velato capite: deturpat caput suum.

Dis autem mulier orans aut prophetans non velato  
 capite deturpat caput suum. Unum est enim ac si de  
 caluef. Nam et si non velat mulier: tudeat. Si vero  
 turpe est mulieri tuderetur aut decaluaris: velet ca-  
 put suum. Vir quidem non debet velare caput suum.  
 imago et gloria dei est. mulier autem gloria viri est. Non  
 enim vir ex muliere est. sed mulier ex viro. **Et enim**  
**non est creatura vir propter mulierem. sed mulier propter**  
**virum. Ideo debet mulier velamen habere super**  
**caput suum. et propter angelos. Verumtamen neque vir si**  
**ne muliere neque muliere sine viro in domino. Nam**  
**sicut mulier de viro: ita et vir pro muliere. Omnia**  
**autem ex deo. Vos ipsi iudicate. decet mulierem non**  
**velatam orare deum? Nec ipsa natura docet vos.**  
 Quod vir quidem si comam nutriat ignominia est il-  
 li. mulier vero si comam nutriat gloria est illi. quoniam  
 capilli pro velamine ei dati sunt. Si quis autem vide-  
 tur contumacius esse. non tale consuetudinem non ha-  
 bemus neque ecclesia dei. Hoc autem precipio non lau-  
 dans quod non in melius. sed in deterius convenitis.  
 Primum quidem puenientibus vobis in ecclesia: au-  
 dio scissuras esse inter vos et ex parte credo. Nam  
 opus et hereses esse. ut et quod probati sunt manifesti fu-  
 erunt in vobis. **Conuenientibus ergo vobis in unum ita non**  
**est dominicam cenam manducare. Unusquisque enim suas**  
**cenam presumit ad manducandum. Et alius quidem esu-**  
**rit: alius autem ebrius est. Nunquid domos non habetis**  
**ad manducandum et bibendum? Aut ecclesiam dei con-**  
**tenitis: et confunditis eos qui non habent. Quid dicatis**  
**vobis? Laudo vos in hoc non laudo. Ego enim acce-**  
**pi a domino quod et tradidi vobis: quoniam dominus iesus in qua**  
**nocte tradebatur: accepit panem: et gratias agens fre-**  
**git et dixit. Accipite et manducate. Hoc est cor-**  
**pus meum quod pro vobis traditur. Hoc facite in meam**  
**commemorationem. Sicut et calicem. postquam cenam**  
**uit dicentes. Hic calix nouum testamentum est in meo**  
**sanguine. Hoc facite quotiescumque bibetis in me-**  
**am commemorationem. Quotiescumque enim mandu-**  
**cabitis panem hunc. et calicem bibetis: mortem domini**  
**annuntiabitis donec veniat. Itaque quicumque man-**  
**ducaverit panem: et biberit calicem domini indigne. re-**  
**us erit corporis et sanguinis domini. Probet autem seipsum**  
**homo: et sic de pane illo edat et de calice bibat**  
**Qui enim manducat et bibit indigne: iudicium si-**  
**bi manducat et bibit: non diiudicans corpus domi-**  
**ni. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles**  
**et dormiunt multi. Quod si nosmetipsos diiudicare**  
**mus non vtrique iudicaremur. Dum iudicamur autem**  
**a domino corripimur ut non cum hoc mundo damnemur.**  
**Itaque fratres mei cum convenitis ad manducandum**  
**inuicem expectate. Si quis esurit domini manducet:**  
**ut non in iudicium conveniatis. Cetera autem cum ve-**  
**nero disponam.**

**Capitulum. S. Commendat apostolus gratiam dei**  
**generali declarando conditione gratie gratis**  
**dat e comparando corpus ecclesie ad corpus na-**  
**ture.**

**Capitulum. XII**  
**De spiritalibus autem nolo vos ignorare fratres**  
**Scitis autem quoniam cum gentes essetis ad**  
**simulacra muta. put ducebamini eum**

tes. Ideo notū vob facio || q nemo ī spīritu dei loquēs dicit anathema iesu. Et nemo potest dicere dñs iesus nisi in spūscō. Diuisiones vero gratiarū sunt: idē aut spūs. Et diuisiones ministracionū sunt: idē aut dñs. Et diuisiones opationum sunt: idē vero de q opatur oīa in oīb. Unicus aut daf manifestatio spūs ad vtilitatem. Alij qdem p spm daf sermo sapientie. alij aut sermo scientie fm eūdez spm. Alteri fides in eodē spū. Alij grā sanitatū in vno spū. Alij operatio virtutū. alij pphetia. alij discretio spīrituū. alij genera linguarū. alij interpretatio sermonū. Nec aut oīa opatur vñ atq; idē spūs: diuidens singulis putvult || Sicut em corp vñ est et mēbra bz multa. oīa autē mēbra corporis cū sint mlta. vñ tñ corp sunt. ita r xps. Etem in vno spū omēs nos in vñ corp baptizati sumus siue iudei. siue gētiles. siue serui. siue liberi. et oēs in vno spīritu potati sum. Nā et corpus nō est vñ membrū sed multa. Si dixerit pes: qm nō sum man nō sum de corpore: nū sō nō est de corpe. Et si dixerit auris: qm non sum oculus nō sum de corpe: nū ideo non est de corpore. Si totuz corpus oculus: vbi auditus. Si totum auditus: vbi odorat. Nunc autē posuit de mēbra: vñ quodq; cor in corpe sicut voluit. Qd si essent oīa vñ membrū: vbi corpus? Non pōt aut oculus dicere manū opa tua nō idigeo: aut iterū caput pedibus: nō estis mibi necessarij. Sed multo magis q videntur membra corporis infirmiora esse: necessariora sunt. Et q putamus ignobiliora mēbra esse corporis: his honorē abundantiorē circūdamus. Et que inbonesta sunt nostra abūdantiorē honestatez habent. Honestā autē nostra nulli egent. Sz deus temperauit corpus ei cui deerat: abundāntiorē tribuendo honorē: vt nō sit scisma ī corpore. sed in idipm p inuicē sollicita sint mēbra || Et si quid patitur vñ mēbrum: compatiūtur oīa mēbra. Siue gloriat vñ membrū: cōgaudent oīa mēbra. Vos autē estis corpus xpi et membra de mēbro || Et quosdam quidem posuit de in ecclesia. primo apostolos. scdo pphas tertio doctores. deinde virtutes. exinde gratias curacionū. opitulationes. gubernationes. genera linguarum. interpretaciones sermonū Nunquid omēs apostoli? Nunquid omnes pphete? Nunquid oēs doctores? Nunquid omis virtutes? Nunquid omēs gratiam habent curacionū? Nunquid omnes linguis loquuntur? Nunquid omnes interpretantur || Emulamini autem charismata meliora. Et ad huc excellentiorē viam vobis demonstro.

¶ Recōmendat aplus charitatis excellentiam vtilitatē r stabilitatem. ¶ Ca. XIII

**S** linguis hoīm loquar r angelorū: charitatē aut nō habēā: fact velut esonans aut cymbalū tinnies. Et si habuero pphetiam r nouerim mysteria oīa r omēs sciam, r si habuero oēm fides ita vt

montes trāfferam: charitatez aut nō habuero nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum oēs facultates meas: r si tradidero corp meū ita vt ardeā: charitatem aut nō habuero: nihil mibi pdest. Charitas patiens est: benigna est. Charitas nō emulatur. nō agit perperā. nō inflatur. nō est ambitiosa || non querit q sua sunt nō irritat. nō cogitat malū. nō gaudet sup iniquitate: gaudet autē veritati. Oīa suffert. oīa credit. oīa sperat. oīa sustinet. Charitas nū q excidit. Siue pphete euacuabunt. siue lingue cessabūt. siue scientia destruet. Ex pte em cognoscimus. r ex pte pphetamus. Lū aut uenerit qd pfectū est: euacuabit qd ex parte est. Lū essem paruulus: loquebar vt puulus. sapiebam vt paruulus: cogitabaz vt paruulus. Quā aut fact sum vīr: euacuauī q erant puuli. Vide mus nūc p speculū in enigmate. tunc aut facie ad facie. Nunc cognosco ex parte: tunc autē cognoscam sicut r cognit sum. Nunc aut manēt fides. spes. charitas tria bec. Oīaioz autēz bonum est charitas.

¶ S. Eminentia ostendit pphetie sup donum linguarū. r quō sit vtendū vtroq; dono. XIII

**S** Examini charitatē: emulamini spiritalia: magis autē vt ppheteris || Qui em loquitur lingua. nō hoīb loquit: sz deo. Nemo em audit. Spūs aut loquit mysteria. Nam q pphetat hoīb loquit ad edificationē r exhortationē r consolationē. Qui loquitur lingua: semetipm edificat. qui autē pphetat: eccliam dei edificat. Volo autē omnes vos loqui linguis. magis autē pphettare. Nam maior est q pphetat q qui loquitur linguis. nisi forte interpretetur vt ecclesia edificationē accipiet. Nunc autē fratres si venero ad vos linguis loquens: quid vobis pdero: nisi vobis loquar. aut in reuelatione. aut in scientia. aut in ppheta. aut in doctrina. Tamē que siue aīma sunt vocē dantia. siue tibia siue cithara. nisi distinctionē sonitū dederit. quomō scies id qd canit: aut qd cytharizatur. Etem si incertā vocem de tuba quis parabit se ad bellum? Ita r vos p linguā nisi manifestū sermonē dederit: quō scies id qd dicit. Eritis em in aera loquentes. Tam multa vtputa genera linguarū sunt in hoc mūdo. r nihil sine voce est. Si ergo nesciero virtutē vocis: ero ei cui loquor barbarus: r qui loquitur mibi barbarus. Sic r vos quoniam emulatores estis spīrituū ad edificationē ecclesie querite vt abūdetis. Et ideo qui loquitur lingua: orat vt interpretetur. Nam si orem lingua. spīritus meus orat. mens autē mea sine fructu est. Quis ergo ē. Orabo spīritu: orabo r mente. Psallā spū. psallam r mente. Eternus si bñdixeris spīritu. qd supplet locū idiote. Quō dicet amen sup tuaz benedictionē? Quoniam qd dicas nescit. Nam tu quidē bene gratias agis. sed alter nō edificat || Vras ago deo meo q oīm vīm lingua loquor. Sz in ecclesia.



Esa. xxviii. a

E

S

B  
i. Timot. ii. c  
Bcñ. iii. c.

H  
Bala. i. b

B  
Eph. iii. b

volo quicq; verba sensu meo loqui vt et alios i-  
struam: q; decē milia vborū in lingua. Frēs no-  
lite pueri effici sensib;: s; malicia paruuli esto-  
te. sensib; autē pfecti estote. In lege em̄ scriptū  
est. Qm̄ in alijs liguis et in labijs alijs loquar  
pplo huic. et nec sic exaudiet me dicit dñs. Ita-  
q; lingue in signū sunt nō fidelib;: sed infideli-  
bus. ppbetie autē nō infidelib; sed fidelib;. Si  
cōueniat vniuersa ecclia in vnu et oēs liguis  
loquant: intrent autē idiote aut infideles: nō  
ne dicēt quid insanitis? Si autē oēs ppberent:  
intret autē q; infidelis vel idiota quincif ab oī-  
bus: diiudicatur ab oībus. Occulta em̄ cordis  
eius manifesta fiūt. et ita cadēs in faciē adora-  
bit deus pnuicians q; vere deus in vobis sit.  
Quid ergo est fratres? Eū cōuenitis vnusq;sq;  
vestrū psalmū habet. doctrinā habet. apocali-  
psim habet. linguam habz. interpretationē bz.  
om̄ia ad edificationē fiant. Siue lingua quis  
loquitur fm̄ duos. aut vt multū: tres et p ptes  
et vnus interpretetur. Si autē nō fuerit interpre-  
taceat in ecclia. sibi autē loquat et deo: prophe-  
te autē duo aut tres discant. et ceteri diiudicent.  
Qd si alij reuelatū fuerit sedenti: prior taceat.  
Potestis em̄ oēs p singulos ppbetare: vt om̄s  
discant et omnes exhortent. Et spiritus ppbe-  
tarū ppbetis subiectus est. Non enim dissen-  
sionis est de;: sed pacis. sicut et in oībus ecclijs  
sanctorū doceo. Mulieres in ecclijs taceant.  
Nō em̄ pmittit eis loqui: sed subditas esse: si-  
cut et lex dicit. Si qd autē volūt discere: domi-  
ros suos interrogent. Turpe est em̄ mulieri lo-  
qui in ecclia. An a vobis verbum dei pcessit  
aut in vos solos puenit. Si quis videt ppbe-  
ta esse aut spūalis: cognoscat q; scribo vobis. q;  
dñi sunt mandata. Si quis autem ignorat ig-  
norabitur. Itaq; fratres emulamini ppbeta-  
re. et loqui liguis nolite p̄hibere. Om̄ia autē  
honeste et fm̄ ordinem fiant in vobis.

¶ C. S. Tractat apl's de gr̄a resurrectionis p̄-  
mittēdo p̄mēdationē doctrine euāgelice. XV

**N**otum autē vobis facio fratres euā-  
gelium qd p̄dicant vobis: qd et acce-  
pistis. in quo et statis p quod et salua-  
mini. qua rōne p̄dicauerim vobis si  
tenetis: nisi frustra credidistis. Tradidit em̄ vo-  
bis in primis qd et accepit: qm̄ xp̄us mortuus  
est p peccatis nostris fm̄ scripturas. et quia se-  
pultus est et quia resurrexit tertia die fm̄ scri-  
pturas. et quia visus est cephe. et post hoc vnde  
cim. Deinde visus est plusq; quingentis fratri-  
bus simul: et quibus multi manēt vsq; adhuc.  
quidam autē dormierūt. Deinde visus est iaco-  
bo. deinde apostolis oībus. Nouissime autem  
oīm tanq; abortiuo visus est et mihi. Ego enī  
sum minimus apostolorū: qui non sum dignus  
vocari apostolus: qm̄ persecutus sum ecclias  
dei. Gratia autē dei suz. id qd sum: et gratia ei-  
i me vacua n̄ fuit sed abūdāt; illis oībus labo-  
raui. Non ego autē: sed gratia dei mecū. Siue  
em̄ ego siue illi: sic p̄dicamus: et sic credidistis.

Si autē xp̄s p̄dicatur q; resurrexit a mortuis.  
quō quidā dicūt in vobis: qm̄ resurrectio mor-  
tuorum non est. Si autē resurrectio mortuorū  
non est. neq; xp̄us resurrexit. Si autē xp̄us nō  
resurrexit: ianis est p̄dicatio nostra: ianis est et  
fides v̄ra. Inuenimur autē et falsi testes dī: qm̄  
testimoniū dixim; aduersus deū q; suscitauerit  
xp̄m. quem nō suscitauit: si mortui nō resur-  
gunt. Nam si mortui non resurgunt: neq; xp̄us  
resurrexit. q; si xp̄us non resurrexit: vana est fi-  
des vestra. Adhuc enim estis in peccatis v̄ris.  
Ergo et qui dormierunt in xp̄o: perierunt. Si  
in hac vita tm̄ in xp̄o sperātes sumus: misera-  
biles sumus oībus hoībus. Nunc autē xp̄us re-  
surrexit a mortuis p̄mittē dormientium. qm̄q;  
dem p hominem mors: et p hominem resurrectio  
mortuorū. Et sicut in adam omēs mortuū: ita  
et in xp̄o omēs viuificabuntur. Unusquisq; au-  
tem in suo ordine p̄mittē xp̄us. Deinde bī qui  
sunt xp̄i qui in aduentu eius crediderunt. De-  
inde finis cū tradiderit regnum deo et patri: cuius  
euacuauerit omnem p̄ncipatum et potestatem  
et virtutem. Oportet autē illuz regnare: donec  
ponat oēs inimicos sub pedibus eius. Nouiss-  
sime autē inimica destruetur mors. Oīa enim  
subiecit sub pedibus eius. Eū autē dicat om̄ia  
subiecta sunt ei. sine dubio preter eum qui sub-  
iecit ei om̄ia. Eū autē subiecta fuerint illi oīa:  
tunc et ipse filius subiectus erit illi q; subiecit si-  
bi om̄ia: vt sit deus oīa in oībus. Alioqn̄ qd fa-  
cient qui baptizantur p mortuis? Si oīno mor-  
tui non resurgunt: vt quid et baptizantur p il-  
lis? Ut quid et nos piclitamur omni hora? Quo-  
tidie morior: ppter vestrā gl̄iam fratres quam  
habeo in christo iesu dño nostro. Si fm̄ hoīem  
ad bestias pugnaui. ep̄besi quid mihi p̄dest si  
mortui nō resurgunt. Manducemus et biba-  
mus: cras em̄ moriemur. Nolite seduci. Corru-  
punt mores bonos colloquia mala. Euigilate  
iusti. et nolite peccare. Ignorantiam em̄ dei q;  
dam habent. Ad reuerentiā vobis loquor. S; dicit  
aliquis Quō resurgūt mortui? Quali autē  
corpore veniēt? Inspicēs tu: qd semias nō viu-  
ficat: nisi pus mortuū. Et qd semias? Nō corp;  
qd futurū est seminas. s; nuduz granū: vtputa-  
tr̄itici: aut alicut; ceterorū. Deus autē dat illi cor-  
pus sicut vult et vnicuiq; seminū ppriū corp;  
Non om̄s caro eadem caro. sed alia hominū  
alia pecorū. alia volucrū. alia autē pisciū. Et cor-  
pora celestia et corpora terrestria. S; alia qdēs  
celestiū gl̄ia. alia autē terrestriū. Alia claritas  
solis. alia claritas lune et alia claritas stellarū.  
Stella em̄ a stella differt i claritate: sic et resur-  
rectio mortuorū. Seminatur in corruptiōe. sur-  
get in incorruptiōe. Seminatur in ignobilitate.  
surget in gl̄ia. Seminatur in infirmitate. sur-  
get in virtute. Seminatur corpus animale. sur-  
get corp; spūale. Si est corpus aiāle est et spū-  
ale. sicut scriptū est. Factus est primus hō adā  
in aiām viuētē. nouissimus adā in spm̄ viuifi-  
cantem. s; nō pus qd spūale est: sed qd aiāle

deinde quod spirituale. Primum homo de terra terrenus secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus: tales et terreni. et qualis celestis. tales et celestes. Igitur sicut portavimus imaginem terreni. portemus et imaginem celestis. Hoc autem dico fratres quia caro et sanguis regnum dei possidere non potest. neque corruptio incorruptelam possidebit. Ecce mysterium vobis dico: omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur. In momento. in ictu oculi: in novissima tuba. Et anet enim tuba: et mortui resurgent incorrupti. et nos immutabimur. Opus enim corruptibile hoc induere incorruptionem. et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem. tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua? Ubi est mors stimulum? Stimulum autem mortis peccatum est. virtus vero peccati lex. Deo autem gratias: qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Christum. Itaque fratres mei dilectissimi: stabiles estote et immobiles. abundantes in omni opere domini semper scientes quod labor vester non est inanis in domino.

Et S. Docet apostolus quod conversandum est cum extraneis et vicinis: ac in fine epistole annectit salutationem. Ca. XVI

**D** collectis autem que sunt in sanctos: sicut ordinavi in ecclesijs galatie: ita et vos facite per unam sabbati. Unusquisque vestrum apud se reponat recordans quod ei bene placuerit: ut non cum venero tunc collecte fiam. Cum autem presens fuero: quos probaverit per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram in vobis. quod si dignum fuerit ut ego eam: mecum ibunt. Veniam autem ad vos: cum macedoniam pertransiero. Nam macedoniam pertransibo. Apud vos autem forsitan manebo. vel etiam hyemabo ut vos me deducatis iterum. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquantulum tempus manere apud vos. si dominus permiserit. Permanebo autem ephepsi usque ad petebocosten. Ostitum enim mihi apertum est magnus et evidens et adversarius multi. Si autem venerit. Timotheus videte ut sine timore sit apud vos. opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illum in pace ut veniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. De apollo autem fratre vobis notum facio. quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus. et utique non fuit voluntas eius ut nunc veniret. Veniet autem cum eis valetudine fuerit. Vigilate. stete in fide. viriliter agite et confortamini: omnia enim vestra in charitate fiat. Obsecro autem vos fratres nostris domum stephane et fortunati et achacii: quoniam sunt primitie achacie et in ministerium sanctorum ordian erunt seipsum et vos subditi sitis eiusmodi. et omni coopanti et laboranti. Gaudeo autem in presentia stephane et fortunati et achacii. quoniam id quod vobis deerat ipsi supplere vult. Refecerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite quod quod eiusmodi sunt. Salutatio vos omnes ecclesie asie. Salutatio vos in domino multum aquila et prisca cum domestica sua ecclesia: apud quos et hospites. Salutatio vos omnes fratres. Salutatio in

vicem in osculo sancto. Salutatio mea: manu pauli. Si quis non amat dominum nostrum Iesum Christum sit anathema maranatha. Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum. Et charitas mea cum omnibus vobis in christo Iesu. Amen.

Explicit epistola pauli ad Corinthios prima

Incipit prologus secundarum epistolarum ad Corinthios.

**T** secunda ad Corinthios epistola quasi in parte superiori post tribulationum suarum relationes reddit casus quare ad eos scribendo non scribit: quoniam non levis mutatione consilii fecisse se asserit. sed ne adventu suo tristitiam incurreret cum in peccato permanere discipulos revivisset. Deinde post agnitos fructus penitentiae reconciliat eum ecclesie. quem in prima propter fornicationem a confortio sanctorum iusserat amoveri. Tertio in pseudo apostolos officii sui dignitatem tuetur. et novum testamentum in ministerios tanto antequam gratia ostendit: quanto evangelium est lege prestantius. Immorat etiam in causa illa plurimum quam breviter in prima corrigebat ut prompto ac liberi animo necessaria penitentia vite non beneficiis largiantur. et utilitatem spiritualis commercii commutent presentia cum futuris atque abundantia sua sanctorum inopiam suppleant. ut vicissim eorum inopia sanctorum abundantia suppleat. In fine repetit quod superius in pseudo apostolos egerat et factationem eorum predicatoremque de se gloriosos vel collata antiquitate generis vel catalogo in iuriarum periculo suorum evacuat: dicitque eos operarios subdolos qui ad imitationem satane transfigurent in apostolos christi. sub predicationis spe lucra pecuniaria queque sectantes.

Incipit argumentum.

**P**ost actam a Corinthiis penitentiam consolatoriam scribit eis epistolas apostolus a troade per titum. et collaudans eos: hortatur ad meliora: contristatos quidem eos: sed emendatos ostendens.

Explicit argumentum. Incipit epistola Pauli ad Corinthios secundo.

Et S. Captat Corinthios benivolentia per suas tribulationes ad excitandum attentionem: et excusat se de promissione eis facta. Ca. I

**Aulus aposto**

**P**ulus christi Iesu per voluntates dei et Timotheus frater ecclesie dei qui est Corinthi cum omnibus sanctis qui sunt in universa achia. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu christo. Benedicere deus et pater domini nostri Iesu christi. per misericordiam et deus totius consolatorum. qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem quam exhortamur. et ipsi a deo: quoniam sicut abundat passiones christi in nobis: ita et per christum abundat consolatio nostra. Sive autem tribulamur per vestram exhortationem et salutem. sive consolamur per vestram consolatioem sive exhortamur per vestram exhortationem et salutem: quod operatur: tollerantiam earumdem passionum

i. Pe. I. a  
Epb. I. a

quas nos patimur ut spes nostra firma sit p  
vobis. scientes quoniam sicut socii passionum estis: sic  
eritis et consolationis. Non enim volumus ignorare vos  
fratres de tribulatione nostra que facta est in Asia  
quoniam supra modum grauati sumus supra virtutem: ita  
ut tederet nos etiam viuere. Sed ipsi in nobis  
responsum mortis habuimus: ut non simus fiden-  
tes in nobis: sed in deo qui suscitatur mortuos: qui  
de tantis periculis nos eripuit et eruit: in quem  
speramus quoniam adhuc eripiet. adiunximus vobis  
in oratione pro nobis: ut ex multarum personarum facie-  
rum eius que in nobis est donationis: pro multis  
grate agamus pro nobis. Nam gloria nostra hec est te-  
stimonium conscientie nostre: quod in simplicitate  
cordis et sinceritate dei: et non in sapientia carnali:  
sed in gratia dei conuersati sumus in hoc mundo. abun-  
dantius autem ad vos. Non enim alia scribimus vobis  
quam que legistis et cognouistis. Spero autem quod usque in fi-  
nes cognoscetis: sicut et cognouistis nos ex parte  
que gloria vestra sumus. sicut et vos nostra: in die domini  
nostri Iesu Christi. Et hac confidentia volui prius ve-  
nire ad vos ut secundam gratiam haberetis et pro vos  
transire in Macedonia. et iterum a Macedonia ve-  
niram ad vos et a vobis deduci in Iudeam. Eum er-  
go hoc voluissim nunquid leuitate usus sum  
aut que cogito secundum carnem cogito. ut sit apud me  
est et non: Fidelis autem deus. quia sermo noster que fuit  
apud vos: non est in illo: est et non: sed est in illo est  
Dei enim filius Iesus Christus que in vobis pro nos predicatus  
est. pro me et Siluanum et Timotheum: non fuit in illo  
est et non: sed est in illo fuit. Quotque enim promissio-  
nes dei sunt: in illo est. Amen et per ipsum amen deo  
ad gloriam vestram. Qui autem confirmat nos vobis  
cum in Christo. et quoniam nos deus. et que signauit nos  
et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Ego autem  
testem deum inuoco in animam meam quod parcens vo-  
bis non veni ultra Corinthum. non quia dominamur si-  
dei vestre: sed adiutores sumus gladii vestri.  
Nam fide statis.

**C. L. S.** Pontif duplex causa que apostolus non venerit  
Corinthum. scilicet ne contristaret: et alibi maiorem fructum  
faceret. quem fructum deinde ostendit: a quo fal-  
sos prophetas excludit.

**C. L. II**  
**S**icut autem hoc ipsum apud me ne iterum in  
tristitia venire ad vos. Si enim ego con-  
tristo vos: et quis est qui me letificet nisi  
qui contristat ex me? Et hoc ipsum scrip-  
si vobis: ut non cum venero tristitiam super tristitia  
am beatam: de qua oportuerat me gaudere: confi-  
dens in omnibus vobis. quia meum gaudium omnium vestrum  
est. Nam ex multa tribulatione et angustia cor-  
dis scripsi vobis pro multis lachryma. non ut con-  
tristemini sed ut sciatis quam charitate habeam  
abundantius in vobis. Si quis autem contristauit me  
non me contristauit. sed ex parte ut non onerem omnes  
vos. Sufficit illi qui eiusmodi est obiurgatio huius que  
fit a pluribus. ita ut e contrario magis donec  
et consolentur: ne forte abundantiori tristitia ab-  
sorbeatur que eiusmodi est. Propter quod obsecro vos  
ut confirmetis in illa charitate. Ideo enim et scri-  
psi vobis ut cognoscatur experimentum vestrum. an in om-

bus obediētes sitis. Cui autem aliquid donastis: et  
ego. Nam et ego quod donauimus: si quod donauimus propter  
vos in persona Christi. ut non circumuentamur a Satana.  
Non enim ignoramus cogitationes eius. Eius  
venissem autem Troadem propter euangelium Christi. et  
ostium mihi aptum esset in domino: non habuimus  
quem spiritui meo eo quod non inuenerim Titum  
fratrem meum: sed vale faciens eis: profectus sum  
Macedoniam. Deo autem gratias que semper triumphat  
nos in Christo Iesu odorē noticie sue manifestat pro  
nos in omni loco: quia Christi bonus odor sumus. Deo in  
his qui salui fiunt. et in his qui pereunt. Aliis qui  
dem odor mortis in morte: alij autem odor vite in  
vita. Et ad hec quis tam idoneus? Non enim su-  
mus sicut plurimi adulterantes perbum dei sed ex  
sinceritate sicut ex deo coram deo in Christo lo-  
quimur.

**C. L. S.** Oñdit apłs se cōmendatione boim si  
indigere nec eam q̄rere. atq; recōmendat mi-  
stros ecclie xp̄i q̄tum ad officij dignitatem et  
q̄tum ad cognitionis excellentiā.

**C. L. III**  
**I**ncipimus iterum nosmetipsos cōmēda-  
re. Aut nunquid egemus sicut quidam cō-  
mēdaticijs epl̄is ad vos aut ex vobis  
Epistola nostra vos estis scripta in  
cordibus nostris: que scitur et legitur ab omnibus ho-  
minibus manifestat: quoniam epistola est Christi mi-  
strata a nobis et scripta non atramento sed spiritu  
dei viuū. non in tabulis lapideis: sed in tabulis cor-  
dis carnalibus. Fiduciam autem talē habemus per  
Christum ad deum. non quod sufficientes simus cogitare ali-  
quid a nobis quasi ex nobis. sed sufficientia nostra ex  
deo est. Qui et idoneos nos fecit ministros noui  
testamenti. non littera sed spiritu. Littera enim occi-  
dit. spiritus autem viuificat. Quod si ministratio mortis  
litteris deformata in lapidibus: fuit in gloria ita ut  
possent intedere filij israel in faciem moysi pro-  
pter gloriam vultus eius que euacuatur quoniam non ma-  
gis ministratio spiritus erit in gloria. Nam si mini-  
stratio dānationis in gloria est. multo magis abun-  
dat ministerium iusticie in gloria. Nam nec glorifica-  
tum est quod claruit in hac parte. propter excellentē  
gloriam. Si enim quod euacuatur pro gloria est: multo ma-  
gis quod manet in gloria est. Nō sicut igitur talē spes  
multa fiducia utimur. Et non sicut moyses pos-  
tebat velamen super faciem suam ut non intenderet  
filij israel in faciem eius quod euacuatur. sed ob-  
tusi sunt sensus eorum. Usque in hodiernum diem  
idipsum velamen in lectione veteris testamenti  
manet non reuelatum quod in Christo euacuatur sed vs-  
que in hodiernum diem cum legitur moyses velamen  
positum est super cor eorum. Eum autem conuersus fue-  
rit ad deum: auferet velamen. Dominus autem spiritus est.  
Ubi autem spiritus domini: ibi libertas. Nos vero omnes  
reuelata facie gloriam domini specularē in eadem  
imaginē transformamur a claritate in claritate  
tamquam a domini spiritu.

**C. L. S.** Cōmendat apłs mysterijs noui testa-  
menti: et q̄tum ad opationē boni et quantū ad  
tollerentiam mali.

C. L. III

**T** Deo habentes hanc administratiōez  
 iuxta qd̄ miaz̄ ꝑsecuti sumus: nō defi-  
 cimus s̄z abdicam⁹ occulta dedecoris  
 nō ambulātes in astutiā: neq; adulte-  
 rantes verbū dei sed in manifestatiōe vitatis  
 ꝑmendātes nosmetip̄os ad oēm ꝑsciam̄ boīm  
 corā deo. Qd̄ si etiā optum est euangeliū n̄m̄  
 in bis q̄ pereūt est optum. in qb̄ de⁹ bui⁹ seculi  
 excecavit mētes infidelitū. vt nō fulgeat illumi-  
 natio euangeliū glie xp̄i. q̄ est imago dei. nō ei  
 nosmetip̄os ꝑdicam⁹. sed iesum xp̄m dñm̄ no-  
 strum. Nos aut̄ seruos vestros ꝑ iesum. qm̄ d̄s  
 q̄ dirit̄ de tenebris lucē splēdescere ip̄e illuxit ī  
 cordibus nostris ad illuminationē scientie clari-  
 tatis dei in facie xp̄i iesu. Habem⁹ aut̄ thesaurū  
 istum in vasis fictilibus vt sublimitas sit virtu-  
 tis dei: et nō ex nobis. In om̄ibus tribulatio-  
 nez patimur: sed nō angustiamur. Apoziamur  
 sed nō destituimur. Persecutionē patimur: sed  
 nō relinq̄mur. Humiliamur sed nō ꝑfundimur  
 Desicimur. sed nō perimus. Semp̄ mortificati-  
 onem iesu xp̄i in corpe n̄o circūferētes. vt ⁊ vi-  
 ta iesu manifestetur in corpibus nostris. Sem-  
 per em̄ nos qui viuimus in mortē tradimur ꝑ  
 pter iesum. vt et vita iesu manifestet̄ in carne  
 n̄a mortali. Ergo mors in nob̄ opatur. vita au-  
 tem in vobis. Hñtes aut̄ eundē sp̄m̄ fidei sicut  
 scriptū est. Credidi ꝑpter qd̄ locut⁹ sum. ⁊ nos  
 credim⁹ ꝑpter qd̄ ⁊ loqm̄r sciētes qm̄ q̄ susci-  
 tauit iesum: ⁊ nos cū iesu suscitabit ⁊ cōstituet  
 vobiscū. Oīa em̄ ꝑpter vos: vt gr̄a abundās ꝑ  
 multos in gr̄arū actione abūdet in gl̄iam dei.  
 ꝑpter qd̄ nō deficim⁹. S̄z licet is q̄ foris est  
 noster hō corrūpatur. tñ is q̄ intus est renouat̄  
 tur de die in diē. Id em̄ qd̄ in ꝑsentī est momē-  
 taneum ⁊ leue tribulationis nostre supra mo-  
 dum in sublimitate eternū glie pond⁹ operat̄  
 in nobis nō ꝑtemplantibus nobis q̄ videntur  
 sed q̄ non videntur. Que enim vident̄: tempo-  
 ralia sunt. que aut̄ nō vident̄ eterna sunt.

**C. S.** Agit de ꝑm̄io iustoz̄ apostolus ac ei⁹  
 desiderio atq; debita ad ipsum ꝑparatione ac  
 causa vtriusq;.

**S** Eimus em̄: qm̄ si terrestris dom⁹ nos-  
 tra bui⁹ habitatiōis dissoluat̄: q̄ edifi-  
 cationē ex deo habemus domus nō  
 manufactā: s̄z eternā in celis. Nā ⁊ in hoc inge-  
 miscimus bitationē nostrā q̄ de celo est sup̄in-  
 dui cupiētes: si tñ vestiti ⁊ nō nudī ineniamur  
 Nā et q̄ sum⁹ in hoc tabernaculo: ingemiscim⁹  
 grauati. eo q̄ nolum⁹ expoliari: sed sup̄uestiri:  
 vt absorbeat qd̄ mortale est a vita. Qui aut̄ ef-  
 ficat nos in hoc ip̄m de⁹ q̄ dedit nobis p̄ign⁹ sp̄i-  
 ritus. Audētes igitur semp̄ et scientes: qm̄ dū  
 sum⁹ in hoc corpe pegrinamur a dño. Per fidē  
 em̄ ambulamus ⁊ nō ꝑ sp̄m̄. Audemus aut̄ et  
 bonā voluntatē habem⁹ magis pegrinari a cor-  
 pore ⁊ ꝑntes esse ad dñm. ⁊ id̄ ꝑtēdim⁹ siue ab-  
 sentes siue ꝑntes placere illi. Oēs ei nos ma-  
 nifestari opz̄ ante tribunal xp̄i. vt referat vnus  
 quisq; ꝑꝑria corporis ꝑut gessit: siue bonū siue

malum. Scientes ergo timorē dñi boibus sua  
 demus: deo aut̄ manifesti sumus. Spero autē  
 ⁊ in ꝑsciētis vestris manifestos nos esse. Nō  
 iterū ꝑmēdam⁹ nos vob. sed occasione damus  
 vobis gliandī ꝑ nobis: vt habeat̄ ad eos qui  
 in facie gliant̄ ⁊ nō ī corde. Siue em̄ mente et  
 cedimus deo. siue sobriū sum⁹ vobis. Charitas  
 em̄ xp̄i vrgēt nos estimātes hoc: qm̄ si vn⁹ ꝑ oī-  
 bus mortuus est: ergo oēs mortui sunt. Et ꝑ oī-  
 bus mortu⁹ est xp̄s. vt ⁊ q̄ viuūt: iā nō sibi viuāt  
 sed ei q̄ ꝑ ipsis mortu⁹ est et resurrexit. Itaq; ⁊  
 nos et hoc neminez nouim⁹ ꝑm̄ carnē. Et si cog-  
 nouim⁹ ꝑm̄ carnē xp̄m: sed nunc iam nō noui-  
 mus. Si qua ḡ in xp̄o noua creatura vetera  
 transierūt: ecce facta sunt oīa noua. Oīa autez  
 ex deo q̄ nos recōciliavit sibi per xp̄m: et dedit  
 nobis ministeriū recōciliationis. Qm̄ quidez  
 de⁹ erat in xp̄o mundum reconcilians sibi. non  
 reputans illis delicta ip̄oz. et posuit in nobis  
 verbum recōciliatiōis. ꝑꝑo xp̄o ḡ legatōe frūgī  
 mur tāq; deo exhortante ꝑ nos. Obsecram⁹ ꝑ  
 xp̄o: recōciliamī dō. Eū q̄ n̄ nouerat ꝑctm̄ ꝑ no-  
 bis ꝑctm̄ fecit: vt nos efficeremur iusticia dii ip̄o  
**C. S.** Hortatur ad bonū corinthios apl̄us ī  
 futuro agendum q̄tum ad exteriorē ꝑuersatio-  
 nē: interiorē deuotionē: ac infidelitū vitatiōez.

**A** Diuantes aut̄ exhortamur ne inua-  
 cuū gr̄am dei recipiatis. Hñt em̄. Te  
 pore accepto et audiui te: ⁊ in die sal-  
 utis adiuui te. Ecce nūc tēpus accep-  
 tabile. ecce nūc dies salutis. Nemini dātes vl-  
 lam offensionē vt nō vituperet̄ misterū n̄m:  
 sed in oībus exhibeam⁹ nosmetip̄os sicut dei  
 ministros. In multa patientia. in tribulatiōi-  
 bus. in necessitatib⁹. in angustiis. in plagis. in  
 carcerib⁹. in seditiōib⁹. in laborib⁹. in vigiliis.  
 ī ieiuniis. In castitate. in scia. in lōganimitate  
 ī suauitate. in sp̄sctō. ī charitate nō ficta. ī ꝑbo-  
 vitatis. in ꝑtute dei. Per arma iusticie a dextris  
 ⁊ a sinistris. Per gl̄am ⁊ ignobilitatē. per infā-  
 miam ⁊ bonā famā. Ut seductores et veraces:  
 sicut q̄ ignoti et cogniti. Quasi mortētes ⁊ ecce  
 viuim⁹ vt castigati ⁊ nō mortificati: q̄si tristes.  
 sp̄ at̄ gaudētes. sic egētes. ml̄ros aut̄ locupletā-  
 tes tāq; nihil hñtes ⁊ oīa possidētes. Os n̄m  
 patet ad vos o corinthi cor: n̄m dilatātū est.  
 Nō angustiamī in nob. angustiamī aut̄ inuisce-  
 rib⁹ v̄ris. Hñdez aut̄ hñtes remunerationē. tan-  
 q̄ filijs dico: dilatamī ⁊ vos. Nolite iugū duce-  
 re cū infidelib⁹. Que em̄ ꝑticipatio iusticie cū  
 iniquitate. aut q̄ societas luci ad tenebras: Que  
 aut̄ ꝑuētiō xp̄i ad behai: Aut q̄ ꝑs fidei cū in-  
 fidelit̄: Qui aut̄ ꝑsens⁹ tēplo dei cū idolis. Vos  
 em̄ estis tēplū di viui sic dicit de⁹: qm̄ ī bitabo  
 ī illis ⁊ inābulabo in̄ eos. ⁊ ero illoz̄ de⁹: ⁊ ip̄i  
 erūt mibi ꝑꝑls. ꝑpter qd̄ exite de medio eo-  
 rum: ⁊ separamī dicit dñs. ⁊ imundū ne tetige-  
 ritis. ⁊ ego recipiā vos. ⁊ ero vobis in patrē: ⁊  
 vos eritis mibi in filios ⁊ filias: dicit dñs oēs.  
**C. S.** Monitio vtilis apl̄i ꝑmittit atq; Co-  
 rinthi de ꝑteritis bonis ꝑmendant̄. Ca. VII

**E**  
**D** Esai. xliij. c  
 Apoc. xxi. b  
**A** Esai. xliij. c  
**B** I. Cor. iij. a  
 Timo. xij. c  
 I. xi. c  
**E** Ecc. xij. c  
**D** I. co. iij. c. it. d  
 Leui. xxvi. g  
 Esa. liij. d

*ps. cxiij.*  
*Job. iij.*  
*ma. iij. b*

**H**is ergo habentes pmissiones charissimi mihi mudem? nos ab omni inquinamento carnis et spūs pficiētes sanctificatio nē in timore dei. Capite nos. Neminē lesim? neminē corrupim? neminē circūuenim? Nō ad cōdēnationē vestrā dico. Predixim? em̄ q̄ in cordib? nostris estis ad cōmoriendū et ad cōuiuendū. Multa mihi fiducia est apud vos. Multa mihi gloriatio p vobis. Replet? sum cōsolatione: supabūdo: gaudio in omni tribulatiōe vestra. Nā et cū venissem? in macedoniā: nullā requiē habuit caro nostra: sed oēm tribulatiōez passi sum?. Foris pugne: intus timores. S; qui cōsolat? būles: consolat? ē nos de? in aduentu titi. Nō solum aut? in aduētū eius: sed etiā in cōsolatione qua cōsolatus est in vobis referens nob? vestrū desiderū vestrū fletū: vestrā emulatiōē p me ita vt magis gauderē. Quā et si contristauit vos in epistola nō me penitet. Et si peius videret vidēs q̄ ep̄la illa et si ad horā vos cōtristauit: nūc gaudeo nō q; cōtristati estis: s; q; cōtristati estis ad pniām. Cōtristati em̄ estis fm̄ deū vt in nullo detrimētū patiamini et nobis. **Que em̄ fm̄ deū tristitia est pniām in salutez stabilē opaf. seculi aut? tristitia mortē opaf. Ecce em̄ hoc ipm̄ fm̄ deū cōtristari vos q̄tā in vobis opaf sollicitudinē. sed defensionē. sed indignationē. s; timorē. s; desiderū. s; emulatiōez s; vindictā. In oib? exhibuistis vos incōtamia ros eē negotio. Agf et si scripsi vob: nō pp̄t euz q̄ fecit iniuriā: nec pp̄t eū q̄ passus est s; ad manifestandā sollicitudinē nr̄am quā bēm? p vob corā deo. Nō cōsolati sum?. In cōsolatiōe autez nostra abūdanti? magis gauisi sum? sup gaudio titi. q; refect? est spūs ei? ab oib? vobis. Et si qd apud illū de vobis gloriat? sum: nō sum cōfusus. sed sicut om̄iayob in veritate locuti sum? ita et gloriatio nostra q̄ fuit ad titū veritas facta est. Et viscera ei? abūdanti? in vobis sunt. remissuscentis oim vestrū obediētā: quō cū timore et tremore excepistis illū. Gaudeo q; in oib? cōfido in vobis.**

**C. S. Ad elemosynā in birlm mittendā. Corinthios hortaf aplus. Et agit de collectoribus butus elemosyne.**

**H**is aut? facim? vob fratres gratiam dei q̄ data ē in ecclesijs macedoniē. et q̄ in multo expimēto tribulatiōis abūdantiā gaudij ipoz fuit. et altissima paupertas eoz abūdauit in diuitias simplicitatis eoz. Quia fm̄ p̄tutē testimoniū illis reddo et sup virtutē voluntarij fuerūt cū multa exhortatiōe obsecrātes nos grām et cōcatōem misterij qd fit in sc̄tōs. Et nō sicut sperauim? sed semetipfos dederūt. p̄mū dño. deinde nob? p voluntates dei: itavt rogarem?. Titū: vt quēadmodū cepit ita et pficiat in vobis etiā gratiā istā. Sed sicut in oib? abūdatis fide et fm̄one et sciētā et omni sollicitudine: insup et charitate vestra in nos: vt et in hac gratia abūdetis. Nō q̄si imperās dico: s; p alio q; sollicitudinē etiā vestre charitatē

ingeniū bonū cōprobrans. Scitis em̄ grās domini nostri iesu xpi qm̄ ppter vos ei? fact? est cū esset diues. vt illius inopia vos diuites essetis. Et cōsiliū in hoc do. Hoc em̄ vobis vtile est. q̄ nō solū facere sed et velle cepistis ab anno p̄ore. Nūc vero et facto perficite vt quēadmodū p̄mptus est anim? voluntatis. ita sit et pficiēdi ex eo qd habetis. Si em̄ voluntas p̄mpta ē fm̄ id quod habet. accepta est. nō fm̄ id qd non habet. Non em̄ vt alijs sit remissio vobis autez tribulatio. sed ex equalitate in p̄tū tempore: vestra abundantia illoz inopiam suppleat: vt et illoz abundantia v estre inopie sit supplemētū vt fiat equalitas sicut scriptū est. Qui multū non abūdauit: et q̄ modicū nō minorauit. Gratias aut? ago deo q̄ dedit eandē sollicitudinē p vobis in corde titi: qm̄ exhortationē qdē suscepit. sed cū sollicitio: esset sua voluntate. pfectus est ad vos. Misim? etiā cū illo fratrem nostrū cuius laus est in euāgelio p om̄s ecclesias. Nō solū autez sed et ordinat? est ab ecclesijs comes peregrinatiōis nostre in banc grām q̄ ministratur a nobis ad dñi gl̄iam: et destinata volūtatē nostrā. Deuitates hoc: ne quis nos vituperet in hac plenitudine q̄ ministrat a nobis in domini gloriā. Prouidem? em̄ bona: nō solū corā deo s; etiā corā hoib?. Misim? at cū illis et fratre nostrū quē pbauim? in multis sepe sollicitū esse. nūc aut? multo sollicitiore: confidentia multa in vos. siue p tito q̄ est socius meus: et in vobis adiutor: siue fratres nostri apostoli ecclesiarū glorie xpi. Misim? ergo q̄ est charitatē vre et nre glie p vobis in illos oñdite in faciē ecclesiarū. **C. S. Apostolus suspicionē excludens docet elemosynā esse dandā velociter abūdantez: et biliter.**

**C**ap. IX. Am de ministerio qd fit in sanctos et abundantē est mihi scribere vobis. Scio em̄ p̄mptuz aim vrm̄ pro quo de vobis gloriō: apd macedones: qm̄ et achaia pata ē ab āno p̄terito: et vestra emulatio puocauit plurimos. Misim? aut? fratres vt ne qd gloriāmur de vobis euacuet in hac p̄te: vt quēadmodū dixi parati s̄is ne cū venerint macedones mecū. et inuenerint vos impatos: erubescamus nos vt nō dicam? vos in hac substantia. Necessariū ergo existimauit: rogare fratres vt pueniāt ad vos: et preparēt repromissam b̄ndictionē hāc patā esse. sic q̄si b̄ndictionē nō q̄si auariciā. Hoc aut? dico. Qui p̄ce seminat p̄ce et metet. et q̄ seminat in b̄ndictionib? de b̄ndictionib? et metet. Unusquisq; p̄t destinauit i corde suo nō ex tristitia aut ex necessitate. **Hilare em̄ datorē diligit de?. Potēs ē aut? de? oēs gratiam abūdare facere in vobis vt in omib? semp oēm sufficiētā b̄ntes abūdet? in oē opus bonū sicut scriptū ē. Dispsit dedit paupib?: in sticia eius manet in sc̄lm seculi. Qui aut? amini strat semē seminātū: et panē ad māducādū p̄stabit. Et multiplicabit semē vrm̄. et augebit incremēta frugū iusticie vestre: vt in oib? locupletati**

abundetis in oem simplicitate. q opat per nos  
gratua actione deo. Qm misteriu hui officij si  
solum supplet ea q desunt scis: s etia abundat  
p multas gratua actioes in dno p pbatione mi  
sterij hui glorificates deu in obediencia pfessio  
nis vre in euangelio xpi r simplicitate cōdicatio  
nis vre i illos: r i oēs. r in ipoz obsecratioe p  
vob desiderantiū vos ppe eminetes gram di  
i vob. Bfas ago deo sup ienarrabili dono ei.

**C. S.** Excusat se apls de sibi false impositis  
p facti euidentiā: ac p rōem r exempla. **Ca. X**

**T**psē aut ego paulus obsecro vos per  
māsuētudinē r modestiā xpi: q in fa  
cie qdez hūilis sum int vos. abns at  
psido in vob. Rogo aut vos ne psens  
audeā p eā psidentia q existimo: audere in qd  
dam. q arbitrant nos tanq fm carnē ambule  
mus. In carne em ambulātes. nō tñ fm carnē  
militam. Nā arma militie nre nō carnalia s  
sed potētia deo. ad destructionē monitionum  
psilia destruētes r oem altitudinē extollentes  
se aduersus sciam dei: r i captiuitatē redigen  
tes oem intellectū i obsequiū xpi: r in pōptu  
bntes vlciisci oem inobediētia: cū iplēta fuerit  
vra obediētia. Que fm faciē sūt videte. Si qs  
psidit xpi eē hoc cogitet iterū apd se. q: sicut r  
ipe xpi est: ita r nos. Nāz r si ampli aliqd glo  
riat fuero de ptate nra qnā dedit nob dñs in  
edificatiōe r nō in destructionē vraz nō eru  
bescam. Ut aut nō existimer tāq terrere vos  
p eplās. qm qdem eplē inqunt graues sunt et  
fortis. pnia aut corpis infirma r pmo ptēpti  
bilis hoc cogitet q eiusmodi est. qz qles sum? v  
bo p eplās absentes tales r pntes in scō. Nō  
em audem inserere aut cōpare nos qbusdā q  
seipos pmendāt. s ipi in nobis nosmetipsos  
metiētes: r cōparantes nosmetipsos nob. Nos  
aut nō in imēsūm gliabimur. s fm mēsuraz re  
gule q mēsus est nob de mēsurā ptingendī  
vsq ad vos. Nō em qsi nō ptingēs ad vos sup  
ertendim nos. vsq ad vos em pueuimus in  
euangelio xpi. nō in imēsūm gliantes i alienis  
laborib. Spem aut bntes crescētis fidei vre  
in vob magnificari fm regulā nram in abun  
dantia etiā i illa q vltas vos sūt euangelizare  
nō i aliena regla in bis q ppata sunt gloriari.  
Qui aut gliat in dno gliet. Nō em q seipz cō  
mendat ille. pbat est. s quē de pmedat.

**C. S.** Appls suā ponit cōmēdatiōe pmittē  
do rōem pmedatiōis ex suis opibus ac malis  
perpeffis. **Ca. XI**

**A**zinam sustineretis modicū qd insi  
pientie mee. s r supportate me. Emu  
lor em vos dei emulatiōe. despōdi em  
vos vni viro virginē castaz exhibere  
xpo. Timeo aut ne sicut serpes seduxit euam  
astutia sua. ita corrupant sensus vri r erci  
dant a simplicitate q est in xpo iesu. Nam si is  
q venit alium xpm pdicat quē nō pdicauimus.  
aut aliū spm accipitis quē non accepistis: aut  
aliud euangelium qd non recepistis. recte pa

teremini. Existimo em nibil me min fecisse a  
magnis aplis. nam r si imperit fmone: s nō  
scientia. In omibus aut manifestus sum vob  
Aut nunqd pctm feci meipm humiliās: vt vos  
et altēmini. Qm gratis euangelii dei euange  
lizauī vobis. alias ecclias expoliaui accipiens  
stipendium ad misterium vrm: r cū essez apd  
vos r egerem. nulli onerosus fui. nam qd mi  
bi deerat suppleuerūt fratres qui venerunt a  
macedonia: r in omibus sine onere me vob ps  
uauī et puabo. Est veritas xpi in me. qm h glo  
riatio nō infringet in me i regionibus achae  
Quare? Quia nō diligo vos. Deus scit. Qd au  
tem facio: r faciam. vt amputē occasiōe eorū  
qui volunt occasiōe vt in quo gloriānt: inue  
inatur sicut et nos. nam eiusmodi pseudo apli  
sunt operarij subdoli. trāffigurātes se in aplos  
xpi. Et nō murum. Ipe em satbanas transfigu  
tat se in angelum lucis: nō est ergo magnus si  
ministri ei? transfigurent velut ministri iustis  
cie quoz finis erit fm opa ipozum. Iterus dis  
co ne qs putet me insipientes esse. Alioqn ves  
lut insipiente accipite me. vt r ego modicū qd  
glorier. Qd loquor: nō loquor fm deū: s qsi in  
insipientia in hac substātia glie. qm multi glo  
riantur fm carnē. r ego gliabor. Libent em sus  
fertis: insipientes: cum sitis ipi sapiētes. Sus  
stinetis em si qs vos in seruitutē redigit. si qs  
deuorat. si quis accipit. si qs extollit. si quis in  
faciem vos cedit. Scdm ignobilitatē dico qsi  
nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo qd  
audet in insipientia dico audeo r ego. Hebrei  
sunt et ego. Irrelite sunt r ego. Semē abrae  
sunt r ego. Ministri xpi sunt r ego. Ut minus  
sapiens dico plus ego. In laborib plurimis.  
in carceribus abūdāt. in plagis supra modū  
i mortibus frequēter. A iudeis qnques qdra  
genas vna min? accepi. Ter virgis cesus sum  
semel lapidat sum. ter naufragiū feci. nocte r  
die in pfundo maris fui. In itineribus sepe.  
periculis fluminum. piculis latronū. piculis ex  
genere. piculis et gentib. piculis in ciuitate.  
periculis in solitudine. periculis in mari. picul  
in falsis fratribus. In labore et erūna. in vi  
gilijs multis. In fame r siti. in ieiunijs multis  
In frigore r nuditate: pter illa q extrinsecus  
sunt instantia mea quotidiana. sollicitudo om  
nium eccliarum. Quis infirmat. et ego nō in  
firmo. Quis scandalizatur: r ego non vroz.  
Si gloriari oportet que infirmitatis mee sunt  
gloriabor. De et pater domini nostri iesu xpi  
scit qui est benedictus in secula q nō mentioz  
Damasci prepositus gentis arethe regis custo  
diebat ciuitatem damascenorum vt me comp  
benderet. r per fenestram in sporta dimissus  
sum p murum: r sic effugi manus eius.

**C. S.** Recōmendat se apls et diuinis reue  
lationibus r ponit sibi remedium ptra pericu  
lus superbie. r seipm excusat ponēs beneficia  
coru rbijs impensa. **Ca. XII**

B

E

D

E

i. Cor. iij. a  
i. Timo. iij. a  
s. vi. a.

F

ij. Thes. iij. b  
Deu. xxvij. b

B

D

E

B

E

B

D

E

D

B

E

B

E

B

E

B

E

B

E

B

E

B

Ep. iij. a  
poca. r. i. c

i. Cor. i. d  
i. Tim. i. g

Eccl. iij. a

ps. c.

Eccl. iij. a

ps. c.

Eccl. iij. a

ps. c.

Eccl. iij. a

# Ad Galathas

**S** gloriarī opus non expedit quidē. Ne  
 niam aut ad visiones et reuelationes  
 dñi. Scio hominē in tpo ante annos  
 quattuordecim siue in corpe siue extra  
 corpus nescio: deus scit: raptū hmoi vsq; ad ter  
 tiū celū. Et scio hmoi hoies siue in corpe siue eē  
 corpus nescio: deus scit: qm raptus est in paradisu  
 z audiuit arcana verba q nō s; homini loq. Pro  
 hmoi gliabor. p me aut nihil nisi in infirmitati  
 bus meis. Nā z si voluero gloriari nō ero insipi  
 ens p̄tate em dicā. Parco aut ne q̄s me existis  
 met sup id qd videt i me. aut audit aliqd ex me  
 z ne magnitudo reuelationū extollat me: dat  
 est mihi stimulu carnis mee angelus sathane q  
 me collapset. Prop̄t qd ter dñm rogauī vt dis  
 cederz a me: z dixit mihi. Sufficit tibi gr̄a mea  
 Nā virtus in infirmitate pficit. Libent̄ igr̄ glia  
 bor in infirmitatib; meis: vt ihabitet in me p̄t  
 xpi. Prop̄t qd placeo mihi in infirmitatib; mei  
 is in cōtumelijs in necessitatib; in p̄secutiōib;  
 in āgustijs p̄ tpo. Eū em infirmo tūc potens  
 sum. Factus sum insipies vos me coegistis. Ego  
 em a vob; debuī cōmendari. Nihil em min⁹ feci  
 ab his q̄ sunt sup modū apostoli. Laz et si nihil  
 sum signa tñ apostolat⁹ mei facta sunt sup vos  
 in om̄i patientia signis et pdigijs z virtutib;.  
 Quid est em qd min⁹ habuistis p̄ ceteris eccle  
 sijs: nisi q̄ ego ipse nō quauī vos. Donate mihi  
 hāc iniuriā. ecce tertio hoc patus suz venire ad  
 vos z nō ero grauis vob;. Nō ei quero q̄vra sunt  
 s; vos. Nec em debēt filij pentib; thesaurizare  
 sed p̄entes filijs. Ego aut lib̄tissime ipedā et  
 et sup̄impedar ego ipse p̄ animab; vris: s; plus  
 vos diligēs min⁹ diligar. S; esto. Ego vos nō  
 quauī. s; cū eēm astutus dolo vos cepi. Nūqd per  
 aliquē eoz quos misi ad vos circūuentivos. Ro  
 gauī titū z misi cū illo fratre. Nūquid tit⁹ vos  
 circūuenit: Nōne eodē spū ābulauim⁹. Nonne  
 eisdē vestigijs: Olim putatis q̄ excusē nos  
 apud vos. Lorā deo in xpo loqmur. Dia ei cha  
 rissimū p̄pter edificationē vestrā. Timeo em ne  
 forte cū venero: nō quales volo inuentā vos. et  
 ego inuentar a vob; qualē nō vultis. ne forte cō  
 tentiones emulationes. animositates. dissensio  
 nes. detractiones. susurratōes. inflationes. sed  
 itiones sint inter vos. Ne iterū cū venero hu  
 miliet me deus apud vos et luceā multos ex  
 bis q̄ an̄ peccauerūt. z nō egerūt penitētā sup i  
 mūdiā z fornicatōe z pudicitia quā gesserūt.  
 ¶ L. S. Ut superat apls adherētes p̄phetis fal  
 sis cōmēdādo p̄sistentes in vera doctrina. Et si  
 naliter ponitur saluatio

**E**cce tertio hvento ad vos vt i ore duo  
 rū vel triū testiū stabit oē pbū. Predi  
 xi em z pdico: vt p̄s vobis: z nunc ab  
 sens bis q̄ an̄ peccauerūt et ceteris oī  
 bus qm si venero iterū nō p̄cā. An exp̄imētū q̄  
 ritis eius q̄ in me loq̄t xps. Qui in vob; nō ifir  
 mas s; potēs ē in vob;. Nā z si crucifit⁹ ē ex ifir  
 mitate. s; viuūt ex virtute dei. Nā z nos infirmi  
 sum⁹ in illo. s; viuē⁹ in eo ex p̄tute dei in vob;

Vosmetip̄os tēptate si estis in fide: ip̄vos p̄ba  
 te. An nō cognoscit⁹ vosmetip̄os. q: tps iesus i  
 vob; ē. Nisi forte reprobi estis. Spero at q̄ cog  
 scit⁹. q: nos nō sum⁹ reprobi. Oram⁹ aut deum  
 vt nihil mali faciat⁹. nō vt nos p̄bati peam⁹: s;  
 vt vos qd bonū ē faciatis. Nos aut vt reprobi si  
 mus. Nō possum⁹ em aliqd aduersus veritatē.  
 sed p̄ p̄tate. Baudem⁹ em qm nos infirmi su  
 mus vos aut potēs est⁹. Hoc z oram⁹ vras cō  
 summationē. Iō em bec absens scribo. vt non  
 p̄ns durū agā fm p̄tate quā dñs dedit mihi in  
 edificatōez z nō in destructionē. De cetero fr̄es  
 gaudete: p̄fecti estote. exhortamini: idip̄m sap̄  
 te. Pacē bēte z deus pacis et dilectionis erit vo  
 biscū. Salutate inuicē in oculo sc̄to. Salutant  
 vos omēs sc̄ti. B̄ra dñi nr̄i iesu xpi et charitas  
 dei z cōicatio sanctisp̄s sit cū oib; vob;. Amen.  
 ¶ Exp̄licit epla Pauli ad Galathas secunda.  
 ¶ Incipit argumētū in ep̄istolā ad Galathas.

**G**alathe sunt greci. Hi pbū p̄tate p̄mū  
 ab apostolo acceperūt. s; post discessuz  
 ei tēptati sunt a falsis apls. vt in legē  
 z circūcisionē p̄terent. Hos apls reuo  
 cat ad fidē p̄tate scribēs eis ab epheso.  
 ¶ Exp̄licit argumētū. Incipit ep̄istola Pauli  
 ad Galathas.  
 ¶ L. S. Redarguit apls galathas de veloci  
 trāslatione ab euāgelio xpi. qd tñ apls non ab  
 homine accepit: nec ante suam conuersionem  
 nec post sed a christo.

## Paulus aposto

**P**ulus nō ab hoib; nec p̄ ho  
 minē. s; p̄ iesu xpi z deuz  
 p̄rez q̄ suscitauit eū a mor  
 tuis z q̄ mecū sūt oēs fra  
 tres: eccl̄ijs galathie. B̄ra  
 vob; z par a deo p̄re nr̄o z  
 dño iesu xpo. q̄ ddit semet  
 ip̄s p̄ p̄ctis nr̄is vt eriper  
 nos de p̄titi sc̄lo neq; fm  
 volūate dei z p̄ris nr̄i cui ē gl̄ia in sc̄lo seculoz  
 Amē. Miror q̄ sic tā cito trāsserim⁹ ab eo q̄ vos  
 vocauit i gr̄as xpi i aliō euāgelio qd nō ē aliō nisi  
 si sūt aliq̄ q̄ vos p̄turbāt: z volūt p̄uertē euāgelii  
 um xpi. S; s; nos aut āgel⁹ d̄ celo euāgelizet vo  
 bis p̄terq̄ qd euāgelizauim⁹ vob; anatHEMA sit  
 ¶ Sic pdixim⁹ z nūc iterū dico si q̄s vob; euāgeliz  
 zauerit p̄t id qd accepist⁹ anatHEMA sit. Nō ci  
 hoib; suadeo: an dō: An q̄ro hoib; placere: Si  
 adhuc hoib; placerē: xpi fu⁹ si eēs. Notū em vob;  
 facio fr̄es euāgelio qd euāgelizatū ē a me. q: nō  
 ē s; hoies. Neq; em ego ab hoie accepi illd̄ nec  
 didici. s; p̄ reuelationē iesu xpi. Audist⁹ ei p̄uer  
 satōez meā aliqñ i iudaismo qm sup modū p̄se  
 q̄bar eccl̄ias dī z expugnabā illā: z p̄ficiēbā i iu  
 daismo sup mltos coetaneos meos i gnē meo.  
 abūdāti⁹ emulatoz ex̄is p̄nar meaz traditio  
 nū. Cum at placuit ei q̄ me segregauit ex vtero  
 m̄ris mee: z vocauit p̄ gr̄as suā vt reuelaret fili  
 um suū i me vt euāgelizārē illū i gētib; p̄tinuē

Deut. iij. d

E

D

E

F

B Gal. v. d

B

Deu. xvij. b  
Ex. x. vij. b  
Job. vij. c  
Hebr. x. d

B

B  
Roma. ij.  
Eph. vi.  
Colos. iij.  
Hebr. x.  
Iaco. ij.

B  
D  
I. Cor. iij.  
Roma. iij. c

nō accēnt carni ⁊ sanguī. Neq̄ v̄ci hierosolymā  
ad āncēssōres meos ap̄los: s̄ ab̄ij ī arabīā: r̄ itē  
reuerſus s̄iī damascū. Deīde post ānos tres v̄ci  
hierosolymā vidē petrū: ⁊ māsi ap̄d eū dieb̄ q̄n  
decī. Aliū āt ap̄loz v̄idi nemīnē nisi iacobū fr̄ez  
dñi. Que āt scribo vob: ecce corā dō q̄: n̄ mētior  
Deīde v̄ci ī p̄tes syrie ⁊ cilicie. Erā āt īgr̄ facie  
ecclesijs iudee: q̄ erāt ī r̄p̄o. Lm̄ āt auditū hēbāt  
qm̄ q̄ p̄seq̄bat nos aliq̄n: nūc euagelizat fidem  
quā aliq̄n erpugnabat. ⁊ ī me clarificabāt deū.  
¶ C. S. Q̄ndit apl̄s circūcisionē n̄ eē necessari  
um ex approbatōe ⁊ autoritate alioz ap̄loz. Et  
restitit apl̄s petro q̄ videbat aliq̄l̄t circūcisionē  
palliare: ⁊ cludēs legalia nō eē s̄uāda.

¶ C. II. **O** Eīde p̄ ānos q̄ttuor: decī iterū ascēdi  
hierosolymā cū barnaba assūpto ⁊ t̄is  
to. Ascēdi āt s̄z reuelatōez ⁊ stuli cū ill̄  
euāgelīū qd̄ p̄dico ī gētib̄. Georū āt  
bis q̄ videbant aliquid eē: ne forte īuacūū curre  
rē aut cucurrisses. S̄z neq̄ t̄it̄ q̄ mecū erat cuz  
eēt gētīl̄ ⁊ p̄pulsus ē circūcidī. s̄z p̄p̄ subintrodu  
ctos falsos fr̄ez q̄ subitroiserūt exploiare liber  
tatē nostrā quā hēm̄ ī r̄p̄o iesu: vt nos ī s̄uitutē  
redigerēt. q̄b̄ neq̄ ad borā cessim̄ subiectōi: vt  
p̄itas euāgelīj p̄maneat ap̄d vos. Ab bis aut̄ q̄  
videbant eē aliqd̄ q̄les aliq̄n fuerit nihil mea  
int̄est. De eī p̄sonā boīs n̄ accipit. Q̄mbi eī q̄vi  
debanf eē aliqd̄ nihil stulerūt: s̄z eō cū vidisset  
q̄ creditū ē mibi euāgelīū p̄putij. sicut et petro  
circūcisionis. q̄ eī opat̄ ē petro ī apostolatū circū  
cisionis opatus ē mibi int̄ gētēz. ⁊ cū coq̄uissent  
gr̄az q̄ data ē mibi: iacob⁹ ⁊ cephas ⁊ ioh̄es: q̄vi  
debanf colūne eē: dextras dederūt mibi ⁊ bar  
nabe societati: vt nos ī gētēz: ipsi asit īn circūci  
sionē tm̄: vt pauperū mēores eēm̄. Qd̄ ēt sollū  
cū s̄ui hoc ip̄z facere. Lū āt veniss̄z petr⁹ āt iochi  
am: ī faciē eī restitit. q̄z rep̄bensibil̄ erat: p̄t̄ em̄  
q̄ venirēt qd̄ā a iacobo: cū gētib̄ edebat. Lū āt  
v̄cissent: subtrahēbat ⁊ segregabat se: timēs eof  
q̄ ex circūcisionē erāt. ⁊ simulatōi eī p̄senserūt ce  
teri iudei: ita vt ⁊ barnabas duceref ab eis īn  
illā simulatōez. s̄z cū vidisset q̄ nō recte ābula  
rēt ad p̄itatē euāgelīj: dixi cephe corā oib̄. Si  
tu cū iudeis sis: gētīl̄ v̄suis ⁊ non iudaice: quō  
gētēz cogis iudicare. Nos natura iudei ⁊ nō  
ex gētib̄ p̄ctōres. Sciētes āt q̄ nō iustificatur  
bō ex op̄ib̄ legis: nisi p̄ fidē iesu xp̄i ⁊ nos ī r̄p̄o  
iesu credim̄ vt iustificemur ex fide xp̄i et nō ex  
op̄ib̄ legis. Prop̄t qd̄ ex op̄ib̄ legis nō iustifi  
cabif ois caro. q̄ si querētes iustificari īn r̄p̄o.  
Inuēri sum⁹ ⁊ ip̄i p̄ctōres: nūqd̄ xp̄s p̄cti m̄ster  
est? Absit. Si eī q̄ destruxi itēz h̄ reedifico p̄ua  
ricatorē me p̄stituo. Ego eī p̄ legē legi mortuus  
sum: vt deo viuā. r̄p̄o p̄fix⁹ sum cruci. Vīuo autē  
iā nō ego: v̄iuit p̄o ī me xp̄s. q̄ aut̄ nūc vīuo ī car  
ne. īn fide vīuo filij dei. qui dilexit me et tradidit  
se ipsum pro me. Non abijcio gratiam dei.  
Si enim per legē iusticia. ergo gratis christus  
mortuus est.

¶ C. S. Increpantur galathe: ac ofidens apo  
stol̄ īn p̄fectionē legis moſayce dicit iusticiā eē

ex fide ānectēdo legis vtilitatem. ¶ C. III

**O** Insensati galathe q̄s vos fascinoit  
nō obedire p̄itati? An̄ q̄z oculos xp̄s  
iesus p̄script⁹ ē. ⁊ ī vob crucifix⁹. Hoc  
solū a vob volo discere: ex op̄ib̄ legis  
sp̄m̄ accepistis: an ex auditu fidei? Sic stlti estis  
vt cū sp̄ū cepistis nūc carne p̄sumamī. Tāta pas  
si estis sine cā. n̄ tū sine cā. Qui ḡ tribuit vobis  
sp̄m̄ ⁊ op̄at̄ p̄tutes ī vob ex op̄ib̄ legis an ex au  
ditu fidei: sicut scriptū ē abraā credidit deo: ⁊  
reputatū ē illi ad iusticiā. Coḡscite ḡ q̄: q̄ ex fi  
de st: bi st filij abrae. Prouidēs āt scriptura: q̄a  
ex fide iustificat gētēz d̄s: p̄nūcauit abrae. q̄z  
b̄ndicēf ī te oēs gētēz. Aḡ q̄ ex fide st b̄ndicēf  
cū fidelī abraā. Quicūq̄ eī ex op̄ib̄ legis st: sub  
maledicto st. scriptū ē eī. Maledict⁹ ois q̄ n̄ p̄  
māserit ī oib̄ q̄ scripta st ī libro legis: vt faciat  
ea. qm̄ āt ī lege n̄cō iustificat ap̄d deū. Q̄āse  
stū ē q̄z iust⁹ ex fide v̄iuit. Lex āt n̄ ē ex fide. s̄z q̄  
fecerit ea v̄iuet ī ill̄. X̄ps nos r̄demit d̄ maledi  
cto legis. sc̄is p̄ nob maledictū. q̄z scriptū ē. ma  
ledict⁹ ois q̄ p̄edet ī ligno. vt ī gētib̄ b̄ndictio  
abrae fieret ī r̄p̄o iesu vt pollicitat⁹ sp̄s acci  
piam⁹ p̄ fidē. Fr̄ez s̄m̄ boīez dico. tū boīs p̄fir  
matū testm̄ n̄cō sp̄nit aut subordinat. Abrae di  
cte st p̄missiōes ⁊ semī ei⁹. Nō dicit ⁊ semīb̄  
q̄si ī mult̄. s̄z q̄si ī vno ⁊ semī tuo q̄ ē xp̄s. h̄ aut̄  
dico testm̄ p̄firmatū a dō q̄ p̄ q̄drigētos ⁊ tri  
ginta ānos sc̄ā ē lex. n̄ irritū facit ad euacuādā  
p̄missiōnē. Nā si ex lege h̄ditas iā n̄ ex p̄missi  
ōe. Abrae āt p̄ rep̄missiōnē donauit d̄s. qd̄  
īgr̄ lex: Prop̄t trāsgressiōez posita ē donec v̄cīz  
semē cui p̄miserat: ordiata p̄ āgelos ī māu me  
diator⁹. Mediator: āt vni⁹ n̄ ē. de⁹ āt vnus est.  
Lex ḡ aduersus p̄missa dī. Absit. Si eī data  
eēt lex q̄ poss̄z v̄iustificare ⁊ ex lege eēt iusticia  
S̄z p̄clufit scriptura oīa s̄b p̄ctō. vt p̄missiō ex  
fide iesu xp̄i daref credētib̄. P̄t̄ āt q̄ v̄eiret fi  
des s̄b lege custodiebamur: p̄clufi ī eā fidē q̄ re  
uelāda erat. Itaq̄ lex pedagog⁹ n̄ fuit īn r̄p̄o  
vt ex fide iustificemur. At vbi v̄eit fides. iā nō  
sum⁹ s̄b pedagogo. Q̄ēs eī filij dī estis p̄ fidē q̄ ē  
īn r̄p̄o iesu. Quicūq̄ eī īn r̄p̄o baptizati estis:  
xp̄m̄ iduistis. Nō ē iude⁹ neq̄ grec⁹. n̄ est s̄u⁹ ne  
q̄ lib̄ n̄ ē mascul⁹ neq̄ feia. Q̄ēs em̄ vos vnus  
estis ī r̄p̄o iesu. Si āt vos xp̄i. ergo semē abrae  
estis s̄m̄ p̄missiōnem heredes.

¶ C. S. Q̄ndit apl̄s cessatiōz legalīū p̄ duas  
filitudies: it̄posita galataz īnḡtitudie. IIII  
¶ C. I. Ico āt. Quāto tpe b̄es puul⁹ ē: nihil dif  
fert a s̄uo cū sit dñs oim̄: s̄z s̄b tuto: ib̄  
et actorib̄ ē vsq̄ ad p̄finitū tps a p̄re.  
Ita ⁊ nos cū essem⁹ puuli sub elemēt̄ mūdī  
eram⁹ s̄uicētes. At vbi venit pleitudo t̄pis mī  
sit de⁹ filiū suū sc̄m̄ ex muliere: sc̄m̄ sub lege. vt  
eos q̄ sub lege erāt redimeret. vt adoptionē. s̄i  
lioz reciperem⁹. Qm̄ aut̄ estis filij dei. misit de⁹  
sp̄m̄ filij sui ī corda v̄ra clamātē abba p̄r. Itaq̄  
iā nō est s̄uus: s̄z fili⁹. Qd̄ si fili⁹ ⁊ heres p̄ deū  
S̄z tūc qd̄em ignorātes deū bis q̄ natura non  
sunt dñi. s̄uicēbat. Nūc autem cū cognoueritis

Roma. ij. b  
Eph. vi. b  
Colos. ij. d  
Act. r. f  
Iaco. ij. b

R  
i. v. b  
Ben. xv. b  
Roma. iij. a  
Iaco. ij. d  
Ben. xij. d  
Deu. xxvij. d  
Abacuc. ij. a  
Roma. r. b  
Hebre. r. b  
Deut. xxi. d  
Hebre. ix. e

Roma. vi. la

R

Roma. viij. c

B



## Ad Galathas

dei: imo cogniti scit a deo. qm̄ p̄uertim̄ iterū ad iſirma et egena elemēta qb̄ denuo ſeruire vult: Dies obſeruat̄ et mēſes et t̄pa et ānos. Ti meo vos ne forte ſine cauſa laborauerim̄ ī vob̄. Eſtote ſicut ego. q̄ et ego ſicut vos. Fr̄es obſeruo vos: niſiſiſi me leſiſtis. Scitis aut̄ q̄ p̄ inſirmitate carnis euāgelizaū vobis ī p̄dē: et tēp̄tationē v̄ſam in carne mea non ſpreuiſti neq̄ reſpuiſtiſ. ſz ſicut angelū dei excepſtiſ me ſicut x̄p̄m̄ iehuſ. Ubi eſt ḡ b̄t̄itudo v̄ra? Teſtimoniū eſt p̄b̄beo vobis: q̄ ſi fieri poſſet oculos v̄ros eruſſeſſeſ et dediſſeſſeſ m̄ibi. Ergo inimic̄i vos fact̄i ſum̄ verū dīcēs vob̄: Emulan̄t vos nō b̄n̄ ſz excludere vos volūt: vt illos emulem̄. Bonū aut̄ emulamini ī bono ſp̄. et nō t̄m̄ cū p̄n̄s ſuz a p̄d̄ vos. Filioſi mei q̄s itez parturio donec forme x̄p̄s in vobis. Uellē aut̄ eſſe apud vos mō et mutare vocē meā: qm̄ cōfundor in vobis. Dīcite m̄ibi q̄ ſub lege vultis eſſe. Legē nō legiſtiſ. **E** Scriptū eſt eſt qm̄ abraā duos filios habuit: vnū de ancilla. et vnū de libera. Sed qui de ancilla ſm̄ carnē nat̄ eſt: q̄ aut̄ de libera p̄ reproſiſſionē. Que ſunt p̄ allegoriā dīcta. Nec enī ſunt duo teſtamēta. Unū quidem in mōte ſina in ſeruitutē generās q̄ eſt agar. Sina eīz mōs eſt in arabia q̄ p̄iunct̄ eſt ei: q̄ nūc eſt bierl̄m̄ et ſeruit cū filiis ſuis. Illa aut̄ q̄ ſurſus eſt bierl̄s libera eſt q̄ eſt mater n̄ra. ſcriptū eſt eīz **L** etare ſterilis q̄ nō parit. erūpe et clama q̄ non potueris. q̄ multi filij deſerte magis q̄ eius q̄ b̄z v̄rum. Nos aut̄ fratres ſm̄ yſaac. p̄miſſionis filiū ſum̄. **S**z quōd tunc is q̄ ſm̄ carnē nat̄ fuerat p̄ſequebatur eū q̄ ſm̄ ſp̄m̄: ita et nūc. Sed quid dicit ſcriptura **E** Ecce ancillaz et filiū eius. Non enī beres erit filius ancille: cum filio libere. Itaq̄ fratres nō ſumus ancille filij: ſed libere: qua libertate nos x̄p̄s liberauit.

**E** **C. S.** Inducūtur galathe legalia nō obſua re p̄pter euafionē maloz. deinde et p̄ſecutiōe bonoz: et diſtinguūtur opa carnis et ſpūs. **Ca. V** **L**ate: et nolite iteruz iugo ſeruitutis p̄tinere. Ecce ego paulus dico vobis: qm̄ ſi circūcidamini: x̄p̄s vobis niſiſi p̄derit. Teſtifico: aut̄ ruruſus oī homi circūcidēt̄ ſe: qm̄ debito: eſt vniuerſe legis faciende. Euacuat̄ eſtis a x̄po qui in lege iuſtiſſiſ camini a gr̄a ercidit̄. nos eī ſp̄ et fide ſpez iuſticie expectamus. nā in x̄po iehuſ neq̄ circūciſſio aliqd̄ valet neq̄ p̄putiū: ſed fides q̄ p̄ charitatez opatur. **E**urrebat̄ bene quis vos impediuit veritati nō obedire. Nemini conſeſſeſ rit̄is. **P**erſuaſio bec nō eſt et eo qui vocat vos. **E** Modicū fermētū totā maſſam corrupit. Ego cōfido in vobis in d̄no q̄ niſiſi aliud ſapiet̄is. Qui aut̄ p̄turbat vos portabit iudiciū q̄cunq̄ eſt ille. Ego aut̄ fr̄es ſi circūciſſionez ad huc p̄dic̄o: quid ad huc p̄ſecutionē patio. Ergo euacuat̄ eſt ſcandalū crucis. Urinā abſcindant̄ qui vos p̄turbāt. Vos eſt in libertatē vocat̄ eſtis fratres: t̄m̄ ne libertatē in occaſionē det̄is carnis ſed p̄ charitatē ſpūs ſeruire inuicē. **D**is ei

let in vno ſeruidē impleſ. **D**iliget̄ p̄ſonā tuā ſicut teipm̄. q̄ ſi inuicē mordet̄is et comeder̄is: videte ne ab inuicē p̄ſummamini. Dico aut̄ in x̄po. **S**p̄ ambulate: et deſideria carnis nō p̄ſiciet̄is. Caro eſt cōcupiſcit̄ aduerſus ſp̄m̄: ſpūs aut̄ aduerſus carnē. Nec eſt inuicē aduerſan̄t̄ vt nō q̄cūq̄ vult̄ illa faciat̄. q̄ ſi ſp̄ ducemini: nō eſtis ſub lege. **M**anifeſta ſunt aut̄ opa carnis. q̄ ſunt fornicatio. imūdiſia. ipudiſia. lurr̄ria. idoloz ſeruit̄. veneficia. inimicitie. p̄tent̄ deſemulationes. ire. r̄re. diſſent̄iones. ſecte: inuidie. homicidia. ebrietates. p̄meſſationes. et b̄is filia. q̄ p̄dic̄o vobis ſicut p̄d̄i: qm̄ q̄ talia agūt regnū dei nō p̄ſequent̄. **F**ruct̄ aut̄ ſpūs eſt charitys. gaudiū. p̄ar. p̄atientia. benignitas. bonitas. longanimitas. māſuetudo. fides. modēſtia. cōtinentia. caſt̄itas. **A**duerſus b̄m̄oī nō eſt lex. **Q**ui aut̄ eſt x̄p̄i: carnem ſuam crucifixerūt cū vit̄is et cōcupiſcentiis.

**C. S.** **M**onet galathas ap̄l̄s ad mutuā ſupp̄portationē: et p̄firmat̄ dicta de ceſſatōe legalit̄

**S** **P** ſp̄m̄ viuim̄? ſp̄ ambulem̄? **V** **N**ō efficiamur inanis gl̄ie cupidit̄: inuicē puocātes: inuicē inuidētes. Fratres et ſi p̄occupatus fuerit homo in aliquo deſicto: vos q̄ ſp̄iales eſtis b̄m̄oī inſtruite in ſp̄ lenitatis: cōſiderans teipm̄: ne et tu tēpteris. Alter alterius onera portate: et ſic ad̄iſplebit̄is legē x̄pi. Nam ſi quis exiſtimat ſe aliquid eſſe cū niſiſi ſit: ip̄e ſe ſeducit. **O**pus aut̄ ſuū p̄bet vnusquiſq̄: et ſic in ſemetip̄o t̄m̄ gl̄iaz habebit et nō in altero. **U**nusquiſq̄ eſt on̄ ſuū portabit. **E**dicet̄ aut̄ is q̄ cathetizat̄ v̄bo ei qui ſe cathetizat̄ in oībus bonis. **N**olite errare: d̄s nō irridetur. **Q**ue eſt ſemiauerit̄ b̄o: bec et met̄: qm̄ qui ſemiat̄ in carne ſua: de carne et met̄ corruptionē. q̄ aut̄ ſemiat̄ in ſp̄: de ſp̄ met̄ vitā eternā. **B**onū aut̄ facientes nō deficiamus. t̄pe eſt ſuo metem̄: nō deficientes. **E**rgo dū tēpus habem̄: operemur bonū ad oēs. maxime aut̄ ad domeſticos fidei. **V**idete qualib̄ litteris ſcrip̄i vobis mea manu. **Q**ui cūq̄ eſt volūt placere in carne: h̄ic cogunt vos circūcid̄i: t̄m̄ vt crucis x̄pi p̄ſecutionem nō patiantur. **N**eq̄ eī q̄ circūcidū legē cuſtodit̄. ſz volūt v̄of circūcid̄i: vt i carne v̄ra gl̄ienf. **O** ſibi aut̄ abſit gl̄ari niſi i cruce d̄ni n̄ri ihu x̄pi. p̄ quē m̄ibi m̄ d̄ crucifit̄. **E**t ego m̄do. **I**n x̄po eī iehuſ neq̄ circūciſſio aliqd̄ valet neq̄ p̄putiū: ſz noua creatura. **E**t q̄cūq̄ h̄ac regulā ſecuti fuerit: p̄at̄ ſup̄ illos: et mia et ſup̄ iſrl̄ dei. **D**e celo nēo m̄ibi moleſt̄ ſit. **E**go eī ſtigmata d̄ni iehuſ i corpe meo porto. **B̄ſa** d̄ni n̄ri iehuſ x̄pi cū ſp̄ v̄ro fr̄es. **A**men.

**E** **E**xplicit epla Pauli ad Galathas. **I**n cipt̄ argumentū in eplam ad Epheſios. **E** **E**phēſij ſunt aſiani. **U**i accepto v̄bo veritatis perſtiterūt in fide. **H**os collaudat̄ apoſtolos: ſcribens eis roma de carcere per Lybiciū dicōnem. **E** **E**xplicit argumentum. **I**ncipit epla Pauli ad Epheſios

Galat. 2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50.

Apoc. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22.

Rom. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.

A

B

C

D

E

F

G

H

I

**C. S.** Ponit aliqz diuina pdestinatio et recollitur diuina beneficia facta aplis et ephefijs **La. I**

**P**aulus ihu xpi p voluntate dei: oibz sanctis qui sunt ephefi: et fidelibz i xpo iesu. Bna vobis et pax a deo pre nro et dno iesu. xpo. Bndictus deus et pater dni nri ihu xpi

q̄ benedixit nos i omni bnditione spūali i celestibus i xpo. sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutione: vt essemus sancti et immaculati i conspectu ei⁹ i charitate. Qui predestinavit nos in adoptione filioꝝ p iesum xpm in ipm scdm propositū voluntatis sue i laudē glorie grē sue: in q̄ gratificauit nos i dilecto filio suo in quo habem⁹ redemptōne p sanguinē ei⁹ remissionē peccatoꝝ: scdm diuitias grē ei⁹ q̄ supabūdauit in nobis i omni sapia et prudētia: vt notū faceret vobis sacramētū voluntatis sue fm bndictiōne ei⁹ q̄ pposuit in eo i dispensatione plenitudinis xpm instaurare oia in xpo q̄ in celis et q̄ i terra sunt in ipso. In quo etiā nos sorte vocati sum⁹ pdestinati fm ppositū eius q̄ opatur oia fm cōfiliū voluntatis sue. vt simus in laudē glie eius nos q̄ ante sperauim⁹ in xpo. In q̄ et vos cum audissetis verbū veritatis euāgelii salutis vre in q̄ et credētes signati estis spiritu pmissiōis sancto. q̄ est pignus hereditatis nre in redēptōne acquisitionis in laudē glie ipsi⁹. Propterea et ego audies fidē vram q̄ est in xpo iesu: et dilectionē in omni scōs: nō cesso grās agēs p vobis memoriā vri faciēs in orōnibus meis. vt deus dñi nostri iesu xpi pat̄ glie det vobis spm sapientie et reuelatiōis in agnitionē ei⁹ illuminatōs oculos cordis vestri: vt sciat̄ q̄ sit spes vocatiōnis ei⁹. et q̄ diuicie glie bēditatis ei⁹ in scōs. et q̄ sit supuentēs magnitudo virtutis ei⁹ in nos q̄ credim⁹ fm opationē potētie virtutis ei⁹: quā opat⁹ est in xpo suscitās illū a mortuis: et cōstituit ad dexterā suā in celestibz sup oēm pncipatū et p̄tēz et virtutē et dñationē: et omne nomen qd̄ noiaf nō solū in h̄ sclo: s̄ etiā in futuro et oia subiecit sub pedibz ei⁹. Et ipm dedit caput supra oēm eccliam: q̄ est corpus ipsi⁹: et plenitudo eius: qui oia in oibus adimpletur.

**C. S.** Inducit ephefi ad gr̄ aruacionē q̄a sit a pctō liberati: et ab alijs gētibz segregati. **II**

**E**t vos qui uiuificauit cū essetis mortui delictis et pctis vris in q̄b⁹ aliqñ ambulastis fm seculū mūdi hui⁹: fm pncipē p̄tatis aeris hui⁹: spūs q̄ nūc opatur n̄ filios diffidētie: in q̄b⁹ et nos om̄s aliqñ pueri. ita sum⁹ i desiderijs carnis nre faciētes voluntatē carnis et cogitationū: et eram⁹ natura filij ire sicut et ceteri. De⁹ aut̄ q̄ diues est in misericordia p̄p̄ n̄m̄iā charitatē suā q̄ dilexit nos. et cū essem⁹ mortui pctis: uiuificauit nos i xpo cui⁹ gr̄a est̄ saluati et cū resuscitauit et p̄sedere fecit

in celestibz i xpo iesu vt ostēderet in seculis sup nentiētibz abūdātes diuitias grē sue in bonitate sup nos i xpo iesu. Bna em̄ est̄ saluati p fidē et hoc nō ex vobis. dei em̄ donū est: nō ex opibus: vt ne q̄s gl̄ietur. Ipsius em̄: sumus factura creati in xpo iesu in opibus bonis: q̄ p̄pauit de⁹ vt in illis ambulem⁹. Propt̄ qd̄ memores estote q̄ aliqñ vos q̄ gētes erat̄ in carne q̄ dicebam̄ p̄putiū ab eo q̄ dicit̄ circūcisio i carne manuscā. q̄ erat̄ illo i tpe sine xpo alienati a cōuersatiōe isrl. et hospites testamētōꝝ pmissiōis spem nō hntes et sine deo i h̄ mūdo. Nūc aut̄ in xpo iesu vos q̄ aliqñ erat̄ lōge: facti est̄ ppe i sanguine xpi. Ipse em̄ ē pax nra qui fecit vtrāqz vnū et mediū parietē macerie soluēs inimicitias in carne sua. legē mēdatoꝝ decret̄ euacuās vt duos p̄dat in semetipso i vno nouo boie faciēs pacē. vt recōciliēt ābos i vno corpe do p crucez in ficiēs inimicitias i semetipso et veniēs euāgelizauit pacē vob q̄ lōge fuist̄. et pacē his q̄ ppe. qm̄ p ipm hēmus accessus ābo i vno spū ad p̄rem. Ergo iā nō est̄ hospites et aduene: s̄ est̄ ciues scōꝝ et domestici dī: supēdificati sup fundamētū aploꝝ et p̄phaz ipso summo angulari lapide xpo iesu: in q̄ ois edificatio p̄structa cre scit in templū sc̄m̄ in dño. In quo et vos coedificam̄ in tabernaculū dei in spū sancto.

**C. S.** Premittit aplus adorandū p ephefijs dispositionē: et p eis orat: totū bonū eoz deo attribuēdo.

**La. III**  
**H**uius rei gr̄a ego paulus vincit⁹ xpi iesu p vob gētibz: si tñ audist̄ dispensationē grē dei q̄ data est mibi in vob qm̄ s̄ reuelationē notū mibi sc̄m̄ est sacramētū: sicut sup̄ scripsi in breui. put potestis legentes intelligere prudentiā meā in misterio xpi. qd̄ alijs generationibz nō est agnitiū filijs hoim. sicut nunc reuelatū est sc̄is aplis eius et p̄phetis in spū: esse gētes coheredes et p̄corporales et cōparticipes pmissiōis in xpo iesu p euāgeliiū. cui⁹ factus sum ego m̄ster s̄ donum grē dei q̄ data est mibi fm opationem virtutis eius. Quibz em̄ oim̄ sanctorū m̄nimo data est gr̄a bec̄ in gentibz euāgelizare inuestigabiles diuitias xpi: et illuminare om̄s. q̄ sit dispensatio sacramētū absconditi a seculis in deo qui oia creauit: vt innotescat pncipatibz et potestatibus celestibz per eccliam multiformis sapiētia dei: fm p̄finitionē seculoz quā fecit in xpo iesu dño nostro: in quo habem⁹ fiduciam et accessum in cōfidentia p fidem ei⁹. Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis que est gloria vestra. Hui⁹ rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri iesu xpi ex quo omnis paternitas in celis et in terra nominatur: vt det vobis fm diuitias glorie sue virtutem corroborari per spiritum eius in interiori homine christum habitare p fides i cordibus vestris in charitate radicati et fundati: vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo et longitudo et sublimis yij

# Ad Ephesios

tas et profundum. Scire etiam supereminere scientie charitatem christi: ut impleamini in omni plenitudine dei. Et autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus secundum virtutem que operatur in nobis. ipsi gloria in ecclesia et in christo iesu in omnes generationes seculi seculorum. Amen.

**C. L. S.** Instruit apostolus ephesios ad seruandam unitatem ecclesiasticam in conversione et distinctione membrorum: ac deinde inducit ad moxum bonestatem.

**Capit. III**

**O** Vsecro itaque vos ego vincit in domino ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis: cum omni humilitate et mansuetudine. cum patientia supportantes inuicem in charitate. Solliciti seruate unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus sicut vocati estis in vna spe vocati estis vestre. Unus deus: vna fides: vnum baptisma. Unus deus et pater omnium qui super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donati onis christi. Propter quod dicit. Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem: dedit dona hominibus. Quod autem ascendit quid est nisi quod descendit primum in inferiores partes terre. Qui descendit: ipse est et qui ascendit super omnes celos ut adimpleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos quosdam autem prophetas. alios vero euangelistas. alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii in edificationem corporis christi: donec occurrat omnis in unitate fidei et agnitionis filii dei in virtum perfectum. in mensuram etatis plenitudinis christi. ut iam non simus paruuli fluctuantes. et circumferamur omni vento doctrine in nequitia hominum: in astutia ad circumventionem erroris. Veritatem autem facientes in charitate. crescimus in illo per omnia que est caritas christi: ex quo totum corpus compactum et conerum per omnem iuncturam summistratois secundum operationem in mensuram vniuersiusque membri augmentum corporis facit: in edificationem sui in charitate. Hoc igitur dico et testifico in domino: ut sciam non ambuletis sicut et gentes ambulantes in vanitate sensus sui. tenebris obscurarum hentes intellectum. alienati a vita dei per ignorantiam que est in illis propter cecitatem cordis ipsorum. qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie in operationem immundicie omnis in auaricia. Vos autem non ita didicistis christum si tamen illum audistis et in ipso edocti estis: sicut estis in iesu. Deponite vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem qui corruptus secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mentis vestre: et induite nouum hominem qui secundum deum creatus est in iusticia et sanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium. loquimini veritatem vniuersis cum primo suo: quoniam sumus inuicem membra. Irascimini autem et nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo. Qui furabatur: iam non fures. magis autem laborat operando manibus suis: quod bonum est. ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex ore

stro non procedat. si quis bonus ad edificationem fidei. ut det gratiam audientibus. Et nolite contestare spiritum sanctum dei: in quo signati estis in die redemptionis. Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia tollat a vobis cum omni malicia. Estote autem inuicem benigni. misericordes. donantes inuicem: sicut et deus in christo donauit vobis.

**C. L. S.** Apostolus inducit ephesios ad sequendum christum in seruire charitatis. in decore scitatis ac pietate cognita: et instruit personas iunctas matrimonio.

**Capit. V**

**E**stote ergo imitatores dei sicut filii charissimi: et ambulate in dilectione: sicut et christus dilexit nos. et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem et omnis immundicia aut auaricia nec nominet in vobis. sicut decet sanctos. aut turpitudine. aut stultiloquium. aut scurrilitas que ad rem non pertinet. sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes. quod omnis fornicator aut immundus aut auarus: quod est idolorum seruitus. non habet hereditatem in regno christi et dei. Nemo vos seducat inanis verbis. propter hoc enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebre: nunc autem lux in domino. Ut filii lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate et iusticia et veritate. Probantes quod sit beneplacitum deo. Et nolite concitare operibus infructuosis tenebrarum: magis autem redarguite. Que enim in occulto fiunt ab ipsis: turpe est et dicere. Omnia autem que arguuntur: a lumine manifestantur. Omne enim quod manifestat lumem est. Propter quod dicit. Surge qui dormis: et eturge a mortuis: et illumineabit te christus. Videte itaque fratres quod caute ambuletis: non quasi incipientes: sed ut sapientes: redimetes tempora: quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes: sed intelligentes que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria. sed implemini spiritu sancto: loquentes vobis metipsis in psalmis. hymnis et canticis spiritualibus: cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri iesu christi deo et patri. Subiecti inuicem in timore christi. Mulieres viris suis subdite sint sicut domino. quoniam vir caput est mulieris: sicut christus caput est ecclesie: ipse saluator corporis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est christo. ita et mulieres viris suis in omnibus. Viri diligite uxores vestras: sicut et christus dilexit ecclesiam: et seipsum tradidit pro eam ut illam sanctificaret mundans eam lauacro aque in verbo vite ut eriberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam: aut aliquid huiusmodi odii sed ut sit sancta et immaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit: seipsum diligit. Nemo enim vnquam carnem suam odio habuit. sed nutrit et fouet eam sicut et christus ecclesiam quia membra sumus corporis eius. de carne eius. et de ossibus eius.

**A**  
1. Cor. vii. d  
**Roma. xii. b**  
1. Cor. xii. b  
**B**  
1. Cor. x. d  
Ps. lxxvii.  
**Iob. iii. b**  
1. Cor. xii. d  
**E**  
**D**  
**Roma. i. e**  
**E**  
**Roma. vi. a**  
1. Cor. iii. b  
**Debre. xii. a**  
1. Pet. ii. a  
**S**  
**Zach. viii. c**  
**Ps. lxxvii.**  
**Iaco. iii. b**  
1. Pet. iii. a  
**B**

Colo. iii. b

1. Cor. xii. b

Colo. iii. b

1. Cor. xii. b

Colo. iii. b

1. Cor. xii. b

1. Cor. xii. b

Colo. iii. b

1. Cor. xii. b

1. Cor. xii. b

**P**ropter hoc relinquet homo patrem et matrem suam: et adhaerebit uxori suae: et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo et in ecclesia. Veruntamen et vos singuli unusquisque uxorem suam sicut seipsum diligat: uxor autem timeat virum suum.

**C. L. S.** Docet apostolus parentum ac filiorum mutuam conversationem. et redit ad instruendum ephefos de omnibus virtutibus generaliter.

**H**ij obedite parentibus vestris in domino. Hoc enim iustum est. Honorate patrem tuum et matrem tuam: quod est mandatum primum in promissione ut bene sit tibi: et sis longeuus super terram. Et vos patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros sed educate illos in disciplina et correptione domini. Serui obedite dominis carnalibus cum timore et tremore: in simplicitate cordis vestri sicut Christo: non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes: sed ut serui Christi facientes voluntatem dei ex animo cum bona voluntate seruientes sicut domino: et non hominibus: scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum: hoc recipiet a domino siue seruus siue liber. Et vos domini eadem facite illis remittentes minas: scientes quod et illorum et vester dominus est in caelis. et personarum acceptio non est apud deum. De cetero fratres confortamini in domino: et in potentia virtutis eius. Induite vos armaturam dei ut possitis stare aduersus insidias diaboli: quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem: sed aduersus principes et potestates. aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Contra spiritualia nequitiarum in caelestibus. Propterea accipite armaturam dei ut possitis resistere in die malo: et in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate: et induti lorice iusticie: et calciati pedes in preparationem euangelii pacis. In omnibus sumentes scutum fidei: in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. et galeam salutis assumite: et gladium spiritus quod est verbum dei. per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu. et in ipso vigilantes in omni instantia et obsecratione pro omnibus sanctis et pro me: ut deficiat mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia notum facere mysterium euangelii: pro quo legatione fungor in catena ista. ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Ut autem et vos sciatis que circa me sunt: quid agam: omnia vobis nota faciet tybicus charissimus frater et fidelis minister in domino. quem misi ad vos: in hoc ipsum ut cognoscatis que circa nos sunt: et consolentur corda vestra. Pax fratribus et caritas cum fide ad deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum Iesum Christum in corruptione. Amen.

**C. L. S.** Explicit epistola Pauli ad Ephefos.

**C. L. S.** Incipit argumentum in epistola ad Philippenses.

**P**hilippenses sunt macedones. Hi accepto verbo veritatis prestiterunt in fide: nec receperunt falsos apostolos. Hos collaudat apostolus: scribens eis a roma de carcere per epaphroditum.

**C. L. S.** Explicit argumentum. Incipit epistola Pauli ad Philippenses.

**C. L. S.** Apostolus agit gratias de bonis philippensibus collat: quibus significans suum statum ponit distinctiones predicantium et erga eos suam charitatem: quos monet ad tolerantiam persecutionis.

**P**aulus et timotheus sui Iesu Christi omnibus sanctis in Christo Iesu qui sunt philippensis ecclesie episcopi et diaconi. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri spiritus in cunctis ordinibus meis pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens super conuocationem vestram in euangelio Christi a prima die usque nunc confidens hoc ipsum: quod cepit in vobis opus bonum: proficit usque in die Christi Iesu. Sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis: eo quod beaui vos in corde et in vinculis meis et in defensione et confirmatione euangelii: socios gaudii mei omnes vos esse. Testis enim mihi est deus. quomodo cupiam oes vos esse in visceribus Iesu Christi. Et hoc oro ut caritas vestra magis ac magis abundet in omni scientia et in omni sensu: ut probetis potiora ut sitis sinceres et sine offensa in die Christi repleti fructu iusticie per Iesum Christum in gloriam et laudem dei. Scire autem volo vos fratres: quia que circa me sunt magis ad perfectum venerunt euangelii. ita ut vincula mea manifesta fierent in Christo in omni pretorio et in ceteris omnibus ut plures et fratribus in domino confidentes in vinculis meis abundantius auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem et propter insidiam et contentiones quodam autem et propter bonam voluntatem Christum predicant. Quidam ex charitate scientes quoniam in defensione euangelii positus sum. Quidam autem ex contentione Christum annunciant non sincere: existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim? Dum omni modo siue per occasionem siue per veritatem Christus annuncietur. et in hoc gaudeo: sed et gaudebo. Scio enim quod hoc mihi pueniet ad salutem: per vestram ordinem et subministratio nem spiritus Iesu Christi. sine expectatione et spe mea. quod in nullo confundar. sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur Christus in corpore meo. siue per vitam siue per mortem. Mihi enim viuere Christus est: et mori lucrum. Quod si viuere in carne. hic mihi fructus operis est. et quid eligam ignoro. coartor autem e duobus desiderijs habens dissolui et esse cum Christo: multo magis melius permanere autem in carne necessarium propter vos. Et hoc confidens scio quia manebo et permanebo omnibus vobis ad

ij. re. xxij. c

yiii

# Ad Philippenses

profectum vestrum et gaudium fidei: vt gratulatio vestra abundet in xpo Iesu in me: per meum aduentum iterum ad vos. Tunc digne euangelio christi conuersamini: vt siue cum venero et videro vos siue absens audiam de vobis quia statis in vno spiritu vnanimis collaborantes fidei euangelij et in nullo terreamini ab aduersariis que est illis causa perditionis. vobis autem salutis. Et hoc a deo. Quia vobis donatum est pro xpo. non solum vt in eius credatis: sed vt etiam pro illo patiamini: idem certamen habentes quale et vidistis in me et nunc audistis de me.

**C. S.** Instruit apostolus philippenses de fidei unitate: vera humilitate: omnimoda sanctitate. Et ad vltimum instruendum mittit nuncios.

**A** **S** qua ergo consolatio in xpo: si quod solatio charitatis. si qua societas spiritus. si qua viscera miserationis: implete gaudium meum. vt idem sapiatis: eadem charitate habitus: vnanimis: id ipsum sentientes. Nichil per contentionem neque per inanem gloriam. sed in humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes non que sua sunt singuli considerantes: sed ea que aliorum. Hoc enim sentite in vobis quod et in xpo Iesu. Qui cum in forma dei esset: non rapinam arbitratus est esse se equalē deo. sed semetipsum extinuit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inuentus vt homo humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem: mortem autem crucis. Propter quod et deus exaltauit illum: et donauit illi nomen quod est super omne nomen: vt in nomine iesu omne genu flectatur: celestium: terrestrium: et infernorum. et omnis lingua confiteatur quia dominus iesus christus in gloria est dei patris. Itaque charissimi mei sicut semper obedistis. non in presentia mei tamen sed multo magis nunc in absentia mea cum metu et tremore vestram salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis et velle et proficere per bona voluntate. **O**ia autem facite sine murmuracionibus et hesitationibus: vt sitis sine querela et simplices filij dei sine reprehensione in medio nationis huius et peruersę: inter quos lucetis sicut luminaria in mundo: verbum vite continentis ad gloriam meam in die christi. quia non inuacuum incurri: neque inuacuum laboravi. Sed et si emulo: supra sacrificium et obsequium fidei vestre. gaudeo et congratulor omnibus vobis. Id ipsum autem et vos gaude te et congratulamini mihi. Spero autem in domino iesu Timotheum me cito mittere ad vos: vt et ego bono animo sim cognitus que circavos sunt. Ne minime enim habeo tam vnanimem qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim que sua sunt querunt: non que iesu christi. Experimentus autem eius cognoscite. quoniam sicut pater: filius me cum seruauit in euangelio. Hunc igitur spero mittere ad vos. mox vt videro que circa me sunt. **C**onfido autem in domino. quoniam et ipse veniam ad vos cito. Necessarium autem existimaui epaphroditum fratrem et cooperatorem et commisionem meam. vult autem apostolus: et ministrum necessitatis mee. mis-

tere ad vos. quoniam quidem omnes vos desiderabat et mestus erat propterea quod audieratis illum in firmatum. Nam et infirmatus est usque ad mortem sed deus misertus est eius. Non solum autem eius verum etiam et mei. ne tristitiam super tristitiam haberem. Festinantius ergo misi illum vt viso illo iterum gaudeatis. et ego sine tristitia sim. Excipite itaque illum cum omni gaudio in domino et eiusmodi cum honore habetote. quoniam propter opus christi usque ad mortem accessit. tradens animam suam: vt impleret id quod et vobis deerat erga meum obsequium.

**C. S.** Ostendit apostolus euacuationem legalium verbo et exemplo sui ac deinde se excusat atque philippenses ad se inuitandum inuitat.

**D** **E** cetero fratres mei gaudete in domino. eadem vobis scribere mihi quod non pigrum: vobis autem necessarium. Videte canes. videte malos operarios. videte concisiones. Nos enim sumus circumcisio que spiritu seruimus deo: et gloriamur in xpo iesu. et non in carne fiduciam habentes: quoniam et ego habeam confidentiam in carne. Si quis alius videtur confidere in carne ego magis circumcisus octauo die ex genere israel de tribu beniamin iudeus et hebreus: secundum legem pharisens. secundum emulationem persequens ecclesiam dei. secundum iustitiam que in lege est conuersatus sine querela. Sed que mihi fuerunt lucra: hec arbitratus sum propter christum detrimere. Veruntamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam iesu christi domini mei: propter quem omnia detrimere feci: et arbitror vt stercorem christum lucrifaciam: vt et inueniar in illo non habens meam iustitiam que ex lege est: sed illam que ex fide est christi iesu: que ex deo est iustitia in fide ad cognoscendum illum: et virtutem resurrectionis eius. et societatem passionis illius: configuratus morti eius. si quo modo occurrat ad resurrectionem que est ex mortuis: non quod iam acceperim: aut iam profectus sim. Sequor autem si quo modo comprehendam in quo et comprehensus sum a xpo iesu. Fratres ego me non arbitror comprehendisse. Unum autem: que quidem retro sunt obliuiscens. ad ea vero que sunt priora extendens me ipsum ad destinatum: persequor ad brania superne vocacionis dei in christo iesu. Quis enim ergo perfectus sumus hoc sentiamus. et si quid aliter sapimus. et hoc vobis deus reuelabit. Veruntamen ad quod peruenimus vt idem sapiamus: et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote fratres et obseruate eos qui ita ambulat sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulat quos sepe dicebam vobis. nunc autem et silens dico inimicos crucis christi: quorum finis interitus: quorum deus venter est: et gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt. Nostra autem conuersatio in celis est. Unde etiam saluatorem expectamus dominum nostrum iesum christum: qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue secundum operationem virtutis sue: qua etiam

Heb. ij. b  
Rom. xiiij. b

1. Pe. iij. b

1. Cor. xij. b

Act. xij. b

Rom. xij. b

possit subicere sibi omnia.

**E. S.** Firmat patientiam philippensium apostolus eos ad spirituales letitiam hortando. ac bonorum perseverantiam: atque gratulatur de eorum liberalitate: poniturque saluatio eorum. III

**I**taque fratres mei charissimi et desiderantissimi: gaudium meum et corona mea. sic stete in domino charissimi. Eucharodiaz rogo et synticen deprecor id ipsum sapere in domino. Etiam rogo et te germane compar: adiuua illas que mecum laborauerunt in euangelio cum clemente et ceteris adiutoribus meis. quorum nomina sunt in libro uite. Gaudete in domino semper: iterum dico gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus enim prope est. Nihil solliciti sitis. sed in oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestre innotescant apud deum. Et pater dei que eruperat omnem sensum custodiat corda vestra et intelligencias vestras in christo iesu. De cetero fratres quecumque sunt vera. quecumque iudicia. quecumque iusta. quecumque sancta. quecumque amabilia. quecumque bone fame. si qua virtus. si qua laus discipline. bene cogitate. que et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me. Hec agite et deus pacis erit vobiscum. Gauius sum autem in domino vehementer. quoniam tandem aliquando reflexistis pro me sentire sicut et sentiebatis. Occupati autem eratis. Non quasi propter penuriam dico. Ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio et humiliari: scio et abundare. Ubique et in omnibus institutus sum: et satiari et esurire: et abundare et penuriam pati. Omnia possis in eo qui me confortat. Veruntamen bene fecistis: communicantes tribulationi mee. Scitis autem et vos philippenses quod in principio euangelii quando profectus sum a macedonia nulla mihi ecclesia communicauit in ratione dati et accepti. nisi vos solum. quia et thessalonicam semel et bis in usum mihi misistis. Non quia quero datum. sed requiro fructum abundantem in ratione vestra. Habeo autem omnia et abundo. Repletus sum acceptis ab epaphrodito. que misistis in odorem suauitatis hostiam acceptam placentem deo. Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum secundum diuitias suas in gloria in christo iesu. Deo autem et patri nostro gloria in secula seculorum. Amen. Salutate omnem sanctum in christo iesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti: maxime autem qui de cesaris domo sunt. Gratia domini nostri iesu christi cum spiritu vestro. Amen.

**E**xplicat epistola Pauli ad philippenses.

**I**ncipit argumentum in epistola ad colossenses

**C**olossenses: et hi sicut laodicenses sunt asiani. et ipsi preuenti erant a pseudo apostolo. Nec ad hos accessit ipse

apostolus. sed et hos per epistolam corrigit. Audierat enim verbum ab archippo: quod et misterium in eos accepit. Ergo apostolus iam ligatus scribit eis ab epheeso. per tybicum diaconem et onesimum acolytum.

**E**xplicat argumentum. Incipit epistola Pauli ad colossenses.

**E. S.** Aplos capta beniuolentia. Colossensium auctoritatem euangelii inducit illi firmiter esse credendum.

**A**ulus aposto

**P**ulus iesu christi per voluntatem dei et timotheus frater his qui sunt colossis sanctis et fidelibus fratribus in christo iesu. Gratia vobis et pater a deo patre nostro. Gratias agimus deo et patri domini nostri iesu christi semper pro vobis orantes. audientes fidem in christo iesu. et dilectionem quam habetis in sanctos omnes propter spem quam reposita est vobis in celis: quam audistis in verbo veritatis euangelii quod puenit ad vos sicut et in vniuerso mundo et fructificat et crescit sicut in vobis et ea die quam audistis et cognouistis gratiam dei in veritate. sicut didicistis ab epaphrocharissimo seruo nostro qui est fidelis pro vobis minister christi iesu. Qui etiam manifestauit nobis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex qua die audiimus. non cessamus pro vobis orantes et postulantes ut impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia et intellectu spiritali: ut ambuletis digne deo pro omnia placetes in omni opere bono fructificantes et crescentes in scientia dei: in omni virtute confortati secundum potentiam claritatis eius in omni patientia et longanimitate: cum gaudio gratias agentes deo et patri. qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. Qui eripuit nos de potestate tenebrarum et transtulit in regnum filii dilectionis sue in quo habemus redemptionem et remissionem peccatorum. Qui est imago dei invisibilis primogenitus omnis creature: qui in ipso condita sunt vniuersa in celis et in terra visibilia et invisibilia. Siue throni siue dominationes. siue principatus. siue potestates. Omnia pro ipso et in ipso creata sunt: et ipse est ante omnes: et omnia in ipso constant. Et ipse est caput corporis ecclesie. qui est principium primogenitus et mortuus. ut sit in omnibus ipse primatum tenens. Quia in ipso concipuit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare et per eum reconciliari omnia in ipsum pacificis per sanguinem crucis eius. siue qui in terris siue qui in celis sunt. Et vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibus malis. nunc autem reconciliati in corpore carnis eius pro morte exhibere vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles coram ipso: si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles a spe euangelii quod audistis quod predicatum est in vniuersa creatura que sub celo est. cuius factus sum ego paulus minister. qui nunc gaudeo in possessionibus pro vobis: et adimplebo ea que desunt passionum christi carne mea pro corpore eius quod est ecclesia. Cuius factus sum ego minister secundum dispensationem

i. Cor. xv. 6

# Ad Colossenses

tionem dei q̄ data est mibi in vobis vt impleā  
verbum dei: mysteriū qd̄ absconditum fuit a se-  
culis et generationib⁹: nūc aut̄ manifestatū est  
sanctis ei⁹ q̄bus voluit de⁹ notas facere diui-  
tias glorie sacramēti bui⁹ in gentib⁹ quod est  
x̄ps in vobis spes glorie quē nos anūciauim⁹  
corripientes oēm boiem et docentes in omī sa-  
pientia: vt eribeamus oēm boiem p̄fectus in  
x̄po iesu in quo et laboro certando s̄m optione  
eius quam operatur in me in virtute.

**C. S.** Docet ap̄ls p̄cauere deceptiones per  
falsam p̄phetias. p̄ legis autoritatem. per san-  
ctitatis simulationem. **Ca. II**

**A** **V**olo em̄ vos scire qualē sollicitudinē  
bēam p̄ vobis et p̄ his q̄ sunt laodicie  
et q̄cūq; nō viderūt faciē meā in car-  
ne. vt p̄solent̄ corda ip̄oz instructi in

charitate: et in oēs diuitias plenitudis intelle-  
ctus i agnitiōe mysterij dei et patris et iesu x̄pi  
in quo sunt om̄s thesauri sapientiē et sciētiē ab-

**I. Cor. v. a** **B** **U**bi aut̄ dico: vt nemo vos decipiat in  
sublimitate s̄monum. Nā et si corpe absens sū  
sed et spū vobiscum sum gaudēs et vidēs ordi-

nem v̄m et firmamentū eius q̄ in x̄po est fidē  
vestre: Sicut ergo accepistis iesum x̄pm d̄m  
nostrū. in ip̄o ambulate: radicari et sup̄edifica-

ti in ip̄o et cōformati in fide sicut et didicistis:  
abūdantes in illo in gr̄a r̄uactione. Videte ne  
q̄s vos decipiat p̄ p̄sophiā et inanez falla-

**C** **E** **p̄b. ij. a** **U**bi aut̄ dico: vt nemo vos decipiat in  
sublimitate s̄monum. Nā et si corpe absens sū  
sed et spū vobiscum sum gaudēs et vidēs ordi-

ciam s̄m traditionē boim. s̄m elemēta mūdi et  
nō s̄m x̄pm. q̄ in ip̄o inhabitat oīs plenitudo  
diuinitatis corporaliter. et estis illo repleti q̄  
est caput oīs p̄ncipatus et potestatis. In quo  
et circūcisi estis circūcisione nō manufacta in

**D** **U**bi aut̄ dico: vt nemo vos decipiat in  
sublimitate s̄monum. Nā et si corpe absens sū  
sed et spū vobiscum sum gaudēs et vidēs ordi-

expoliatione corpis carnis. sed in circūcisione  
x̄pi sepulti ei in baptismo in quo et resurrexi-  
stis per fidem operationis dei q̄ suscitauit illū  
a mortuis. Et vos cū mortui essetis in delictis  
et p̄putio carnis vestre cōiunxerunt cū illo do-

**E** **U**bi aut̄ dico: vt nemo vos decipiat in  
sublimitate s̄monum. Nā et si corpe absens sū  
sed et spū vobiscum sum gaudēs et vidēs ordi-

nans vobis omnia delicta: delens qd̄ aduersus  
nos erat cyrographū decreti qd̄ erat p̄rius no-  
bis. Et ip̄m tulit de medio affigēs illud cruci  
et expolians p̄ncipatus et p̄tates. tradidit cō-

**F** **U**bi aut̄ dico: vt nemo vos decipiat in  
sublimitate s̄monum. Nā et si corpe absens sū  
sed et spū vobiscum sum gaudēs et vidēs ordi-

fidenter palam triūphans illos in seipso. Ne-  
mo ergo vos iudicet in cibo aut in potu aut in  
potu aut in parte diei festi aut neomente aut  
sabbatorum q̄ sunt ymbra futurorū. corpus au-  
tem x̄pi. Nemo vos seducat volēs in humili-

**G** **U**bi aut̄ dico: vt nemo vos decipiat in  
sublimitate s̄monum. Nā et si corpe absens sū  
sed et spū vobiscum sum gaudēs et vidēs ordi-

tate et religione angelorū que nō vidēt ambu-  
lans frustra inflatus sensu carnis sue: et nō te-  
nens caput ex quo roturū corpis p̄ nerus: et cō-  
iunctiones sumministratū et cōstructum cres-  
cit in augmētus dei. Si ergo mortui estis cū  
x̄po ab elemētis bui⁹ mūdi qd̄ adductanq̄ vi-  
uentes mūdo decernitis. Ne tetigeritis. neq;  
gustaueritis. neq; p̄trectaueritis q̄ sunt omnia  
in interitu ip̄o vsu s̄m p̄cepta et doctrinas bo-

**H** **U**bi aut̄ dico: vt nemo vos decipiat in  
sublimitate s̄monum. Nā et si corpe absens sū  
sed et spū vobiscum sum gaudēs et vidēs ordi-

minuz: que sunt rōnem q̄dem b̄ntia sapientiē  
in sup̄stitione et humilitate et nō ad parcendū  
corpore nō in bonore aliquo ad saturitates car-

nis.

**C. S.** Informat ap̄ls de moribus generali-  
ter in depositione vitiorū ac acq̄sitione virtutū  
et specialiter q̄tum ad coniugatos parentes  
et filios. atq; seruos **Ca. III**

**I**gitur si p̄surrexistis cū x̄po: q̄ sursum  
sunt querite. vbi x̄ps est in dextera di-  
sedēs q̄ sursum sunt sapite: nō q̄ super  
terram. Mortui em̄ estis et vita vestra

abscondita est cū x̄po in deo. cū aut̄ x̄ps appa-  
ruerit vita vestra: tūc et vos apparebitis cū ip̄o  
in gloria. Mortificate ergo mēbra vestra que  
sunt sup̄ terram: fornicationē immūdiā. libi-

dinem. p̄cupiscentiam malā. et auariciam. q̄ est  
simulacrorū seruit⁹ p̄pter q̄ venit ira dei super  
filios incredulitatis in q̄bus ambulastis ali-

q̄si cum viueretis in illis. Nunc aut̄ deponite  
et vos oia: iram. indignationē. maliciam. blas-  
phemiam. turpē sermonē de ore vestro. Nolite  
mētiri inuicem: expoliātes vos veterem boiez  
cum actibus suis. et induētes nouū eum qui re-

nouat in agnitionem dei s̄m imaginē eius q̄  
creauit eum: vbi nō est gentilis et iude⁹. circūci-  
sio et p̄putium. barbarus et scytha. seru⁹ et liber  
sed omnia et in oibus x̄ps. Induite vos ergo  
sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericor-

die. benignitatem. humilitatē. modestiā paciē-  
tiam. supportātes inuicē et donātes vobismet-  
ip̄is si quis aduersus aliquem bz q̄relam sicut  
et d̄ns donauit vobis: ita et vos. Sup̄ omnia an-

tem bec charitatem habete qd̄ est vinculum p̄-  
fectionis. et pat̄ x̄pi exultet in cordibus vestris  
in qua et vocati estis in vno corpe: et grati esto-  
te. Verbum x̄pi habitet in vobis abundanter:

in omni sapientia docētes et commonētes vos  
metip̄os in psalmis et hymnis et canticis spiri-  
tualibus: in gr̄a cantantes in cordibus vestris  
deo. Om̄e qd̄cūq; facitis in verbo aut in ope-

re: oia in noie d̄ni nostri iesu x̄pi gr̄as agentes  
deo et patri per ip̄m. Mulieres subdite estote  
v̄ris: sicut oportet in d̄no. Viri diligite v̄ros  
vestras: et nolite amari esse ad illas. Filij obe-

dite parentibus per oia: hoc em̄ placitū est in  
d̄no. Patres nolite ad indignationē p̄uocare  
filios vestros vt nō pusillo aio fiant. Serui o-

bedite per oia d̄nis carnalibus: nō ad oculum  
seruientes q̄si boibus placētes: sed in simplici-  
tate cordis timentes d̄m. Qd̄cūq; facitis et  
aio opamini. sicut d̄no et nō boibus scientes qd̄  
a d̄no accipietis retributionē hereditatis: do-

mino x̄po seruite. Qui em̄ iniuriam facit: reci-  
piet id quod inique gessit. Et nō p̄sonarum ac-  
ceptio apud deum.

**C. S.** D̄nos instruit ap̄ls atq; orōnibus col-  
locensū se recōmēdat. oñdens quō se ad infi-  
deles habere debeāt. Et ponit eplē cōclusio et  
confirmatio per salutationem. **Ca. III**

**D**omini. qd̄ iustū est et equū suis p̄sta-  
te. sciētes qm̄ et vos d̄m hēris i celo  
Orōni instate: vigilātes i ea in gr̄arū  
actione: orantes simul et pro nobis.

**D**omini. qd̄ iustū est et equū suis p̄sta-  
te. sciētes qm̄ et vos d̄m hēris i celo  
Orōni instate: vigilātes i ea in gr̄arū  
actione: orantes simul et pro nobis.

**D**omini. qd̄ iustū est et equū suis p̄sta-  
te. sciētes qm̄ et vos d̄m hēris i celo  
Orōni instate: vigilātes i ea in gr̄arū  
actione: orantes simul et pro nobis.

**D**omini. qd̄ iustū est et equū suis p̄sta-  
te. sciētes qm̄ et vos d̄m hēris i celo  
Orōni instate: vigilātes i ea in gr̄arū  
actione: orantes simul et pro nobis.

**D**omini. qd̄ iustū est et equū suis p̄sta-  
te. sciētes qm̄ et vos d̄m hēris i celo  
Orōni instate: vigilātes i ea in gr̄arū  
actione: orantes simul et pro nobis.

**D**omini. qd̄ iustū est et equū suis p̄sta-  
te. sciētes qm̄ et vos d̄m hēris i celo  
Orōni instate: vigilātes i ea in gr̄arū  
actione: orantes simul et pro nobis.

vt deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium christi: propter quod etiam vincit sum: vt manifeste illud: ita vt oportet me loqui. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt tempus redimere. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus vt sciatis quod oporteat vos unicuique respondere. Que circa me sunt: omnia vobis nota faciet tybicus charissimus frater et fidelis minister et seruus in domino quem misi ad vos ad hoc ipsum vt cognoscat que circa vos sunt. et consoletur corda vestra cum onesimo charissimo et fidei fratre qui et vobis est: qui omnia que hic aguntur nota facient vobis. Salutat vos aristarchus collega prius meus et marcus cosobrinus barnabe: de quo accepistis mandata. Si venerit ad vos suscipite illum. Et iesus qui dicit iustus qui sunt ex circumcissione. Hi soli sunt adiutores mei in regno dei qui mihi fuerunt solatio. Salutat vos epaphras qui et vobis est seruus iesu christi semper sollicitus pro vobis in orationibus vt steterit perfectus et plenus in omni voluntate dei. Testimonium enim illi prebeo quod habet multum laborem pro vobis et pro his qui sunt laodicee et qui hierapoli. Salutat vos lucas medicus charissimus: et demas. Salutate fratres qui sunt laodicee et nymphae et qui in domo eius est ecclesia. Et cum lecta fuerit apud vos epistola hec: facite vt et in laodicensium ecclesia legatur: et ea que laodiceum est vobis legatur. et dicite archippos. Ut de ministeriis quod accepistis in domino vt illud impleas. Salutatio mea manu pauli. Deiores estote vinculoz meorum. Gratia domini nostri iesu christi vobiscum Amen.

Explicit epistola Pauli ad colossenses. Incipit argumentum in epistola ad thessalonicenses prima. Thessalonicenses sunt macedones: qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide etiam in persecutione civitatum suorum. Preterea nec receperunt falsos apostolos: nec ea que a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab athenis per tybicum diaconem. et onesium acolytum.

Explicit argumentum. Incipit epistola pauli ad thessalonicenses prima.

Paulus agit gratias de thessalonicensium bona inchoatione atque bonitatis diffusionem. I

**Aulus et silvanus**

et timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro et domino nostro iesu christo gratia vobis et pax. Gratias agimus deo semper pro omnibus vobis memoriam vestri facientes in orationibus nostris sine intermissione: memores operis fidei vestre et laboris et charitatis et sustententie vestre domini nostri iesu christi ante deum et patrem nostrum. Sciens fratres dilecti a deo electionem vestram quod euangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum: sed in virtute et in spiritu sancto. et in plenitudine

multa sicut scitis quales fuerim in vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis et dominum excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti: ita vt facti sitis forma omnibus credentibus in macedonia et in achaja. Et vobis enim diffamatus est sermo domini: non solum in macedonia et in achaja: sed et in omni loco fides vestra que est ad deum perfecta est: ita vt non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de vobis annuntiant quale introitum habuerim ad vos. et quod pueri estis ad deum a simulacris seruire deo viuo et vero. et expectare filium eius de celis quem suscitavit ex mortuis iesum. qui eripuit nos ab ira ventura.

Consolatur apostolus thessalonicenses in aduersis pro conformitate ad ipsum atque ad ecclesiam hierosolymitarum.

Am et ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos: quod non inanis fuit sed ante passum multa et contumelios affectu sicut scitis in philippis: fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad vos euangelium dei multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra non de errore neque de inuidia: neque in dolo: sed sicut probati sumus a deo vt crederetis nobis euangelium ita loquimur. non quasi hominibus placere. sed deo qui probat corda nostra. Neque enim aliquis fuit in sermone adulatois sicut scitis: neque in occasione auaricie deus testis est: nec querentes ab hominibus gloriam neque a vobis: neque ab alijs cum possemus vobis oneri esse vt christi apostoli. Sed facti sumus pauperes in medio vestro tanquam si nutrit foueat filios suos: ita de siderantes vos cupide: volebam tradere vobis non solum euangelium dei: sed etiam animas nostras quam charissimi nobis facti estis. Demores enim facti estis fratres laboris nostri et fatigationis: nocte et die operantes: ne quem vestrum grauarem: predaucam in vobis euangelium dei. Vos testes estis et deus scit et iuste et sine querela vobis qui credidistis affuimus sicut scitis qualiter vnquam vestrum sicut pater filios suos deprecantes vos et consolantes: testificati sumus vt ambularetis digne deo qui vocauit vos in suum regnum et gloriam. Ideo et nos gratias agimus deo sine intermissione: quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditis dei: accepistis illud non vt verbum hominum: sed sicut est per prophetam dei qui operatur in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei qui sunt in iudea in christo iesu: quod eadem passi estis: et vos a tribulationibus vestris sicut et ipsi a iudeis qui et dominum occiderunt iesum et prophetas: et nos persecuti sunt. et deo non placet et omnibus hominibus aduersari: prohibentes nos gentibus loqui vt salui fiat vt impleat peram suam semper. Peruenit enim ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus horre. aspectu non corde abundantissime festinauimus faciem vestram videre cum multo desiderio: quia volumus venire ad vos ego quod paulus et semel et iterum. sed impediuit nos sarbanas. Que est enim nostra spes aut gaudium aut corona glorie? Nonne vos ante dominum nostrum iesum christum in aduentu eius? Vos enim estis gloria nostra et gaudium.



# Ad Thessalonicenses

**C. S.** Ap[osto]lus mittit timotheu[m] ad co[n]solandu[m] thessalonicenses. ponit vtilitas reuer[en]sio[n]is eiusdem cu[m] apli de[pr]ecatione p[ro] thessalonicensib[us]. III

**A** **P**ropter q[uo]d no[n] sustinētes ampli[us] placuit nobis remanere at[que] venis solis. et misimus timotheu[m] frat[er]e[m] nostru[m] et ministru[m] dei in eu[an]g[eli]o xp[ist]i: ad p[ro]firmandos vos et exhortandos p[ro] fide vestra: vt nemo moueat in tribulationib[us] istis. Ipsi em[im] scitis q[uo]d in hoc positi sum[us]. Nam et cu[m] apud vos esse mus: p[ro]dicebamus vobis passuros nos tribulationes. sicut et factu[m] est et scitis. Pro[terea] et ego ampli[us] no[n] sustinens nisi ad cognoscendu[m] fide[m] vestra[m]: ne forte t[em]ptauerit vos is q[ui] t[em]ptat. et inanis fiat labor noster. Nunc aut[em] veniente timotheo ad nos a vobis et annunciante nobis fide[m] et charitate[m] vestra[m]: et q[uo]d memoriam nostri habeatis bona[m] semp[er] desiderantes nos videre sicut et nos q[ui] vos: ideo co[n]solati sum[us] fr[atr]es in vobis in o[mn]i necessitate et tribulatione nostra p[ro] fide[m] v[est]ra[m] q[uo]m[od]o nunc viuim[us]: si vos statis in d[omi]no. Quam enim gratiaru[m] actione[m] possumus deo retribuere pro vobis in o[mn]i gaudio quo gaudem[us] p[ro]pter vos ante deu[m] nostru[m]. nocte ac die abundanti[us] orantes vt videam[us] facie[m] vestra[m]. et co[m]pleam[us] ea q[ue] defunt fidei vestre. Ipsi aut[em] de[us] et pater noster et d[omi]nus iesus xp[ist]us dirigat via[m] nostra[m] ad vos. Vos aut[em] d[omi]nus multiplicet et abundare faciat charitate[m] vestram in inuicem et in o[mn]es. que[m]admodu[m] ad nos in vobis ad co[n]firmada corda vestra sine qua[m]rela in sanctitate ante deu[m] et patre[m] nostru[m] in aduentu d[omi]ni n[ost]ri iesu xp[ist]i cu[m] omnib[us] sanctis eius Amen.

**C. S.** Ap[osto]lus increpat thessalonicenses de vitio fornicationis: cupiditatis: ociositatis: imoderati iuctu[m] mortuorum.

**A** **C. I. III** **D** Ecetero ergo fratres rogamus vos et obsecram[us] in d[omi]no iesu vt que[m]admodu[m] accepistis a nobis quo[m]odo oporteat vos ambulare et placere deo. sic et ambuletis vt abundetis magis. Scitis em[im] q[uo]d p[re]cepta dederim vobis p[ro] d[omi]no iesu. Hec est enim voluntas dei sanctificatio vestra. vt abstineatis vos a fornicatione. vt sciat vnusquisq[ue] v[est]ru[m] vas suu[m] possidere in sanctificatione et honore. no[n] in passione desiderii sicut et gētes q[ue] ignorat deum. Et ne q[ui]s sup[er]grediatur neq[ue] circūueniat i[n] negotio frat[er]e[m] suu[m]: q[uo]m[od]o vindet est d[omi]nus de his o[mn]ibus sicut p[ro]diximus vobis et testificati sum[us]. Non em[im] vocauit nos de[us] in immundicia: sed in sanctificatione. Itaq[ue] q[ui] hec spernit no[n] hominem spernit sed deu[m]. qui etia[m] dedit sp[iritu]m suu[m] sanctu[m] in nobis. De charitate aut[em] fraternitatis non necesse habuimus scribere vobis. Ipsi em[im] vos a deo didicistis. vt diligatis inuicem. Etem[im] illud facitis in o[mn]es fratres: in vniuersa macedonia. Rogamus aut[em] vos fratres vt abundetis magis et operamini vt quieti sitis: et vt vestru[m] negotium agatis et operemini manib[us] vestris sicut p[re]cepim[us] vobis vt et honeste ambuletis ad eos qui foris sunt: et nulli[us] aliquid desideretis.

Nolumus aut[em] vos ignorare fr[atr]es de dormientibus vt no[n] tristemini sicut et ceteri q[ui] spem no[n] habent. Si em[im] credimus q[uo]d iesus mortuus est et resurrexit: ita et de[us] eos q[ui] dormieru[n]t p[ro] iesum adducet cum eo. Hoc em[im] vobis dicim[us] in verbo d[omi]ni: quia nos q[ui] viuim[us]: q[ui] residui sum[us] in aduentu d[omi]ni no[n] p[re]ueniem[us] eos qui dormieru[n]t. Quia ipse de[us] in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo et mortui qui in xp[ist]o sunt resurgent primi. Deinde nos qui viuimus qui relinquitur simul rapiemur cu[m] illis in nubib[us] obuia[m] xp[ist]o in aera. et sic semp[er] cum d[omi]no erimus. Itaq[ue] co[n]solamini inuicem in verbis istis.

**C. S.** Ap[osto]lus cautos reddit thessalonicenses de die mortis futura: ac de die iudicii generalis et inducit thessalonicenses vt bene se habeant ad p[ri]mum et ad deum.

**C. I. V** **D** Et temporib[us] aut[em] et momētis fratres no[n] indigetis vt scribam[us] vobis. Ipsi em[im] diligenter scitis. q[uo]d dies d[omi]ni sicut fur in nocte ita veniet. Cum em[im] dixerint pax et securitas: tunc repentin[us] eis sup[er]ueniet et interitus sicut dolor in vtero habetis et no[n] efugient. Vos aut[em] fratres no[n] estis in tenebris vt vos dies ille tanq[uam] fur op[re]hendat. Quis em[im] vos filii lucis estis: et filii diei. No[n] sumus noctis neq[ue] tenebraru[m]. Igit[ur] no[n] dormiam[us] sicut et ceteri: sed vigilem[us] et sobrii simus. Qui em[im] dormiunt nocte dormiunt: et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt. Nos aut[em] qui diei sumus: sobrii simus: induiti lorica[m] fidei et charitatis: et galeam spem salutis: q[uo]m[od]o no[n] posuit nos deus in iram: sed in acquisitione[m] salutis p[ro] d[omi]no nostro iesu xp[ist]o q[ui] mortuus est p[ro] nobis: vt siue vigilem[us]: siue dormiamus simul cu[m] illo viuamus. Propter q[uo]d co[n]solamini inuicem et edificate alterutru[m]: sicut et facitis. Rogam[us] aut[em] vos fratres vt noueritis eos q[ui] laborant inter vos. et p[re]sunt vobis in d[omi]no et monent vos vt habeatis illos abundantius in charitate p[ro]pter opus illoru[m]: et pacem habete cu[m] eis. Rogamus aut[em] vos fratres: corripite in quietos. co[n]solamini pusillanimes. suscipite infirmos. patietes estote ad omnes. Videte ne q[ui]s malu[m] p[ro] malo alicui reddat: sed semp[er] q[uo]d bonu[m] est sectamini in inuicem et in omnes. Semp[er] gaude[re]: sine intermissione orate. in omnibus gratias agite. Hec est enim voluntas dei in xp[ist]o iesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere. p[ro]phetias nolite spernere. Omnia aut[em] p[ro]bate. q[uo]d bonu[m] est tenete ab omni specie mala abstinete vos. Ipsi aut[em] de[us] pacis sanctificet vos per omnia vt integer sp[iritu]s vester et anima et corpus sine querela in aduentu d[omi]ni n[ost]ri iesu xp[ist]i seruetur. Fidelis est q[ui] vocauit vos: q[ui] etia[m] faciet. Fratres orate p[ro] nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro vos p[ro] domino vt legatur epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gratia domini n[ost]ri iesu xp[ist]i vobiscum Amen.

**C.** Explicit epl[ist]a Pauli ad Thessalonicenses p[ri]ma. Incipit argumentu[m] in epl[ist]am secundam.

Roma. xii. a  
Esai. v. d

Iobis. xv. b  
i. Job. iii. c

d

h

b

h  
i. Cor. v. 12  
Apoc. i. 10

e

b  
Esai. li. 1  
Eph. vi. c

d

e

b  
Ecc. v. 1  
Luc. x. 1

a  
i. Cor. v. b

i. Cor. v. d

Esai. a

# Ad Thessalonicenses I. Fo. CCCLVIII

**A**d Thessalonicenses secundam scribit epistola apostolus: et notum facit eis de temporibus nouissimis et de aduersarij defectione. Scribit hanc epistolam ab Athenis per Titum diaconem: et Onesimum acholytum.

Explicit argumentum. Incipit epistola Pauli ad Thessalonicenses secunda.

**C. L. S.** Gratias agit apostolus de bona Thessalonicensium conuersatione: orando pro meliori consummatione.

**Ca. I.**

## Paulus et Silua

nus et Timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro: et domino iesu christo. Gratias ago vobis et patra deo patre nostro et domino iesu christo. Gratias agere debemus semper deo pro vobis fratres ita ut dignum est:

**D**ignum quoniam supercrescit fides vestra: et abundat charitas vniuscuiusque vestrum in inuicem: ita ut et nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesijs dei pro patientia vestra et fide: et in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus quas sustinetis in exemplum iusti iudicij dei ut digne habeamini in regno dei: pro quo et patientiamini: si tamen iustum est apud deum retribuere retributionem his qui vos tribulant. et vobis qui tribulamini requiem nobiscum in reuelatione domini Iesu de celo cum angelis virtutis eius in flamma ignis dantis vindictam his qui non nouerunt deum. et qui non obediunt euangelio domini nostri iesu christi. Qui penas dabunt in interitu eternas a facie domini et a gloria virtutis eius cum venerit glorificari in sanctis suis: et admirabilis fieri omnibus qui crediderunt: quoniam creditum est testimonium nostrum super vos in die illo. In quo etiam oramus semper pro vobis: ut dignetur vos vocatone sua deus: et impleat omnem voluntatem bonitatis sue et opus fidei in virtute: ut clarificet nomen domini nostri iesu christi in vobis. et vos in illo. secundum gratiam dei nostri et domini iesu christi.

**C. L. S.** Remouet errorem apostoli de aduentu antichristi. de quo vltimam ostendit veritatem.

**Ca. II.**

**R**ogamus autem vos fratres pro aduentu domini nostri iesu christi et nostre congregacionis in ipsum ut non cito moueamini a vestro sensu: neque terreamini. neque per spiritum. neque per sermonem. neque per epistolam tanquam per nos missas: quasi instet dies domini. Ne quis vos seducat illo modo. Quoniam nisi venerit dissentio prima et reuelatus fuerit homo peccati filius perditionis. qui aduersatur et ex tollit super omne quod dicitur deus: aut quod colitur. ita ut in templo dei sedeat. ostendens se tanquam sit deus. Non retinetis quod cum adhuc essem apud vos: hec dicebam vobis. Et nunc quod detineat scitis ut reueletur in suo tempore. Nam mysterium iam operatur iniquitatis tantum ut qui tenet nunc teneat donec de medio fiat. Et nunc reuelabitur ille iniquus quem dominus iesus interficiet spiritu oris sui. Et destruet illustratione aduentus sui. cum cuius est aduentus secundum operationem satane in omni virtute et signis et prodigijs mendacibus: et in omni sedu-

ctione iniquitatis his qui pereunt. eo quod charitatem veritatis non receperunt ut salui fierent. Ideo mittet illis deus operationem erroris ut credant mendaciam. ut iudicentur omnes qui non crediderunt veritati: sed senserunt iniquitati. Nos autem debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo quod elegerit nos deus pro primitias in salutem in sanctificatione spiritus et in fide veritatis: in qua et vocauit vos pro euangelio nostrum in acquisitione glorie domini nostri iesu christi. Itaque fratres stete et tenete traditiones quas didicistis. siue per sermonem siue per epistolam nostram. Ipse autem dominus noster iesus christus et deus et pater noster qui dilexit nos et dedit consolationem eternam et spem bonam in gratia et bonitate corda vestra et confirmet in omni opere. et sermone bono.

**C. L. S.** Petit apostolus thessalonicensibus ordinem suffragij: atque informat eos in regeneratione mali. atque incitat ad laborem manuum.

**Ca. III.**

**D**e cetero fratres orate pro nobis. ut sermo dei currat et clarificet sicut et apud vos et ut liberemur ab importunis et malis hominibus. Non enim omnimodum est fides. Fidelis autem deus est qui confirmabit vos: et custodiet a malo. Confidimus autem de vobis fratres in domino: quoniam quicquid precipimus. et facitis et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra in charitate dei et patientia christi. Denunciamus autem vobis fratres in nomine domini nostri iesu christi: ut subtrahat vos in omni fratre ambulante inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos: quoniam non in quieti sumus inter vos neque gratis panem manducauimus ab aliquo: sed in labore et fatigatione nocte ac die operantes: ne quem vestrum grauaremus. Non quasi non habuerimus potestatem. sed ut nosmetipsos formam darem vobis ad imitandum nos. Nam et cum essemus apud vos hoc denuntiabimus vobis: quoniam si quis non vult operari: nec manducet. Audiuimus enim inter vos quosdam ambulantes inquiete: nihil operantes sed curiose agentes. His autem qui eiusmodi sunt denunciamus et obsecramus in domino iesu christo ut cum silentio operantes suum panem manducent. Vos autem fratres nolite deficere benefacientes. Quod si quis non obediens verbo nostro. per epistolam hanc notate. et non commisceamini cum illo ut confundat. Et nolite quasi inimicum existimare: sed corripite ut fratrem. Ipse autem deus pacis de vobis pacem semper ter nam in omni loco. Dominus sit cum omnibus vobis. Gratia mea manu Pauli quod est signum in omni epistola. Ita scribo Gratia domini nostri iesu christi cum omnibus vobis. Amen.

Explicit epistola Pauli ad Thessalonicenses secunda. Incipit argumentum in epistolam ad Timotheum primam.

**T**imotheum instruit et docet de ordinatione episcopatus et diaconij. et omni ecclesiastica disciplina. scribens ei a Laodicea per Lybicum diaconem

Explicit argumentum. Incipit epistola

D

A

B

I. Cor. xi. f

E

Sala. vi. b

D

D

C. L. S.

A

B

I. Cor. xi. f

E

Sala. vi. b

D

C. L. S.

C. L. S.

C. L. S.

C. L. S.

Pauli ad Timotheum prima.

¶ C. S. Timotheum comonet ap[osto]lus vt n[on] at-  
tendat genealogiis ac legalib[us] obseruantis :  
ac gratias agit deo p[ro] uocatione ad apostola-  
tum: atq[ue] inducit timotheum ad resistendum  
doctrinis falsitatis.

¶ Ca. I

B

**P**

**A**ulus aposto-

lus iesu xpi fm imperiuz  
dei saluatoris nostri r xpi  
iesu spei nre. Timotheo  
dilecto filio in fide gra et  
et misericordia et par a  
deo pre r xpo iesu domio  
nostro. Sicut rogavi te

vt remaneres ep[iscopu]m cum irem i macedonias  
vt denunciares q[ui]busda[m] ne aliter docerent ne  
q[ui] intenderent fabulis r genealogiis intermi-  
natis: q[ui] questiones p[ro]stant magis q[ui] edifica-  
tionem dei q[ui] est in fide. Finis aut[em] precepti est  
charitas de corde puro et conscia bona: r fi-  
de n[on] ficta. A quibus quida[m] aberrantes con-  
uersi sunt in vaniloquium: volentes esse legis  
doctores. n[on] intelligentes. neq[ue] q[ui] loquunt: ne

B

Ro. vii. c

Bala. iiii. a

Et. r. a. xxi. a

Leui. xviij. a

i. Cor. v. c.

q[ui] de quibus affirmant. Scim[us] aut[em] q[ui] bona  
est lex si q[ui]s ea legitime vtatur. sci[en]tes hoc q[ui]a  
lex iusto n[on] est posita. s[ed] iniustis r n[on] subditis  
impis r peccatorib[us]. sceleratis r p[ro]sterna-  
tis patricidis r matricidis. homicidis. fornicat-  
orib[us]. masculoz p[ro]cubitorib[us]. plagiaris. m[er]ca-  
dibus et periuris: r si quid aliud sane doctrine  
aduersatur. q[ui] est fm euangeliu[m] glorie beati di-  
quod creditu[m] est mibi. Gratias ago et q[ui] me co-

E

7. iiii. e

D

i. Cor. vii. e

fortauit in xpo iesu dno nro. q[ui] fidel[em] me existi-  
mauit ponens in misterio. Qui prius blasphemus  
fui r persecutor r contumeliosus: s[ed] misericordiam  
dei consecutus sum. q[ui] ignorans feci in increduli-  
tate. Sup[er]abundauit aut[em] gra[ti]a d[omi]ni nostri cu[m] fide  
r dilectione q[ui] est in xpo iesu. Fidelis s[er]mo  
et omni acceptioe dignus q[ui] xps iesus venit  
in hunc mundu[m] p[ro]dres saluos facere. quoru[m]  
primus ego sum. Sed ideo misericordia[m] con-  
secutus sum: vt in me primo ostenderet xps ie-  
sus omne[m] patientiam ad informatione[m] eoru[m]  
qui credituri sunt illi in vitam eternam. Regi  
aut[em] seculoru[m] immortal[em] inuisibili soli deo bo-  
nor[um] r gloria: in secula seculoz. Amen. Hoc p[re]cep-  
tum comendo tibi fili timothee fm p[re]cedetes  
in te p[ro]betas vt milites in illis bonam mili-  
tiam b[ea]ti fide[m] r bonam p[ro]sciam. Qua[m] quida[m]  
repellentes circa fidem naufragauerunt ex q[ui]bus  
est hymene[us] r alexander quos tradidi satbane  
vt discant n[on] blasphemare.

¶ C. S. Instruit ap[osto]lus Timotheu[m] de actu ora-  
di r mo ac deinde de orone loquit[ur] quo ad po-  
pulum subiectum.

¶ Ca. II

H

**O**

bsacro igif primu[m] oim fieri obsecra-  
tiones: orones. postulatioes. gratia-  
ru[m] actiones: p[ro] oibus hoibus p[ro] regib[us]  
et oibus q[ui] in sublimitate p[ro]stituti su[n]t

vt quietam r tranquillam vitam agamus in  
omni pietate et castitate. Hoc em[en] bonum est r  
acceptum coram saluatore nostro deo: qui om-  
nes homines vult saluos fieri r ad agnitioem  
veritatis venire. Unus em[en] deus: vn[us] r media-  
tor dei r hominu[m] homo christus iesus: qui de-  
dit redemptioem semetip[s]m pro omib[us]. Cui[us]  
testimoniu[m] temporib[us] suis confirmatum est  
in quo positus sum ego p[re]dicato: r apostolus  
Veritatem dico n[on] mentior: doctor gentiu[m] in  
fide et veritate. Volo ergo viros orare in omi-  
loco: leuantes puras manus sine ira r discer-  
patione. Similiter et mulieres in habitu or-  
nato cum verecundia r sobrietate ornantes se:  
n[on] i tortis crinibus aut auro aut margarit[is] v[el]  
veste preciosa. sed q[ui] decet mulieres promittentes  
pietatem per opera bona. Mulier in silen-  
tio discat: cum omni subiectione. Docere aut[em]  
mulieri n[on] permitto neq[ue] dominari in virum  
sed esse in silentio. Adam em[en] primus format[us]  
est. deinde eua. et adam n[on] est seductus: mulier  
er autem seducta in preuaricatione fuit. Sal-  
uabitur aut[em] per filio[rum] generationem si per-  
manserit in fide r dilectione r sanctificatione  
cum sobrietate.

¶ C. S. Docetur Timotheus ordinare grad[us]  
ecclesie tam quo ad episcopos q[ui] quo ad dya-  
cones ac vxores eorum: et ponitur ratio p[re]di-  
ctorum.

¶ Ca. III

**F**idelis sermo. Si quis episcopatum  
desiderat bonu[m] op[us] desiderat. Opor-  
tet em[en] episcopum irreprehensibilem  
esse: vn[us] vxoris virum. sobrium. or-  
natum. prudentem. pudicum. hospital[em]. docto-  
rem n[on] vinolentu[m]. n[on] p[ro]cussore[m] s[ed] modestu[m]. n[on] li-  
tigiosum. n[on] cupidu[m] s[ed] sue domui b[ea]t[us] p[ro]positus.  
filios b[ea]tem subditos cu[m] oi castitate. Siquis  
aut[em] domui sue p[ro]esse nescit: quo ecc[lesi]e dei dili-  
gentia[m] h[ab]ebit? N[on] neopbitu[m]: ne in supbia elat[us]  
in iudiciu[m] icadat diaboli. Oportet aut[em] r illum testi-  
moniu[m] b[ea]te bonu[m] ab his q[ui] foris su[n]t vt n[on] in ob-  
probriu[m] icadat r in laqueu[m] diaboli. Dyacones  
sunt pudicos. n[on] bilingues. n[on] multo vino d[omi]s-  
tos. n[on] turpe lucru[m] sectates. b[ea]tes mysterium  
fidei in p[ro]scia pura. Et hi aut[em] p[ro]ben[ti] p[ri]mus. r sic  
miserent nullu[m] crim[en] b[ea]tes: Mulieres s[un]t pu-  
dicas: n[on] detrahentes. sobrias. fideles in oibus  
Dyacones s[un]t vni[us] vxoris viri: q[ui] filijs suis b[ea]t[us]  
p[ro]sint: r suis domib[us]. Qui em[en] b[ea]t[us] m[is]trauerint  
gradu[m] bonu[m] sibi acq[ui]rent. r multa[m] fiduciam in  
fide q[ui] est in xpo iesu. Hec tibi scribo fili Timo-  
thee: sperans me venire ad te cito. Si aut[em] tar-  
dauero: vt scias quo oporteat te in domo dei  
co[n]uersari q[ui] est ecc[lesi]a dei viu[us]. colu[m]na r firma-  
mentu[m] veritatis. Et manifeste magnum e[st] pie-  
tatis sacramentu[m] q[ui] manifestu[m] est in carne. iu-  
stificatum est in sp[iritu]. apparuit angelis: p[re]dica-  
tum est gentibus. creditu[m] est in m[un]do. assump-  
tum est in gloria.

¶ C. S. Excludit ap[osto]lus modu[m] docendi errone-  
um. ac ponit verum docendi moduz. Ca. III

**S**piritus autē manifeste dicit: quod in no-  
uissimis temporibus discedent quidam a  
fide attendentes spiritibus erroris et do-  
ctrinis demoniorum in hypocrisis: loque-  
ntium mendacium et cauteriarum habentium suam  
conscientiam: prohibentium nubere: abstinere a cibis  
quos deus creauit ad percipiendum cum gratiarum  
actione fidelibus: et his qui cognouerunt veritates  
Quia omnis creatura dei bona est et nihil reusci-  
dum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctifica-  
tur enim per verbum dei et orationem. Hec proponens  
fratribus bonis eris minister christi iesu: enutritus  
verbis fidei et bone doctrine quam affecutus es.  
Ineptas autem et aniles fabulas deuita. Exerce  
autem teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio  
ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis  
est: promissionem bonis vite quam nunc est et future.  
Fidelis sermo et omni acceptio dignus. In hoc  
enim laboramus et maledicimur quod speramus in deo  
vniuū qui est saluator omnium hominum: maxime fide-  
lium. Precipe hec et doce. Nemo adolescentiam  
tuam contemnat: sed exemplum esto fidelium. in serbo.  
in conuersatione. in charitate. in fide. in castitate.  
Dum venio attende lectioni. exhortationi: et do-  
ctrine. noli negligere gratiam quam in te est. quam data est  
tibi per prophetiam. cum impositione manuum presbyte-  
ri. Hec meditare. in his esto: ut perfectus tuus ma-  
nifestus sit omnibus. Attende enim tibi et doctrine  
in ista in illis. Hoc enim facies: et teipsum saluum faci-  
es et eos qui te audiunt.

**C. S.** Instruit apostolus timotheum de viduis et  
dicit que vere vidue sunt dicendo: ac loquitur  
de punctione ministroꝝ ecclesie docens de acti-  
ministrandi et puniendi subditos.

**S**eniores ne increpaueris: sed obse-  
cra ut patrem. Iuuenes ut fratres: anus ut  
matres: iuenculas ut sorores in omni  
castitate. Viduas bonorum que vere vi-  
due sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes  
habet discat primum domum suam regere: et mutuam vi-  
cem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est co-  
ram deo. Que autem vere vidua est et desolata  
speret in deum et instet obsecrationibus et orationibus  
nocte et die. Nam qui in delictis est viuens:  
mortua est. Et hoc precipe ut irreprehensibiles  
sint. Si quis autem suorum et maxime domesticorum cu-  
ram non habet: fidem negauit: et est infideli dete-  
rior. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum quam  
fuerit vnus viri vtorum: in operibus bonis testimo-  
nium habens si filios educauit. si hospitio rece-  
pit. si sanctorum pedes lauit. si tribulationem patien-  
tibus ministravit. si omne opus bonum subsequen-  
ta est. Adolescentiores autem viduas deuita. Cum  
enim luxuriate fuerint. in christo nubere volunt ha-  
bentes dationem: quod primam fidem irritas fe-  
cerunt. Simul autem et ociose discunt circuire do-  
mos: non solum ociose sed et verbose et curiose lo-  
quentes quam non oportet. Volo autem iuuenes nube-  
re. filios procreare. matres familias esse. nullam  
occasionem dare aduersario maledicti gratia. Iam  
enim quedam conuerse sunt retro post satanam.

Si quis fidelis habet viduas ministrat illis  
ut non grauetur ecclesia ut his qui vere vidue sunt  
sufficiat. Qui bene presunt presbyteri duplici ho-  
nore digni habeantur. maxime qui laborant in ver-  
bo et doctrina. Dicit enim scriptura: Non infrenabis  
os boui trituranti. et dignus est operari  
us mercede sua. Aduersus presbyterum accusa-  
tionem noli recipere nisi sub duobus aut tribus  
testibus. Peccantes coram omnibus argue: ut et ceteri  
timores habeant. Testor coram deo et christo iesu  
et electis angelis eius: ut hec custodias sine preiudicio:  
nihil faciens in alteram partem declinando.  
Quam cito nemini imposueris neque contemneris  
peccatis alienis. Teipsum castum custodi. Noli ad-  
huc aquam bibere: sed modico vino utere propter  
stomachum tuum et frequenter tuas infirmitates.  
Quorundam hominum peccata manifesta sunt prece-  
dentia ad iudicium: quorundam autem et subsequuntur.  
Similiter et facta bona manifesta sunt: et  
que aliter se habent abscondi non possunt.

**C. S.** Inducit apostolus episcopos ad custodiam pau-  
perum in seruitio dominorum. ac demum inducit ad sectan-  
dam humilitatem. pietatem. et ceteras virtutes.

**Q**uicunque sunt sub iugo seruitus dominos suos  
omni honore dignos arbitrentur: ne nomen  
domini et doctrina blasphemet. Qui autem  
fideles habent dominos: non contemnant: quod fra-  
tres sunt: sed magis seruiant: quod fideles sunt et  
dilecti. quod beneficij participes sunt. Hec doce et ex-  
hortare. Si quis aliter docet: et non acquiescit sa-  
nis sermonibus domini nostri iesu christi: et eius qui secundum pie-  
tatem est doctrine super nihil sciens: sed lan-  
guens circa questiones et pugnas verborum: ex quibus oriun-  
tur inuidie: contentiones. blasphemie: suspensiones  
male. et scitationes hominum in more corruptorum. et qui a  
veritate peruati sunt. existimantium quod istius esse pieta-  
tem. Est autem questus magnus pietas cum sufficientia  
Nihil enim intulimus in hunc mundum. haud dubium:  
quod nec auferre quod possumus. Habentes autem alimen-  
ta et quibus tegamur: his contenti simus. Nam qui  
volunt diuites fieri: incidunt in temptationem et in  
laqueum diaboli. et desideria multa inutilia et no-  
cua que mergunt homines in interitum et perditionem  
Radix enim omnium malorum est cupiditas: quam quidam  
appetentes errauerunt a fide et inseruerunt se do-  
loribus multis. Tu autem o homo dei hec fuge. Secta-  
re vero iustitiam. pietatem. fidem charitatem. patien-  
tiam. mansuetudinem. Terra bonum certamen  
fidei. apprehende vitam eternam: in qua vocatus es et  
confessus bonam confessionem coram multis  
testibus. Precipio tibi coram deo qui iustificat  
omnia et christo iesu qui testimonium reddidit  
sub pontio pilato bonam confessionem: ut ser-  
ues mandatum sine macula irreprehensibile us-  
que in aduentum domini nostri iesu christi: quem suis  
temporibus ostendet beatus et solus potens  
Iherusalem et dominus dominantium qui solus ha-  
bet immortalitatem. et lucem habitat inaccessi-  
bilem: quem nullus hominum vidit: sed nec videre  
potest cui bonorum et imperium sempiternum Amen. Dis-

Deu. xv. 3

i. Cor. ix. b

D

Deute. xi. d

A

Ecc. v. 5

Job. i. d

Ecc. i. d

L

ii. Timo. ii. d

Apoca. i. c.

Job. i. b

i. Job. iii. c

D

uitibus huius seculi p̄cipe non sublimē sapere. neq̄ sperare in incerto diuitiarū: sed in deo uiuo q̄ p̄stat nobis oīa abūde ad fruēdū bñ agere: diuites fieri in bonis opibus. facile tribuere. cōmunicare. thesaurizare sibi fundamētum bonū in futurū vt apprehēdāt bonā vitā. **O** Timothee depositū custodi deuitans p̄phanas vocū nouitates: et oppositiones falsi noīs sciētie quā quidā promittentes cira fidem exciderūt. **Gratia tecum. Amen.**

**Explicit epla Pauli ad Timotheum prima.**

**Incipit argumētum in epistolam secundā.**

**T**em Timotheo scribit de exhortatōe martyrii et de omni regula veritatis et quid futurū sit temporib⁹ nouissimis et de sua passione: scribens ei ab urbe roma.

**Explicit argumētum. Incipit epistola Pauli ad Timotheum secunda.**

**Explicit. Inducit ap̄ls Timotheū ad cōstanter predicādū euāgelium xp̄i ex p̄ticipatō dignitate ac predicantium paucitate.**

**Capit. I**

### Aulus aposto

lus iesu i p̄i per voluntatē dei s̄m p̄missionē vite q̄ ē i xp̄o iesu Timotheo charissimo filio: gr̄a et m̄ia et pat̄ a deo patre nostro et xp̄o iesu dño nr̄o. **Gratias ago deo meo: cui sum a p̄genitorib⁹ meis in cōscia pura: q̄ sine intermissiōe**

**babeā tuā memoriā in oratōibus meis nocte ac die desiderans te videre. Memor lacrymarū tuarū: vt gadio implear. Recordatōez accipiēs ei⁹ fidei q̄ ē in te nō ficta: q̄ et habitauit p̄mū in aua tua loide: et matre tua eunice: cert⁹ sum autē q̄ et in te: Prop̄ quā cām amoneo te vt resuscites gr̄am dei que est in te p̄ impositionē manū mearū. Non enim dedit nobis deus sp̄m timoris: sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli itaq̄ erubescere testimoniū dñi nostri: neq̄ me vinctū eius: s̄ collabora euāgelio s̄m virtutē dei: q̄ nos liberauit et vocauit vocatōe sua sancta. Nō s̄m opa nostra. sed s̄m propositū suū et gratiā q̄ data est nobis in xp̄o iesu añ tēpora secularia. Manifestata ē autē nunc per illuminatiōē saluatoris nostri iesu xp̄i q̄ destruxit q̄dez mortē. illuminauit autē vitā et incorruptionē per euāgelium. In quo posit⁹ sum ego p̄dicator et apostolus et magister gentiū. Ob quā cām etiā becpatio: sed nō cōfundo. Scio enim cui credidi et certus sum. q̄ potens ē depositū meuz seruare in illū diē. Formā habe sanorū p̄borū q̄ a me audisti in fide et dilectione in christo iesu. Bonum depositū custodi p̄ sp̄m sanctū: qui habitat in nobis. Scis enim hoc q̄ auersi sunt a me om̄s q̄ in asia sunt: et quibus est pbilet⁹ et hermogenes. Det miām dñs onesifori domui. q̄ sepe me refrigerauit: et catenā meā nō erubuit. sed cum ro**

mā venisset sollicitē me quesiuit et inuenit. Det illi dñs inuenire miām a deo in illa die. Et quāta ep̄bēsi ministravit mihi. tu melius nosti.

**Explicit. Sollicitat apostol⁹ Timotheū ad exequēdū p̄dicatiōis officium: ac monet ipsuz inuenilia desideria fugere.**

**Capit. II**

**T** ergo fili mi cōfortare in gr̄a q̄ est in xp̄o iesu. et que audisti a me p̄ multos testes: bec cōmēda fidelib⁹ boib⁹ qui idonei erūt et alios docere. Laborasicut bon⁹ miles xp̄i iesu. Nemo militās deo implicat se negociis secularib⁹: vt ei placeat cui se pbauit. Nā et qui certat in agone: nō coronabitur nisi q̄ legitime certauerit. Laborantē agricolaz oportet p̄mū de fructib⁹ accipere. Intellige q̄ dico. dabit enim tibi dñs in omnib⁹ intellectū. Memor esto dñm iesum xp̄m resurrexisse a mortuis ex semine dauid s̄m euāgelium meū in quo laboro vsq̄ ad vincula q̄si male operans: sed verbū dei nō est alligatū. Ideo oīa sustineo p̄pter electos. vt et ipi salutē p̄sequant̄ que ē in xp̄o iesu cum gloria celesti. Fidelis sermo. Nā si cōmōrtui sumus: et cōiuuem⁹: si sustinebim⁹ et conregnabim⁹: si negauerim⁹ et ille negabit nos. si non credimus: ille fidelis p̄manet negare seipsum non p̄t. Nec cōmone testificans corā deo. Noli cōtendere verbis. ad nibil enim vtile est nisi ad subuersionē auditiū. Sollicite autē cura te ipsum pbabilē exhibere deo. opariū incōfusibilem recte tractantē verbū veritatis. Prophanaz autē et vaniloquia deuota. Multū enim pficiunt ad impietatem: et sermo eorum vt cācer serpit. Ex quib⁹ est bymeneus et pbilet⁹ quia a veritate exciderūt: dicentes resurrectōē iam factaz et subuerterūt quorū dā fidem. Sed firmū fundamentum dei stat: habens signaculū hoc. Cōgnouit dominus qui sunt eius: et discedit ab illi quitate omnis qui inuocat nomen domini. In magna autē domo nō solū sunt vasa aurea et argētea: sed et lignea et fictilia. et quedam quidē in honorem. quedam autem in contumeliā. Si quis ergo mundauerit se ab istis: erit vas in honorem sanctificatum. et vtile domino: ad omne opus bonum paratum. Iuuenilia autē desideria fuge. sectare iusticiā. fidem. spem. charitatem. et pacem cum his qui inuocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questionēs deuota: sciens quia generant lites. Seruum autem domini non oportet litigare: sed semper mansuetum esse ad omnes docibilem patientem cū modestia corripiētē eos qui resistunt veritati. ne quando det illis penitentiam ad cognoscendā veritatem. et resipiscant a diaboli laqueis: a quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem.

**Explicit. Hortatur apostolus Timotheum ad p̄dicandum: p̄pter falsozum p̄dicatorem multiplicationem futurā et iā inchoatā: ac ponit Timothei monitiō de firmitate.**

**Capit. III**

Roma. i. a

Rom. vii. c

Titum. iij. b

i. Timof. ij. b

i. Timof. ij. b

Colof. iij. d

**H**ec autem scito quod in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: et erunt homines seipos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obediētes, in gratia, scelesti, sine affectione, sine pace, criminosi, incōtinētes, imitēs, sine benignitate, perditores, pererui, tumidi, et voluptatū amatores magis quam dei: habentes spem quādam pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et hos deuota. Et his enim sunt qui penetrant domos et captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis quae ducunt variis desiderijs, spiritus discētes et nunquam ad sciām uitae perueniētes. Quādamodum autem iānes et mābres resistunt moysi, ita et hi resistunt ueritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, superbia non proficiēt. Insuperbia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam, institutionem, propositū fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, persecutiones, passiones: quae mihi facta sunt, Antiochie, iconij, listry, quales persecutiones sustinui, et ex omnibus eripuit me dominus. Et omnes qui pie uolunt uiuere in tempore iesu persecutionem patient. Mali autem homines et seductores proficiēt in peius: errantes et in errorem mittētes. Tu uero permanere in his quae didicisti et credita sunt tibi: sciens a quo didiceris. Et quia ab infantia sacras litteras nosti quae te possunt instruere ad salutem per fidem quae est in tempore iesu. Omnis enim scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iusticia ut perfectus sit homo dei ad omne opus bonum instructus.

**C. L. S.** Predicit apostolus multiplicationem malorum auditorum cum denūciatione sui martyrii: et aduentum Timothei ad se flagitat: et amicos salutat.

**A**estifcor coram deo et iesu. **Ca. III** tempore quod iudicaturus est uiuos et mortuos et per aduentum ipsius et regnum eius, predicatum: in ista oportune iportune: argue obsecra increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros, puriētes auribus, et a ueritate quādam auditū auertent, ad fabulas autem auertent. Tu pro uigilia, in omnibus labora, opus fac euāgeliste, misterium tuum imple soribus esto. Ego enim iam delibor: et tempus resolutionis mee instat. Bonum certamen certavi, cursum consummaui fidem seruauī. In reliquo reposita est mihi corona iusticie: quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. Non solum autem mihi, sed et his qui diligunt aduentum eius. Festina ad me venire cito. Demas enim me reliquit diligens hoc seculum et abiit thessalonicam, crescens in galatiam, titus in dalmaciam, lucas est mecum solus. Marcum assume et adue tecum, est enim mihi utilis in misterio. Tychicum autem misi ephezum, penulam quam reliquit troade apud carpam ueniēs affer tecum: et libros maxime autem et membranas. Alexander erarius multa mala mihi ostendit, reddet illi dominus secundum opera eius quae et tu deuota. Valde enim restitit uerbis nostris. In prima mea des-

ensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt, non illis imputes, dominus autem mihi assistit et confortauit me: ut per me predicatio impleatur et audiant omnes gentes, et liberatus sum de ore leonis. Liberauit me dominus ab omni opere malo, et saluus faciet in regnum suum celeste, cui gloria in secula seculorum. Amen. Saluta piscam et aqlam et onesifori domum. Erastus remansit corinthi, trophimū autem reliquit infirmum myleti festina autem byemē venire. Salutant te eubolus et pudēs et linus et claudia et fratres omnes. Dominus iesus christus cum spiritu tuo, Gratia uobiscum, Amen.

**C. L. S.** Explicat epistola pauli ad timotheum secunda.

**I**ncipit argumentum in epistola ad Titum.

**T**itum promone facit et instruit de constitutione presbyterij, et de spirituali conuersatione et uere tūc uitaē quae traditio nō iudaicis credunt: scribēs ei a nicopolis.

**C. L. S.** Explicat argumentum, Incipit epistola pauli ad Titum.

**C. L. S.** Titum instruit apostolus quales debeat episcopus ordiare: et quomodo mali sunt increpandi. **Ca. I**

**A**ulus seruus

dei, apostolus autem iesu christi secundum fidem electorum dei, et agnitionem ueritatis quae secundum pietatem est in spiritu uite eterne: quam promissit quod non metuitur deus ante tempora secularia manifesti sunt autem temporibus suis seruum suum in predicatione, quae credita est mihi secundum preceptum saluatoris nostri dei. Titus dilectio filio secundum eandem fidem gratia et pax a deo patre et christo iesu saluatore nostro. In uisus rei gratia reliquit te crete ut ea quae desunt corrigas, et constituas per ciuitates presbyteros sicut et ego disposui tibi si quis sine crimine est unius uxoris uir: filios habens habens fideles: non in accusatiōe luxurie: aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dei dispensatorem non superbum, non iracundum, non uinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelis sermonem: ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos qui contumaciter arguere. Sunt enim multi etiam inobediētes, uaniloqui et seductores maxime qui de circūcisione sunt, quos oportet reargui qui uniuersas domos subuertunt: docentes quod non oportet turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius ipsorum prophetam, Eretenses spiritus mendaces, male bestie uentris pigri. Testimonium hoc uerum est. Quam ob causam increpa illos dure ut sani sint in fide: non intendentes iudaicis fabulis: et mandatis hominum auersantium se a ueritate. Omnia munda mundis, conuincuntis autem et infidelibus nihil est mundum: sed inquinatum sunt eorum et mens et conscientia, Confitentur se nosse deum, factis autem ne-

D

B

B

i. Timo. iij. a

E

D

Ro. iij. b

B

# Ad Philemonem

gant: cū sint abominati et incredibiles. et ad oē opus bonum reprobi.

**C. S.** Apostolus Titū instruit ad informādū exītes in statu senili. iuuenili ac seruilī. **Cap. II**

**A** **T** autem loquere que decet sanā doctrinā. Senes vt sobrii sint. pudici. pudentes. sancti in fide. in dilectōe. in patientia. Anus similis in habitu sancto:

nō criminatrices. nō multo vino seruientes: bene docentes vt prudentiā doceant. Adoleſcētulas vt viros suos amēt. filios suos diligant pudentes castas. sobrias. dom⁹ curā habētes benignas. subditas viris suis: vt nō blasphemetur nōm dei. Iuuenes similis hortare vt sobrii sint.

**B** In oībus teipsum prebe exemplū bonorū operū in doctrina. in integritate. in grauitate. Verbū sanū irrephensibile: vt bis qui ex aduerso est verus

**E** reus nihil hīs malū dicere de nobis. Seruos dñis suis subditos esse in oībus placentes: nō cōtradictōes. nō fraudantes. s; in omnibus fide bonā ostēdētes: vt doctrinā saluatoris nostri dei oīment in oībus. Apparuit em̄ gr̄a dei et saluatoris nostri oībus hoībus erudiens nos. vt abnegantes impietate et secularia desideria. sobrie et iuste et pie viuamus in hoc seculo: expectantes beatā spem et aduētū glorie magni dei et saluatoris nostri iesu xp̄i: qui dedit semetipsum pro nobis: vt nos redimeret ab omī iniquitate: et mundaret sibi populū acceptabilem sectatorum bonorū operū. Nec loquere et exhortare. et argue cū oīni imperio. Nemo te cōtemnat.

**C. S.** Dñdī apostolus quō ppl̄s debeat se habere erga p̄ncipes cū ratione dicti: atq; erga hereticos: et annectit salutationē. **Cap. III**

**A** **A**dmone illos p̄ncipibus et p̄tātib⁹ subditos esse. dicto obedire. ad omne opus bonū paratos esse. neminē blasphemare. nō litigiosos eē: sed modestos: oēm ostēdentes mansuetudinē ad oēs homines. Eram⁹ em̄ aliqui et nos insipientes et increduli. errantes. fūctes desiderijs et voluptatibus varijs. in malicia et inuidia agentes odibiles. odiētes inimicē. Cū autē benignitas et benignitas apparuit saluatoris nostri dei: nō ex operibus iusticie que fecimus nos s; sp̄m misericordiam suam saluos nos fecit per lauacrū regenerationis et renouatōis sp̄s sancti que effudit in nos abūde per iesum xp̄m saluatorē nostrū: vt iustificati gr̄a ipsi⁹ heredes sim⁹ sp̄m vite eterne. Fidelis sermo est. Et de his volo te confirmare vt curēt bonis opibus p̄esse qui credūt deo. Nec sunt bona et vtilia hoībus. Stultas autē questionēs et genealogias et cōtentiones et pugnas legis deuota. Sūt enim inutiles et vane. Hereticū hominē post vnā et secūda cōreptionē deuota. sciens q; subuersus est qui eius modi est. et delinquit cū sit p̄prio iudicio cōdēnatus. Cum misero ad te artemā aut tybica festina ad me venire nicopolim. Ibi enim statui byemare. Zenā legisperitū et appollo sollicito p̄mittere: vt nihil illis desit. Discant autē et

**E** vestri bonis operibus p̄esse ad vsus necessarios vt non sint infructuosi. Salutāt te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia dei cū omnibus vobis. Amen.

**C** **E**xplīcit epistola Pauli ad Titū. Incipit argumentum in epistolā ad Philemonem.

**P** **P**hilemoni familiares litteras facit p̄ onesimo seruo eius: scribens ei ab vrbē Roma de carcere per sup̄scriptū onesium.

**C** **E**xplīcit argumentū. Incipit epistola Pauli ad Philemonem.

**C. S.** Ap̄ls scribit Philemoni formans ad eum petitionem de recipiendo onesimo: et adiungit salutationem. **Cap. I**

**A** **A**ulus vinculus xp̄i iesu et timotheus frater: philemoni dilecto ad iutori nostro: et apple sorori charissime et archippo p̄militoni nostro: et ecclesie q̄ in domo tua est. gr̄a vob et pax a deo patre nostro et dño iesu xp̄o. B̄ras

ago deo meo: sp̄ memoriā tuā faciēs in oratōib⁹ meis audiēs charitatē tuā et fidē quā habes in dño iesu et in oēs sanctos: vt cōmunicatio fidei tue euident fiat in agnitione oīs opis boni in xp̄o iesu. Gaudiu em̄ magnū habui et cōsolationem in charitate tua. q; viscera sanctorū req̄uerunt p̄ te frat̄. Propter qd̄ multā fiduciā hīs in xp̄o iesu imperādi tibi qd̄ ad rē p̄tinet: p̄p̄ charitatē magis obsecro cū sis talis vt paulus seruer: nūc autē et vinculus iesu xp̄i. obsecro te p̄ meo filio quē genui in vinculis onesimo q̄ tibi aliqui inutilis fuit: nūc autē et mihi et tibi vtilis que remisi tibi. Tu autē illū vt mea viscera suscipe. Quē ego voluerā mecū detinere: vt pro te mihi ministraret in vinculis euāgelij. Siue confisio aut tuonihil volui facere: vt ne velut ex necessitate bonū tuū eēt: s; voluntariū. Forsitan em̄ id discessit ad horā a te: vt in eternū illū recipes. iam nō vt seruū: sed p̄ seruo charissimū fratrem maxime mihi. Quāto autē magis tibi. et in carne et in dño. Si ergo babes me sociū: suscipe illū sicut me. Si autē aliqd̄ nocuit tibi aut debet hoc mihi imputa. Ego paul⁹ scripsi mea manu. ego reddā vt nō dicam q; et teipm̄ mihi debes. Ita frater ego te fruar in dño: refice viscera mea in christo. Non scidens in obediētia tua scripsi tibi: sciens qm̄ et sup̄ id quod dico faciēs. Simul et para mihi hospitij. nā spero p̄ orationes v̄ras donari me vobis. Salutat te epaphras cōcaptiuis me⁹ in xp̄o iesu. marcus. aristarch⁹. demas et lucas adiutores mei. B̄ra dñi nostri iesu xp̄i cum sp̄ritu vestro. Amen.

**C** **E**xplīcit epistola Pauli ad Philemonē. Incipit argumentū i eplaz ad Hebr̄eos. In primis dicēdū est cur apostol⁹ paulus in hac epistola scribēda nō suauis

Eph. vi. a  
Colos. ii. d  
i. p. et. j. c

ii. Timot. i. c

ii. Timo. ii. d

A  
B  
C  
D  
E  
F  
G  
H  
I  
K  
L  
M  
N  
O  
P  
Q  
R  
S  
T  
V  
X  
Y  
Z

ut more suum: ut vel vocabulum nois sui vel ordi- nis describeret dignitatem. Nec causa est q ad eos scribēs q et circūcisione crediderant quasi gētū apls et nō hebreorū: sciens q̄ eorū super- biā: suāq̄ humilitatē ip̄e demonstrans meritorū officij sui noluit anteferre. Nā simili modo etiā Jobānes apls ppter bñilitatē in epistola sua nomen suum eadē rōe nō p̄tulit. Hanc q̄ eplaz fertur apostolus ad hebreos cōscriptā hebraica lingua misisse: cuius sensum et ordinē retinens Lucas euangelista post excessus apostoli pauli greco sermone composuit.

¶ Explicit argumētum. Incipit epistola Pauli ad Hebreos.

¶ L. S. Ponitur excellentia xp̄i q̄ est dator no- ue legis. q̄ est patri coetern⁹ et cōsubstantialis eq̄lis in potestate et dignitate. et q̄ in his xp̄s p̄fertur angelis.

¶ La. I



**M**ultipharie mul-

tisq̄ modis olim deus lo- quēs patrib⁹ i propbetis no- uissime diebus istis locut⁹ est nobis in filio quē consti- tuit heredē vniuersorū: per quē fecit et secula. Qui cum sit splendor glorie et figura

substantie eius: portansq̄ omnia verbo virtutis sue: purgationē peccatorū faciens: sedet ad dex- terā maiestatis eius in excelsis: tāto melior an- gelis effect⁹. q̄to differenti⁹ p̄ illis nomen be- reditauit. Qui enim dixit aliqui angelorū: filius meus es tu ego hodie genui te: Et rursus: Ego ero illi in patrē. et ipse erit mihi in filiū. Et cum iterūz introducūt primogenitū in orbē terre: dī- cit. Et adorent eū om̄s angeli dei. Et ad ange- los q̄ dē dīc̄: Qui facit angelos suos spiritus: et ministros suos flāmā ignis. Ad filiū autē: Ebro- nus tuus deus in seculū seculi: virga eq̄tat⁹ vir- ga regni tui. Dilexisti iusticiā: et odisti iniquita- tem: propterea vixit te deus: deus tuus oleo exultationis p̄e participibus tuis. Et tu in p̄- cipio domine terram fundasti: et opera manuū tuarum sunt celi. Ipsi peribūt: tu autem p̄ma- nebis: et omnes vt vestimentum veterascent. Et velut amictum mutabis eos et mutabūtur: tu autem idem ipse es et anni tui non deficiēt. Ad quem autem angelorū dixit aliquando: se- de a dextris meis: quoadusq̄ ponā inimicos tu- os scabellum pedum tuorum. Nonne oēs sunt administratorij sp̄s in ministerium missi pro- pter eos qui hereditatem capiunt salutis.

¶ L. S. Ostendit apostolus noue legi esse obe- diendum dato a christo: et q̄ nō obstat humili- tas passionis eius.

¶ Cap. II

**P**ropterea abūdāti⁹ os obseruare nos ea q̄ audiuim⁹ ne forte pessuam⁹. Si em̄ qui per angelos dictus est sermo: fact⁹ ē firm⁹. et si oīs p̄uaricatō et in-

obedientia accepit iustā mercedis retributio- nem quō nos effugiem⁹ si tantam neglexeris- mus salutē: Que cū inittū accepisset enarran- di p̄ dñm ab eis qui audierūt in nos cōfirmas- ta est p̄testate deo signis et portētis et varijs vir- tutibus et sp̄s sancti distributionibus fm suā voluntatem. Nō em̄ angelis subiecit deus or- bem terre futurū: de quo loquimur. Testat⁹ est autē in quodāz loco q̄s dīcēs. Quid est homo q̄ memor es ei⁹: aut filius hois: quā visitas eū. Dimuisti eum paulomin⁹ ab angelis: gloria et honore coronasti eum et cōstituisti eū eum sup- opera manuum tuarū. Omnia subiecisti sub pe- dibus eius. In eo em̄ q̄ oia ei subiecit: nihil dī- misit nō subiectum ei. Nūc autē nec dum vides- mus omnia subiecta ei. Eum autē qui modico q̄ angeli minoratus est videm⁹ iesum. ppter pas- sionem mortis gloria et honore coronatum: vt gratia dei p̄ omibus gustaret mortem. Dece- bat em̄ eum ppter quē omnia. et per quem oia: qui multos filios in gloriā adduxerat autores salutis eorum p̄ passionem consummari. Qui em̄ sanctificat et qui sanctificant⁹ ex vno omēs. Propter quam cām nō confiditur fratres eos vocare: dicens. Nunciabo nomē tuum fratrib⁹ meis: in medio ecclesie laudabo te. Et iterum. Ego ero fidens in eum. Et iterum. Ecce ego et pueri mei quos dedit mihi deus. Quia ergo pueri cōmunicauerunt carnī et sanguini: et ip̄e similiter participauit eisdem. vt per mortē de- strueret eum qui habebat mortis imperiū. id est diabolus. Et liberaret eos qui timore mor- tis per totaz vitā obnoxij erant seruituti. Nūc q̄ em̄ angelos apprehendit: s̄ semē Abrae ap- prehendit. Unde debuit p̄ omnia fratrib⁹ simi- lari: vt misericors fieret et fidelis pontifex ad deum: vt repropiciaret delicta populi. In eo em̄ in quo passus est ip̄e et temptatus potens est: et eis qui temptantur auxiliari.

¶ L. S. Ostendit q̄ Moysen excedit christus cui firmiter est obediendum.

¶ La. III

**U**nde fratres sancti: vocationis cele- stis participes: considerate apostolū et pontificem confessionis nostre iesum: qui fidelis est ei qui fecit illum sicut et Moyses in omni domo eius. Amplio- ris enim glorie iste p̄e Moysē dignus habit⁹ est quanto ampliore honorem habet domus qui fabricauit illam. Omnis nāq̄ domus fa- bricatur ab aliquo. Qui autem omnia creauit deus est. Et moyses quidem fidelis erat in to- ta domo eius tanq̄ famulus in testimonium eorum que dicenda erant. Christus vero tanq̄ filius in domo sua. Que domus sumus nos si fiduciam et gloriam spei vsq̄ ad finem firmam retineamus. Quapropter sicut dicit sp̄- ritus sanctus. Hodie si vocem eius audieris: nolite obdurare corda vestra: sicut in era- cerbatione fm diem temptationis in deserto. Ubi temptauerunt me patres vestri. probas

Z ij

ps. ij. Eccl. xij. e. i. reg. vij. b. ps. lxx. ps. cii. ps. ciii. ps. ci. ps. c.

Num. x. b. ps. cxiij. i. iij. b.





minus pplm suum // Do:rendū est incidere i ma  
 nus deivuentis. Rememoramini aut p̄stinos  
 dies in quib⁹ illuminati magnū certamē susti  
 nuistis passionū. et in altero quidē opprobrijs  
 et tribulatōibus spectaculū facti. in altero aut  
 socij taliter cōversantū effecti. Nā ⁊ vincitjs cō  
 passi estis. et rapinā bonoz vestroz cū gaudio  
 suscepistis cognoscētes vos habere meliorem ⁊  
 manentes substantiā. Nolite itaq; amittere cō  
 fidentia vestra: q̄ magnā h̄ remuneratōez. Pa  
 tientia em̄ vobis necessaria est. vt volūtate dei  
 facientes reportet̄ p̄missionē. Adhuc em̄ mo  
 dicū aliquātulūq; q̄ venturus est veniet et non  
 tardabit // iustus aut me⁹ er̄ fide v̄iuit: q̄ si sub  
 traherit se: non placebit anime mee. Nos autē  
 non sum⁹ subtractōis filij in pditionē: sed fidei  
 in acquisitionem anime.

**C. S.** Ap̄ls oñdit q̄ sub̄iect̄ r̄ō sit p̄ fidē: ac  
 eadē describēs multiplici cōmēdat. Cap. XI  
**F**ides autē sperādārū sūba rerum  
 argumētū nō apparentiū. In hac em̄  
 testimoniū cōsecuti sunt senes // Fide:  
 intelligim⁹ aptata esse secula verbo  
 dei vt ex inuisibilibus visibilia fierēt // Fide plu  
 rimam hostiā abel q̄ cayn obtulit deo. p̄ quam  
 testimoniū consecut⁹ est esse iustus: testimoniū  
 perhibente munerib⁹ ei⁹ deo: et per illā defun  
 ctus adhuc loquit̄ // Fide enoch trāslatus est ne  
 videret mortē: et non inueniebat qz trāstulit il  
 lū dñs. Ante translationē em̄ testimoniū ha  
 buit placuisse deo // Sine fide autem impossibi  
 le est placere deo. Credere enim oportet acce  
 dentes ad deum quia ē: et inquirentibus se re  
 muneratoz sit // Fide: noe r̄iso accepto de his q̄  
 adhuc non videbant̄ metuens aptavit arcā in  
 salutē domus sue per quam dānavit mundum  
 ⁊ iusticie que per fidē est heres est institut⁹ // Fi  
 de: qui vocatur abraā obedivit in locū et ire quē  
 accepturus erat in hereditatē et erijt nesciens  
 quo iret. Fide: demoratus est in terra repromis  
 sionis tanq̄ in aliena. in casulis habitādo cum  
 ysaac et iacob coheredib⁹ repromissionis eius  
 dem. Expectabat enim fundamenta habentes  
 civitatem cuius artifex ⁊ cōditoz deus // Fide: ⁊  
 ipsa sara sterilis virtutem in cōceptione semis  
 accepit etiam p̄ter t̄ps etatis: qm̄ fidelem cre  
 didit esse cum qui repromiserat: propter qd̄ et  
 ab vno orti sunt: et hoc emortuo tanq̄ sidera ce  
 li. in multitudine: et sicut arena que est ad orā  
 maris innumerabilis. Iuxta fidem defuncti  
 sunt omnes isti: non acceptis repromissionib⁹:  
 sed a longe eas aspicientes et salutantes et cō  
 fitentes. qz peregrini et hospites sunt super ter  
 ram. Qui em̄ hoc dicunt: significant se patriam  
 inq̄rere. Et siquides ipsius meminissent de qua  
 etierunt: habebant vtiq; tempus revertendi.  
 Nunc autem meliorem appetunt: id est. celestē  
 Ideo non confunditur deus vocari deus eo  
 rum. Paravit enim illis civitatem. Fide: obtulit  
 abraam ysaac cum temptaretur: et vniq; gen  
 tum offerebat in quo sus. eperat. repromissio

nes: ad quē dictum est. qz in ysaac vocabit̄ tibi  
 semen: arbitrans qz et a mortuis suscitare po  
 tens est deus. Uñ oñ ⁊ in parabolam accepit.  
 // Fide: ⁊ de future b̄fidit̄ ysaac iacob ⁊ esau  
 Fide. Jacob moyses singlos filioz ioseph bñ  
 dixit: ⁊ adoravit fastigium virge ei⁹ // Fide io  
 seph moyses de p̄fectione filioz israel memo  
 ratus est ⁊ d̄ ossibus suis mādavit // Fide: moy  
 ses natus etulrat⁹ est mensib⁹ trib⁹ a parenti  
 bus suis. eo q̄ vidissent elegantē infantē: ⁊ nō  
 timuerūt regis edictū. Fide: moyses grandis  
 factus negavit se esse filiū filie pharaonis. ma  
 gis eligens affligi cū pplō dei q̄ tp̄alis pecca  
 ti habere iocunditatem. maiores d̄iuitas est  
 mās thesauro egyptioz improveritū t̄pi. Aspi  
 ciebat em̄ in remunerationē. Fide reliq̄t egypt  
 tum nō verit⁹ animositatem regis. Inuisibile  
 em̄ tanq̄ vidēs instituit // Fide: celebravit pas  
 sca ⁊ sanguinis effusionē ne q̄ vastabat p̄m̄cti  
 ua tangeret eos // Fide: transferūt mare rubrū  
 tanq̄ p̄ aridā terram qd̄ expti egyptij deuora  
 ti sunt // Fide: muri hiericho corruerūt circūitu  
 dierum septē // Fide raab meretriz nō perijt cū  
 incredulis excipiens exploratores cū pace. Et  
 qd̄ adhuc dicam. Deficiet em̄ me t̄ps enarran  
 tem: de gedeon barach. samson. iepre. dauid.  
 samuel. ⁊ p̄p̄beris qui p̄ fidem vicerunt regna  
 opati sunt iusticiā. adepti sunt repromissioes.  
 Obturauerūt ora leonum extinuerūt impetū  
 ignis. Effugerunt aciem gladij. p̄valuerunt  
 de infirmitate: fortes facti sunt i bello. Castra  
 verterunt exterorū: acceperunt mulieres d̄ re  
 surrectione mortuos suos. Alij autem distenti  
 sunt nō suscipientes redēptionē vt inuenirent  
 meliōrē resurrectionē. Alij vō ludibria ⁊ verbe  
 ra expti insup ⁊ vincula ⁊ carceres. lapidati s̄  
 secti sunt. temptati sūt. in occisione gladij mor  
 tui sunt. Circūierūt in melotis in pellib⁹ capri  
 nis: egentes. angustiati. afflicti. q̄bus dign⁹ nō  
 erat mund⁹. in solitudinib⁹ errātes. in mōtib⁹  
 et spelūcis: ⁊ in cavernis terre. Et bi om̄s testi  
 monio fidei. p̄bat: nō acceperūt repromissio  
 nem. deo p̄ nobis melius aliqd̄. p̄vidente: vt. n̄  
 sine nobis cōsummarentur.

**C. S.** Inducit ap̄ls ad mala pene toleran  
 da: ac mala culpe vitanda: ostendens conditio  
 nes legis veteris atq; noue. **XII**  
**D**eoz ⁊ nos tantā h̄ntes impositam  
 nubem testiū // deponēt⁹ os om̄e p̄ d̄  
 et circūstans nos peccatum p̄ patien  
 tiam curramus ad p̄positum nob̄ c̄ r  
 tamen: aspicientes in autores fidei ⁊ cōsum̄ na  
 tores iesum q̄ p̄posito sibi gaudio sustinuit cru  
 cem: cōfusione cōtempta atq; in dextera sedis  
 dei sedet. Recogitate em̄ eū qui talē sustinuit  
 a pct̄ib⁹ aduersus semetip̄m̄ d̄ lictionē vt  
 ne fatigemini ais vestris deficientes. Nōdum  
 em̄ vsq; a sanguine restitist̄ aduersus peccatū  
 repugnantes: ⁊ oblit̄ estis consolatiōis: que  
 vobis tanq̄ filiis loquitur dicens // Fili mi nō  
 li negligere disciplinam domini: neq; fati  
 Z iij

Gen. xxv. e  
 ibidē. xlvij. c  
 et. xlv. a  
 Gen. l. d  
 E  
 Exod. ij. a

Exod. xij. b  
 Exod. x. iij. j  
 Josue. vi. c  
 Iudem. ij. a  
 et. vi. d

Eph. iij. f  
 Colos. iij. b  
 i. Pe. ij. a

Iouer. iij. b

# Ad Hebræos

Ps. xliij.

uerunt et viderunt opa mea quadraginta annis. Propter quod infensus fui generationi huic: et diu semp errant corde. Ipsi autem non cognouerunt vias meas: quibus iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Videte fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi a deo vivo. Sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies donec bodie cognoscatur: ut non obduretui quis et vobis fallacia peccati. Participes enim christi effecti sumus: si tamen incertum substantie eius usque ad finem firmus retineamus, dum dicis. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra: quemadmodum in illa exacerbatione. Quidam enim audientes exacerbauerunt: sed non universi qui perfecti sunt ab egypto per moysen. Quibus autem infensus est quadraginta annis. Nonne illis qui peccauerunt: quorum cadavera prostrata sunt in deserto. Quibus autem iuravit non introire in requiem ipsius nisi illis qui increduli fuerunt. Et videmus: quod non potuerunt introire in requiem ipsius propter incredulitates.

D

A

¶ Ostendit apostolus nobis imminere sollicitudinem intrandi in requiem celestem et concludit quod est festinandum ad ipsam propter excellentiam diuinitatis et humanitatis christi.

**T**imeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius, existimemus aliis et nobis desse. Etenim et nobis nunciatum est quemadmodum et illis: sed non profuit illis sermo auditus non admittit fidei et his qui audierunt. Ingrediemur enim in requiem quam credidimus quemadmodum dicit. Sicut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab institutione mundi perfectis dicit enim in quodam loco de die septima sic. Et requieuit die septima ab omnibus operibus suis. Et in isto rursus. Si introibunt in requiem meam. Quis ergo superest introire quosdam in illam. et hiis quibus prioribus annuntiatum est: non introierunt propter incredulitatem. iterum terminat diem quendam bodie in dauid dicendo post tempus sicut super predictum est. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Nam si eis iesus requiem prestisset nunquam de alia loqueretur post hac die. Itaque relinquit sabbatum populi dei. Qui enim ingressus est in requiem eius: etiam ipse requieuit ab operibus suis sicut et a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem: ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Viuus est enim sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti. et percutiens versus ad diuisionem anime ac spiritus. compagum quoque ac medullarum. et discretor cogitationum et intentionum cordis. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius. omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius: ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit celos. Iesum filium dei teneamus spei nostre confessionem. Non enim habemus pontifices qui non possint comparati infirmitatibus nostris: temptatum au-

Eccle. xv. e  
Ps. cxxij.  
i. xliij. a

tem per omnia per similitudinem absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie eius ut misericordiam consequamur: et gratiam inueniamus in auxilio oportuno.

¶ Declarat apostolus quid in pontifice requiritur: ac ea christo conuenire: insinuando discedendum de christo difficultate.

**O**mnis namque pontifex et hominibus assumptus per hominibus constituitur in his que sunt ad deum ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. Quis condoscere possit his qui ignorant et errant: quam et ipse circumdatus est infirmitate: et propterea de quem admodum pro populo: ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem: sed qui vocatur a deo tanquam aaron. Sic et christus non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret: sed qui locutus est ad eum. Filius meus es tu. ego bodie genui te. Quemadmodum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit illum saluum facere a morte cum clamore valido et lachrymis offerens: et auditus est pro sua reuerentia. Et qui deus cum esset filius dei: didicit ex his que passus est. obedientiam et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne: appellatus a deo pontifex: iuxta ordinem melchisedech. De quo nobis grandis sermo et interpretabilis ad dicendum quam imbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus: rursus indigetis ut vos doceamini que sint elementa et rudia sermonum dei: et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est parvulus et pers est sermonis iusticie. Parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus: eorum qui per ipsam consuetudinem exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

¶ Aplos addit ea que vult dimittere: ac quibus acceptio sine doctrine est impossibilis: et quibus sit conueniens et utilis.

**Q**uia propter intermittentes inchoationis christi sermonem ad perfectionem festinamus non rursus facientes fundamentum penitentiae ab operibus mortuis et fidei ad deum. baptismatum doctrine impositionis quoque manuum: ac resurrectionis mortuorum et iudicij eterni. Et hoc faciemus: si quidem permiserit deus. Impossibile enim est eos qui semel sunt illuminati: gustauerunt etiam donum celeste et participes facti sunt spiritu sancti. Gustauerunt nihilominus bonum dei verbum virtutesque seculi venturi et lapsi sunt rursus renouari ad penitentiam. rursus crucifigentes sibi metipsis filium dei et ostentui habentes. Terra enim sepe venientes super se bibens imbrem et germinans herbam oportunas illis quibus colitur accipit benedictionem a deo. versus autem spinas ac tribulos reproba est et

Ps. ij.  
s. i. b  
Ps. cxi.

i. r. d

maledictio prima cuius summatio in combustio-  
nem. Confidimus autem de vobis dilectissimi me-  
liora et viciniora salutem: tam et si ita loquimur.  
Non enim iniuit deus ut obliuiscat operis vestri et  
dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius: quod mini-  
strastis sanctis et ministratis. Cupimus autem vnum  
quodcumque vestrum eandem ostentare sollicitudinem ad ex-  
pletionem spei usque in finem ut non segnes efficiamini.  
Veritas imitatores eorum quod fide et patientia  
hereditabunt promissiones. Abrahe namque promittens  
deus quoniam neminem habuit per quem iuraret ma-  
iorem: iuravit per semetipsum dicens: nisi benediceres ben-  
dicam te. et multiplicans multiplicabo te: et sic  
loganimiter ferens adeptus est re promissionem. Ho-  
mines enim per maiorem sui iurant: et omnes controuersie  
eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo  
abundantius volens deus ostendere sollicitationes  
hereditatis immobilitatem filii sui interposuit ius  
iurandum ut per duas res immobiles quibus impos-  
sibile est metiri deum fortissimum solatium beatum  
qui profugimus ad tenendam propositam spem: quam si-  
cut anchoram habemus anime tutam ac firmam et ince-  
dentem usque ad interiora velaminis: ubi percursor  
per nos introiit. Iesus secundum ordinem melchisedech:  
pontifex factus in eternum.

**C. L. S.** Ostendit excellentiam sacerdotii christi com-  
parando christum ad melchisedech. cuius sacerdotium  
ostenditur excellentius esse sacerdotio leuitico: cum  
eiusdem necessitate.

**C. L. a. VII**

**H**ic enim melchisedech rex sacer-  
dos dei summi qui obuiauit abrahe re-  
gresso a cede regum: et benedixit ei. cui et  
decimas omnium diuisit abraha. primum quod  
interpretatur rex iusticie. deinde autem et rex salem  
quod est rex pacis sine patre. sine matre. sine gene-  
alogia. neque initium dierum nec finem vite habens.  
assimilatur autem filio dei manet sacerdos in per-  
petuum. Intuemini autem quantum sit hic: cui et de-  
cimas dedit de principibus abraha patriarcha. Et quod  
idem de filiis leui sacerdotium accipientes manda-  
tunt decimas sumere a populo secundum legem. id est  
a fratribus suis. quod quod et ipsi exierint de lumbis  
abrahe. Cuius autem generatio non annuerat in eis  
decimas sumpsit ab abraha et hunc quod habebat re-  
promissiones benedixit. Sine ulla autem predictioe  
quod minus est a meliore benedicitur. Et hic quoddem  
decimas mortuos homines accipiunt. ibi autem con-  
testatur quod uiuit. Et ut ita dictum sit: per abraam et  
leui quod decimas accipit: decimat est. Adhuc enim  
in lumbis patris erat: quando obuiauit ei melchise-  
dech. Si ergo summatio per sacerdotium leuiti-  
cum erat. populus enim sub ipso lege accepit: quod ad-  
huc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech  
alium surgere sacerdotem et non secundum ordinem aaron  
dicitur. Translato enim sacerdotio: necesse est et ut  
legis translatio fiat. In quo enim hec dicuntur de  
alia tribu est de qua nullus altario prelo fuit. Ma-  
nifestum est enim quod ex iuda ortus sit dominus noster  
in qua tribu nihil de sacerdotibus moyses locutus  
est. Et amplius adhuc manifestum est si secundum simi-  
litudinem melchisedech exurgat alius sacerdos

quod non secundum legem mandati carnalis factus est sed  
secundum virtutem vite insolubilis. Contestatur enim: quoniam  
tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchise-  
dech. Reprobatio quoddem sit procedens mandati  
propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nihil enim  
ad perfectum adduxit lex. Introductio pro me-  
lioris spei per quam primam ad deum. Et quan-  
tum est: non sine iureiuramento. Alii quoddem sine iure-  
iurando sacerdotes facti sunt. Hic autem cum  
iureiurando per eum quod dicit ad illum. Iurauit do-  
minus et non penitebit eum tu es sacerdos in eter-  
num. In tantum melioris testamenti sponsor factus  
est iesus. Et alii quoddem plures facti sunt sacer-  
dotes: idcirco quod morte prohibent permanere.  
hic autem eo quod maneat in eternum sempiternus  
sacerdotium. Unum et saluare in perpetuum potest acce-  
dens per semetipsum ad deum semper uiuens ad inter-  
pellandum pro nobis. Talis enim decebat ut nos-  
tris esset pontifex. sanctus innocens impollutus. se-  
gregatus a peccatoribus et excellentior ceteris factus  
Qui non habet necessitatem quotidie quemadmodum  
sacerdotes prius per suis delictis hostias offer-  
re. deinde pro populo. Hoc enim fecit semel se offer-  
do. Lex enim constituit homines sacerdotes infirmi-  
tatem habentes. primo autem iureiurandi: quod post legem  
est filium in eternum perfectum.

**C. L. S.** Ostendit christum esse meliorem sacerdotum minister  
strum ministris veteris testamenti.

**VIII**  
**C**apitulum autem super ea que dicuntur. Tales  
habemus pontificem: quod sedet in dex-  
tera sedis magnitudinis in celis sanctorum  
minister et tabernaculi veri quod fuit  
deus et non homo. Omnis enim pontifex ad offer-  
rendum munera et hostias constituitur. Unum neces-  
se est et hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo  
esset super terram nec esset sacerdos cum essent que  
offerret secundum legem munera que exemplari et vni-  
uersis deseruunt celestium: sicut rursus est moysi  
cum summaret tabernaculum. Uide inquit om-  
nia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in mo-  
te. Nunc autem melius sortitus est minister quod pro  
melioris testamenti mediator est. quod in meliori-  
bus re promissionibus sancitum est. Nam si illud pri-  
us culpa vacasset: non vixisset sancti locus inquireret  
Utuperas enim eos dicit. Ecce dies ventent di-  
cit dominus: et summabo super domum israel et super do-  
mum iuda testamentum nouum: non secundum testamen-  
tum quod feci patribus eorum in die que apprehendi ma-  
num eorum ut educerem illos de terra egypti: quoniam  
ipsi non manserunt in testamento meo: et ego ne-  
glexi eos dicit dominus. quod hoc est testamentum quod di-  
sponam domui israel post dies illos dicit dominus  
dando leges meas in mentem eorum: et in corda eo-  
rum subscribam eas. et ero eis in deum: et ipsi  
erunt mihi in populum. Et non docebit vnusquisque  
proximum suum: et vnusquisque fratrem suum  
dicens. cognosce dominum. quoniam omnes scient me a mi-  
nore usque ad maiorem: quod propitius ero iniqui-  
tatibus eorum et peccatorum eorum iam non  
memorabor. Dicendo autem nouum veteras  
uit prius. Quod autem antiquatur et senescit

Z iij

**B**  
Erod. xxv. d  
Act. vii. f

**B**  
Diere. xxi. e

**B**  
Apoca xxi. b  
Diere. xxi. f

# Ad Hebræos

Apoc. iij. d

E

geris dñi ab eo argueris. Quē em̄ diligit domi-  
nus castigat. flagellat aut̄ omnē filiū quē reci-  
pit. In disciplina p̄seuerate. Tanq̄m filiis vobis  
offert se deus. Quis em̄ filius quē nō corripit pa-  
ter? Quid si extra disciplinā estis: cuius p̄cipies fa-  
cti sunt oēs. q̄ adulteri et nō filii estis. Deinde  
patres quōdē carnis nostre eruditores habuim⁹  
et reuerēbamur eos. Nō multo magis obtēpera-  
bimus patri sp̄m et viuemus? Et illi quīdez  
in tpe paucorū dierū fm̄ voluntatē suam erudie-  
bant nos hīc aut̄ ad id quōd vtile est in recipiēdo  
sanctificatōem eius. Quis aut̄ disciplina in p̄nti  
quōdē videt nō esse gaudij s̄ meroris. postea aut̄  
fructū pacatissimū exercitatis per eā reddet in-  
sticie. Prop̄t quōd remissas man⁹ et soluta genua  
erigite: et gressus rectos facite pedib⁹ vestris:  
vt nō claudicans quē erret: magis aut̄ sanes. Pas-  
cem sequimur cū oībus et sanctimonis: sine quā ne-  
mo videbit deū. Eōtēplantes ne quis desit grē  
dei: ne qua radix amaritudinis sursum germi-  
nās impediāt. et per illā inq̄nent multū. Ne quis  
fornicator aut p̄pban⁹ vt esau: quōd p̄p̄vnā escā vē-  
didit p̄m̄tū sua. Scitote em̄ quī et postea cu-  
piens hereditare b̄ndictionē reprobat⁹ est. Nō  
em̄ inuenit penitētiē locū. q̄m̄ cū lachrymis in-  
quisisset eā. Nō em̄ accessistis ad tractabilem et  
accessibilem ignē et turbīnē et caliginē et p̄cellas  
et tube sonū et vocē verborū: quā quī audierūt  
excusauerūt se ne eis fieret verbū. Nō em̄ por-  
tabāt quōd dicebat⁹: et si bestia tetigerit montes  
lapidabit. Et ita terribile erat quōd videbatur.

Rom. xij. d

D

Moyses dixit. Extremus sum et tremebundus  
Et accessistis ad syon mōrē et ciuitatē dei vīnē-  
tis b̄rlm̄ celestē: et multorū miliū āgelorū frequē-  
tiā: et eccliam p̄m̄tūorū quī p̄scripti sunt in cel.  
et iudicē oīm deū et sp̄m̄ iustorū p̄fectorū. et testa-  
mētī noui mediatorē iesum. et sanguinis asper-  
sionē. meli⁹ loquētē quā abel. Videte ne recusetis  
loquētē. Si em̄ illi non effugerūt recusantes  
eū qui sup̄ terrā loquebat⁹. multo magis nos quē  
de celis loquētē nobis auertim⁹: cui⁹ vox mo-  
uit terrā tūc: nūc aut̄ repromittit: dicens. Adhuc  
semel et ego mouebo: nō solū terrā: s̄ et celum  
Quōd aut̄ adhuc semel dicit: declarat mobilium  
trāslationē tanq̄m factorū. vt maneāt ea que sunt  
imobilia. Itaq̄ regnū imobile suscipiētes ha-  
bemus grām p̄ quā seruam⁹ placētes deo cum  
metu et reuerētia. Item de⁹ n̄ ignis p̄sumēs ē  
E. S. Nota⁹ apostolus ad operādū bonum  
erga p̄mos: seipos: atq̄ p̄atos. ac p̄ se orādū  
petit et sue orationis b̄ficiū impartit cum sa-  
lutatione.

Gen. xlv. d

E

Moyses dixit. Extremus sum et tremebundus  
Et accessistis ad syon mōrē et ciuitatē dei vīnē-  
tis b̄rlm̄ celestē: et multorū miliū āgelorū frequē-  
tiā: et eccliam p̄m̄tūorū quī p̄scripti sunt in cel.  
et iudicē oīm deū et sp̄m̄ iustorū p̄fectorū. et testa-  
mētī noui mediatorē iesum. et sanguinis asper-  
sionē. meli⁹ loquētē quā abel. Videte ne recusetis  
loquētē. Si em̄ illi non effugerūt recusantes  
eū qui sup̄ terrā loquebat⁹. multo magis nos quē  
de celis loquētē nobis auertim⁹: cui⁹ vox mo-  
uit terrā tūc: nūc aut̄ repromittit: dicens. Adhuc  
semel et ego mouebo: nō solū terrā: s̄ et celum  
Quōd aut̄ adhuc semel dicit: declarat mobilium  
trāslationē tanq̄m factorū. vt maneāt ea que sunt  
imobilia. Itaq̄ regnū imobile suscipiētes ha-  
bemus grām p̄ quā seruam⁹ placētes deo cum  
metu et reuerētia. Item de⁹ n̄ ignis p̄sumēs ē  
E. S. Nota⁹ apostolus ad operādū bonum  
erga p̄mos: seipos: atq̄ p̄atos. ac p̄ se orādū  
petit et sue orationis b̄ficiū impartit cum sa-  
lutatione.

Gen. xlv. f  
Exod. xix. b

E

Moyses dixit. Extremus sum et tremebundus  
Et accessistis ad syon mōrē et ciuitatē dei vīnē-  
tis b̄rlm̄ celestē: et multorū miliū āgelorū frequē-  
tiā: et eccliam p̄m̄tūorū quī p̄scripti sunt in cel.  
et iudicē oīm deū et sp̄m̄ iustorū p̄fectorū. et testa-  
mētī noui mediatorē iesum. et sanguinis asper-  
sionē. meli⁹ loquētē quā abel. Videte ne recusetis  
loquētē. Si em̄ illi non effugerūt recusantes  
eū qui sup̄ terrā loquebat⁹. multo magis nos quē  
de celis loquētē nobis auertim⁹: cui⁹ vox mo-  
uit terrā tūc: nūc aut̄ repromittit: dicens. Adhuc  
semel et ego mouebo: nō solū terrā: s̄ et celum  
Quōd aut̄ adhuc semel dicit: declarat mobilium  
trāslationē tanq̄m factorū. vt maneāt ea que sunt  
imobilia. Itaq̄ regnū imobile suscipiētes ha-  
bemus grām p̄ quā seruam⁹ placētes deo cum  
metu et reuerētia. Item de⁹ n̄ ignis p̄sumēs ē  
E. S. Nota⁹ apostolus ad operādū bonum  
erga p̄mos: seipos: atq̄ p̄atos. ac p̄ se orādū  
petit et sue orationis b̄ficiū impartit cum sa-  
lutatione.

Exod. xx. c

E

Moyses dixit. Extremus sum et tremebundus  
Et accessistis ad syon mōrē et ciuitatē dei vīnē-  
tis b̄rlm̄ celestē: et multorū miliū āgelorū frequē-  
tiā: et eccliam p̄m̄tūorū quī p̄scripti sunt in cel.  
et iudicē oīm deū et sp̄m̄ iustorū p̄fectorū. et testa-  
mētī noui mediatorē iesum. et sanguinis asper-  
sionē. meli⁹ loquētē quā abel. Videte ne recusetis  
loquētē. Si em̄ illi non effugerūt recusantes  
eū qui sup̄ terrā loquebat⁹. multo magis nos quē  
de celis loquētē nobis auertim⁹: cui⁹ vox mo-  
uit terrā tūc: nūc aut̄ repromittit: dicens. Adhuc  
semel et ego mouebo: nō solū terrā: s̄ et celum  
Quōd aut̄ adhuc semel dicit: declarat mobilium  
trāslationē tanq̄m factorū. vt maneāt ea que sunt  
imobilia. Itaq̄ regnū imobile suscipiētes ha-  
bemus grām p̄ quā seruam⁹ placētes deo cum  
metu et reuerētia. Item de⁹ n̄ ignis p̄sumēs ē  
E. S. Nota⁹ apostolus ad operādū bonum  
erga p̄mos: seipos: atq̄ p̄atos. ac p̄ se orādū  
petit et sue orationis b̄ficiū impartit cum sa-  
lutatione.

Exod. xix. b

F

Moyses dixit. Extremus sum et tremebundus  
Et accessistis ad syon mōrē et ciuitatē dei vīnē-  
tis b̄rlm̄ celestē: et multorū miliū āgelorū frequē-  
tiā: et eccliam p̄m̄tūorū quī p̄scripti sunt in cel.  
et iudicē oīm deū et sp̄m̄ iustorū p̄fectorū. et testa-  
mētī noui mediatorē iesum. et sanguinis asper-  
sionē. meli⁹ loquētē quā abel. Videte ne recusetis  
loquētē. Si em̄ illi non effugerūt recusantes  
eū qui sup̄ terrā loquebat⁹. multo magis nos quē  
de celis loquētē nobis auertim⁹: cui⁹ vox mo-  
uit terrā tūc: nūc aut̄ repromittit: dicens. Adhuc  
semel et ego mouebo: nō solū terrā: s̄ et celum  
Quōd aut̄ adhuc semel dicit: declarat mobilium  
trāslationē tanq̄m factorū. vt maneāt ea que sunt  
imobilia. Itaq̄ regnū imobile suscipiētes ha-  
bemus grām p̄ quā seruam⁹ placētes deo cum  
metu et reuerētia. Item de⁹ n̄ ignis p̄sumēs ē  
E. S. Nota⁹ apostolus ad operādū bonum  
erga p̄mos: seipos: atq̄ p̄atos. ac p̄ se orādū  
petit et sue orationis b̄ficiū impartit cum sa-  
lutatione.

Aggei. ij. b

B

Moyses dixit. Extremus sum et tremebundus  
Et accessistis ad syon mōrē et ciuitatē dei vīnē-  
tis b̄rlm̄ celestē: et multorū miliū āgelorū frequē-  
tiā: et eccliam p̄m̄tūorū quī p̄scripti sunt in cel.  
et iudicē oīm deū et sp̄m̄ iustorū p̄fectorū. et testa-  
mētī noui mediatorē iesum. et sanguinis asper-  
sionē. meli⁹ loquētē quā abel. Videte ne recusetis  
loquētē. Si em̄ illi non effugerūt recusantes  
eū qui sup̄ terrā loquebat⁹. multo magis nos quē  
de celis loquētē nobis auertim⁹: cui⁹ vox mo-  
uit terrā tūc: nūc aut̄ repromittit: dicens. Adhuc  
semel et ego mouebo: nō solū terrā: s̄ et celum  
Quōd aut̄ adhuc semel dicit: declarat mobilium  
trāslationē tanq̄m factorū. vt maneāt ea que sunt  
imobilia. Itaq̄ regnū imobile suscipiētes ha-  
bemus grām p̄ quā seruam⁹ placētes deo cum  
metu et reuerētia. Item de⁹ n̄ ignis p̄sumēs ē  
E. S. Nota⁹ apostolus ad operādū bonum  
erga p̄mos: seipos: atq̄ p̄atos. ac p̄ se orādū  
petit et sue orationis b̄ficiū impartit cum sa-  
lutatione.

Deu. iij. d

E

Moyses dixit. Extremus sum et tremebundus  
Et accessistis ad syon mōrē et ciuitatē dei vīnē-  
tis b̄rlm̄ celestē: et multorū miliū āgelorū frequē-  
tiā: et eccliam p̄m̄tūorū quī p̄scripti sunt in cel.  
et iudicē oīm deū et sp̄m̄ iustorū p̄fectorū. et testa-  
mētī noui mediatorē iesum. et sanguinis asper-  
sionē. meli⁹ loquētē quā abel. Videte ne recusetis  
loquētē. Si em̄ illi non effugerūt recusantes  
eū qui sup̄ terrā loquebat⁹. multo magis nos quē  
de celis loquētē nobis auertim⁹: cui⁹ vox mo-  
uit terrā tūc: nūc aut̄ repromittit: dicens. Adhuc  
semel et ego mouebo: nō solū terrā: s̄ et celum  
Quōd aut̄ adhuc semel dicit: declarat mobilium  
trāslationē tanq̄m factorū. vt maneāt ea que sunt  
imobilia. Itaq̄ regnū imobile suscipiētes ha-  
bemus grām p̄ quā seruam⁹ placētes deo cum  
metu et reuerētia. Item de⁹ n̄ ignis p̄sumēs ē  
E. S. Nota⁹ apostolus ad operādū bonum  
erga p̄mos: seipos: atq̄ p̄atos. ac p̄ se orādū  
petit et sue orationis b̄ficiū impartit cum sa-  
lutatione.

Roma. xij. c  
Pet. iij. b

A

Charitas fraternitas maneat in vobis  
et hospitalitatē nolite obliuisci. Per  
hāc em̄ placuerūt quōdā angelis hospiti-  
tio receptis. Memērote vinctorū tāq̄  
simul vincti: et laborantiū tāq̄ et ipsi in corpore  
morātes. Honorabile onubū in oīb⁹: et thori⁹  
maculat⁹. Fornicatores em̄ et adulteros iudica-  
bit deus. Sint mores sine auaricia p̄cepti p̄nti-  
bus. Ipse em̄ dixit. Nō te deserā. neq̄ derelin-

Josue. i. a

quam ita vt cōfidentē dicam. Dñs mibi adiu-  
tor est: nō timebo quōd faciet mibi dñs. Memētos  
te p̄positoꝝ vestroꝝ qui vobis locuti sunt p̄bi⁹  
dei: quoz intuentes eritū p̄uersatōis imitami-  
ni fidē. Iesus xp̄s heri et hodie ipse et in sc̄la.  
Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci.  
Optimū est em̄ gratia stabilire cor: nō escis quē  
nō p̄fuerunt ambulanti⁹ in eis. Habem⁹ al-  
tare: de quo edere non hnt̄ potestātē qui taber-  
naculo deseruūt. Quoz em̄ aialtū inferf̄ sans-  
guis p̄ peccato in sancta p̄ pontificē: bonū cor-  
pora cremant̄ et castra. Propter quōd et iesus vt  
sanctificaret per suū sanguinē pplm̄ et portam  
passus est. Creamus igit̄ ad eū extra castra: im-  
properiū eius portantes. Nō em̄ habem⁹ ma-  
nentem ciuitatē sed futurā inq̄rim⁹. Per ip̄s q̄  
offeram⁹ hostiā laudis semp̄ deo. i. fructū labio-  
rum confitētū noi eius. B̄ficiētiē aut̄ et cō-  
munionis nolite obliuisci. Talibus em̄ hostiis  
p̄meret̄ deus. Obedite p̄positoꝝ vestris: et sub-  
iacete eis. Ip̄si em̄ peruigilāt quasi rationem  
pro aiab⁹ vestris redditur⁹: vt cum gaudio hoc  
faciāt: et nō gemētēs. Hoc em̄ nō expedit vob̄.  
Orate p̄ nobis. Cōfidim⁹ em̄: quia bonā cōsciam  
hēim⁹ in oībus b̄n̄ volētēs cōuersari. Amplius  
aut̄ de p̄cor̄ vos hoc facere: quo celerius restitu-  
ar vobis. De⁹ aut̄ pacis quē eduxit de mortuis pa-  
storē magnū ouitū in sanguinē testamētī eterni  
dñm̄ n̄m̄ iesum xp̄m̄. aptet vos in om̄i bono vt  
faciatis eius voluntatē: faciens in vobis quod  
placeat corā se per iesum xp̄m̄: cui est gl̄ia in se-  
cula seculorū. Amē. Rogo autē vos fratres vt  
sufferatis p̄bū solaciū. Et em̄ per paucis scripsi  
vobis. cognoscite fratrem vestrū timotheū d̄mis-  
sum: cū quo si celerit⁹ venerit videbo vos. Salu-  
tate oēs p̄positos vestros et oēs sc̄tos. Salutāt  
vos de italia fratres: grā cū oīb⁹ vobis. Amen  
¶ Explicat eplā Pauli ad hebræos. Incipit p̄sa-  
tio b̄ti Hieronymi p̄sbi in librū Actū ap̄lorū.

¶ Anit psalmista ambulabūt de virtutib⁹  
in virtutes. Post apli Pauli eplā dū  
dū vobis vno volumine trāslatas dom-  
mon et rogatiane charissimi act⁹ ap̄lorū  
cōpellitis vt trāsfrā in latinū: quē librū nulli du-  
biū est a luca antiocheno arte medico. quōd postea  
inseruens paulo apostolo xp̄i fact⁹ ē discipul⁹  
fuisse editū. Erucices p̄m̄tū imposta sepi⁹ one-  
ris magnitudo: quia studia inuidorū reprehensione  
digna putāt ea quē scribim⁹. Illoꝝ nūq̄ odio et  
detractōe: inuāte xp̄o meū filebit eloquiū. Act⁹  
ap̄lorū nudā quōdē vident̄ sonare hystoriā: et na-  
scētis ecclie infantia terere: s̄ si nouerim⁹ scri-  
ptorē eoz lucā eē medicū cuius laus est in euā-  
gelio animaduertim⁹ p̄ter omnia verba illius:  
anime languētis esse medicinam.

¶ Item alius prologus.  
Ucas antiochensis natione syr⁹: cui⁹  
lans in euāgelio canit̄. apud antio-  
chiam medicine artis egregi⁹ et apo-  
stolorū xp̄i discipulus fuit postea vsq̄  
ad cōfessionē paulū secutus apostolū sine crimē

ne in uirginitate pmanēs : deo maluit seruire. Qui septuaginta et quattuor annos etatis agēs in bitbyntia obiit plenus spūsancto: quo instigāte in achale ptribus euangeliū scribens grecis fidelib⁹ incarnationē dñi fidelī narratione oñdit: eūdēq; ex stirpe dauid descēdisse mōstrauit. Qui nō imerito scribendorū actuū apostolico: ut ptās in misterio dat: ut deo i deū pleno. et filio perditionis extincto oratōe ab apostolis facta sorte dñice electionis nūerus cōpleret. Sicq; paulus p summationē aplicis actib⁹ daret: quē diu cōtra stimulū calcitrantē dñs elegisset. Qd legētib⁹ et requirētib⁹ deū breui potius uoluit oñdere sermone: q̄ plētius aliqd fastidientib⁹ pdidisse. sciens q̄ opantē agricolā oporteat p mū de suis fructibus edere. Quē ita diuina subsecuta est gratia: ut nō solum corporib⁹. sed etiā aiabus eius pficeret medicina.

Explicit plogus. Incipit liber actuum apostolorum beati Luce euangeliste.

Cap. I. Precepit xps discipulis ne discedāt ab hierlm. ac ponitur ascensio xpi in celum: et electio mattheie in locū iude.

Primum quidē

sermonē feci de omnibus o theophile q̄ cepit iesus facere et docere vsq; i diē qua p̄cipiens aplis p spūritūsanctū quos elegit assumptus est. Quib⁹ et p̄buit seipz viuū post passionē suā in multz argumētis. p dies quadragita ap

parēs eis. et loquens de regno dei. Et cōuēscēs p̄cepit eis ab hierosolymis ne discederent: sed expectarēt p̄missionē patris: quā audistis inqt per os meū. qz iohes qdē baptizauit aq; vos at baptizabimini spūscō: nō post multos hos dies. Agt q̄ p̄uenerāt interrogabāt eū dicētes. Dñe si i tpe hoc restitues regnū isrl. Dixit at eis. Nō ē vřz nosse tpa vl momēta q̄ p̄ posuit i sua ptāte. sz accipietis p̄tutē supuēiet spūscō i uos. et erit t̄z mibi testes i hierlz et i oī iudea et samaria et vsq; ad vltimū t̄re. Et cū h̄ dixisset vidētib⁹ ill̄ eleuatus ē: et nubes suscepit eū ab oculis eoz. Eūq; intuerēf i celū eūte illū: ecce duoviri astiterūt iū ill̄ of i vestib⁹ albz: q̄z dixerūt. Viri galilei qd statz aspiciētes i celū: hic ies⁹ q̄ assumpt⁹ ē a uob i celū: sic vētet quēadmodū vidistz eū eūte i celū. Tūc reuersi sūt hierosolymā a mōte q̄ vocat oliueti q̄ ē iū hierlz: sabbati bñs s̄. Et cū itroisset i cenaculū ascēdit: vbi manebat petr⁹ et iohes et iacob⁹ et andreas philipp⁹ et thomas bartholomeus. et matthe⁹ iacob⁹ alpheiz symō zelotes et iudas iacobī. Hi oēs erāt p̄seuerātes vnanimi i orōne cū mulierib⁹ et maria m̄re iesu et fr̄ib⁹ ei⁹. In die eb⁹ ill̄ erurgēs petr⁹ i medio firm̄ dixit. Erat at turba hoiz simul fere cētū viginti. Viri fratres: oportet ipleri scripturā quā pdixit spūsanct⁹ p os dō de iuda q̄ fuit dux eoz q̄ cōp̄ebenderunt

iesum q̄ p̄numerat⁹ erat in nob et sortit⁹ ē sorte misterij sui. Et h̄ qdē possedit agrū de mercede iniquitatis. et suspēsus crepuit medi⁹: et diffusa sunt oīa viscera ei⁹. Et notū sc̄m est omib⁹ bitantib⁹ hierlm̄ ita vt appellaretur ager ille lingua eoz acheldemach. hoc est ager sanguis. Scriptū est em̄ i libro psalmoz. Fiat p̄mora: et nō sit q̄ inhabitat in ea. Et episcopatum ei⁹ accipiat alter. Oportet q̄ et bis vir⁹ q̄ nobiscū sūt p̄gregati i oī tpe q̄ intrant et erunt inter nos dñs iesus incipiēs a baptizate iohis vsq; i diē q̄ assumpt⁹ est a nob: testes resurrectiōis ei⁹ nobiscū fieri vnū ex istis. Et statuerūt duos: ioseph q̄ vocat barsabas: q̄ cognominat⁹ est iust⁹: et mattheiā. Et orātes dixerūt. Tu dñe q̄ corda nosti oīm oñde quē elegerz et bis duob⁹ vnū accipe locū misterij sui et apostolatus. de quo p̄uaricat⁹ est iudas vt abiret in locum suū. Et dederūt sortes eis. Et cecidit fors sup mattheiam. et annumeratus est cū vnū decim apostolis.

Cap. II. Mittit spūsanct⁹ in aplos: q̄ loquuntur varijs linguis: mirant⁹ iudei: ac petri⁹ declarat veritatem inuitādo iudeos ad fidē atq; baptizant⁹ tria milia iudeozum.

Et cum cōplerent dies pentecostes erāt om̄s parit in eodē loco. Et sc̄us est repente de celo son⁹ tanq̄ aduentis spūis uehemētis: et repleuit totam domū vbi erāt sedētes. Et apparuerūt ill̄ disptite lingue tanq̄ ignis: seditz sup singlos eoz. Et repleti sunt om̄s spūsancto. et ceperunt loq; varijs linguis. ut spūsanct⁹ dabat eloq; ill̄is. Erant autē i hierlm̄ bitates iudei viri religiosi: ex omī natione q̄ sub celo est. Facta autē bac voce p̄uenit multitudo et mēte p̄fusa est qm̄ audiebat vnusq; lingua sua illos loquentes. Stupebāt autē om̄s et mirabant⁹ dicētes. Nōne ecce om̄s isti q̄ loquunt⁹ galilei sūt. Et quōnos audiuim⁹ vnusq; lingua n̄ra i q̄ nati sumus: partib⁹ et medi et elamite et q̄ bitant mesopotamiā. iudeā. et cappadociā pontū et asiaz phrygiā et p̄phylā egyptū et p̄tes lybie. que ē circa cirenē et aduene romani iudei q̄z et p̄seliti chretes et arabes: audiuim⁹ eos loquentes nostris linguis magnalia dei. Stupe⁹ at autē om̄s et mirabant⁹ adinuitē dicētes. Quid nāz vult hoc esse? Alij autē irridētes dicebāt. qz multo pleni sunt isti. Stās autē petrus cū vndeciz eleuauit vocē suā et locutus est eis. Viri iudei et q̄ bitatis hierlm̄ vnīuersi: hoc vobis notū sit: et aurib⁹ p̄cipite v̄ba mea. Nō em̄ sicut vos estis matris b̄ebrii sicut cū sit hora diē tertia. Sed h̄ est qd dictum est p̄ p̄pham iobeli. Et erit i nouissimis diebus dicit dñs: effundā de spū meo sup oēm carnē. Et p̄betabūt filij vestri et filie v̄re: et iuuenes v̄ri visiones videbūt. et seniores vestri somnia somnabūt. Et qdē sup seruos meos et ancillas meas i diebus illis effundā de spū meo et p̄betabunt: et dabo pdigia i celo sursum: et signa i terra deo: sum sanguines

Ma. r. v. a

D

Ps. lxxvii.

Ps. cxvii.

i. iij. g. z

vi. b

A

i. iij. f. r. c. a

i. co.

B

s. co.

i. Jobeli. g

Act. r. a  
Limo. i. la

Lu. r. iij. g

i. i. b. r. a

ps. lxxvii

Lu. r. iij. g

i. i. e. r. x. f

B

i. Jobeli. g

Z



Et oēs pphete a Samuel et deinceps q̄ locuti sunt annūciauerūt dies istos. Vos estis filiū p̄phetarū et testamētū: qd̄ disposuit de ad patres vestros dicēs ad abraā. Et in semine tuo b̄fidi centur oīs familie terre. Nobis primū de su scitans filiū suū misit eū b̄fidentes vobis: vt cōuertat se vnusquisq̄ a nequitia sua.

**CL. S.** Ponitur inuidia sacerdotū cōtra apostolos ac petri respōsio cū deuota orōne credētium: ac sancta p̄uersatione

**Ca. III**

**I** Quentibus autē illis ad pplm: sup uenerunt sacerdotes et magistratū tēpli et saducei: dolentes q̄ docerēt populum et annūciarent in iesum resur-

rectionem et mortuis. et infecerūt in eos manū et posuerūt eos in custodiā in crastinū. Erat autem iam vespera. Multi autē eorū q̄ audierant verbū crediderūt: et factus est numerus eorū quinquaginta. Factū est autē in crastinū vt congregarent principes eorū et seniores et scribe in hierosolim: et annas princeps sacerdotū et cayphas et iohes et alexander. et quotquot erant de genere sacerdotali. Et statuentes eos in medio interrogabant. In qua virtute aut in quo noīe fecistis h̄ vos. Tunc repletus spūs sancto petrus dixit ad eos. Principes ppli et seniores israel audite: si nos hodie d̄iudicamur in benefacto hoīs infirmū in quo iste salu factus est. notum sit oīs vobis et oī plebi israel. q̄ in noīe d̄ni n̄ri iesu xp̄i nazarenū quē vos crucifixistis: quē deus suscitauit a mortuis: in hoc iste astat coras vobis sanus. Hic est lapis q̄ reprobatus est a vobis edificantis: q̄ factus est in caput anguli: et nō est in alio alio quo salus. Nec enim aliud nomē est sub celo datum hoīb̄ in quo oporteat nos saluos fieri. Videntes autē petri stantiarū iohānis cōperto q̄ homines essent sine litteris et idiote amirabantur: et cognoscebant eos qm̄ cū iesu fuerāt hoīem quoq̄ videntes stantem cum eis q̄ curatus fuerat: n̄bū poterāt cōtradicerē. Insuper autē eos foras extra p̄cellum secedere: et oferebant ad inuicē dicētes. Quid faciem hoīb̄ istū? Qm̄ quidē notū signū factus est p̄ eos oīb̄ habitantibus hierosolim. Manifestū est: et nō possumus negare. Sed ne ampliū divulget in populum: comunemur eis ne vltra loquātur in noīe hoc vlli hominū. Et vocātes eos denūciauerunt ne oīno loquerent neq̄ docerent in noīe iesu. Petrus vero et iohānes respondētes dixerūt ad eos. Si iustū est in p̄spectu dei vos potius audire q̄ deū: iudicate. Non enim possumus q̄ vidim⁹ et audiūmus nō loqui. At illi cōminātes dimiserūt eos: nō inuentētes quō punirent eos p̄pter pplm: q̄ omēs clarificabant id quod factū fuerat in eo q̄ acciderat. Annorum enim erat ampliū quadraginta homo in quo factū fuerat signū istud sanitatis. Dimissi autē venerūt ad suos. et annūciauerūt eis quāra ad eos principes sacerdotū et seniores dirisissent. q̄ cū audisissent vnanimiter leuauerūt vocē ad deum et dixerunt. Dñe tu q̄ fecisti celū et terrā ma-

re et omnia que in eis sunt qui spūs sancto per os patris nostri dauid p̄neri tui dixisti. Quare fremuerunt gentes et ppli meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes cōnenerunt in vnū aduersus dñm et aduersum xpm̄ ei⁹. Et d̄nenerūt enim vere in ciuitate ista aduersus sanctum puerum tuū iesum quem vntisti herodes et pontius pilatus cum gentibus et pplis israel facere que manū tua et consiliū tuum decreuerunt fieri. Et nūc dñe respice in mīnas eorū: et da seruis tuis cū omni fiducia loquiverbū tuū in eo q̄ manū tuā extēdas ad sanitates et signa et p̄dicia fieri p̄ nomē sancti filij tui iesu. Et cū orassent motus est locus in quo erant cōgregati. Et repleti sunt oēs spūs sancto. et loquebantur verbum dei cū fiducia. Multitudinis autē credētium erat cor vnū et aīa vna nec quisq̄ eorū que possidebat aliquid suū esse dicebat sed erant illis omnia cōia. Et virtute magna reddebant apostoli testimoniū resurrectionis iesu xp̄i domini nostri. et gratia magna erat in omnibus illis. Neq̄ enim quisq̄ egenus erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorū aut domorū erant vendentes afferebant p̄cia eorū que vendebant: et ponebant ante pedes apostolorum. Diuidebat autē singulis p̄ut cuiq̄ opus erat. Ioseph autē qui cognominatus est barnabas ab apostolis: quod est interpretatum solationis. leuites cyprius genere cū haberet agrum vendidit eū: et attulit p̄ciū et posuit ante pedes apostolorum.

**CL. S.** Moritur ananias p̄pter fraudem de precio agrī cū saphira vxore sua: sanantē egrī p̄ aplos p̄ iudeos increpantur apostoli quos gamaliel excusat.

**Ca. V**

**A** Er autē quidam noīe ananias cum saphira vxore sua vendidit agrū et fraudauit de p̄cio agrī p̄ctavore sua et afferens partē quandā. ad pedes apostolorum posuit. Dixit autē petrus ad ananiam. Anania: cur tēpauit sathanas cor tuū mēt̄ri te spūs sancto: et fraudare de p̄cio agrī? Nōne manens tibi manebat: et venūdatum in tua erat p̄tate. Quare posuisti in corde tuo hanc rē. Nō es mentitus hoīb̄ sed deo. Audiens autē ananias hec verba: cecidit et expirauit. Et factus est timor magnus super oēs qui audierunt. Surgentes autem iuuenes amouerunt eum. et efferentes sepelierunt. Factum est autē quasi hoīum rarum trium spaciū. et vxor ipsius nesciens quod factus fuerat introiuit. Dixit autē ei petrus. Dic mihi mulier si tantū agrū vendidisti. At illa dixit. Etia tantū. Petrus autē ad eā. Quid vti q̄ conuenit vobis temptare sp̄ritum dñi? Ecce pedes eorū qui sepelierunt virum tuū ad ostium: et efferēt te. Confestim cecidit ante pedes eius et expirauit. Intrañtes autē iuuenes inuenerunt eam mortuam et extulerūt et sepelierunt ad virū suū. Et factus est timor magnus in vniuersa ecclia et in omēs q̄ audierūt hec. Per-

ps. ij.

S

s. ij. a. j. r. a.

B

s. ij. s.

nota

s. i. d.

Ioseph

B

B

ca. ij. a.

j. ij.

j. v. e.

j. ij.

B

hab. r. i. d.

har. r. i. a.

z. u. r. c.

l. p. e. a.

3

j. v. f.

B

j. v. e.

s. ij. a.

ocut.

v. ij. c.



# Actus apostolorum

**E** man' autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe. Et erant unanimiter omnes in portu salomonis. Ceterorum autem nemo audebat se coningere illis. sed magnificabat eos populus. Magis autem augebatur creditum in domino multitudo virorum ac mulierum: ita ut in plateas eijcerent infirmos: et ponerent in lectulis ac grabatis ut veniente petro saltim umbra illius obumbraret quem illorum et liberarent omnes ab infirmitatibus suis. Concurrere autem et multitudo vicinarum civitatum hierusalem afferentes egros et veratos a spiritibus imundis qui curabant omnes. Eturgens autem princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant qui est heresis saduceorum repleti sunt zelo et iniecerunt manus in apostolos et posuerunt eos in custodia publica. Angelus autem domini per noctem aperiens ianuas carceris et educens eos dixit. Ite et stantes loquimini in templo plebi omnia verba verba ista. Qui cum audissent intraverunt diluculo in templum: et docebant. Adueniens autem princeps sacerdotum et qui cum eo erant: convocauerunt concilium et omnes seniores filiorum israel: et miserunt ad carcerem ut adducerent. Cum autem venissent ministri et apertum carcerem non inuenissent illos: reuersi nunciauerunt dicentes. Carcerem quidem inuenimus clausum cum omni diligentia. et custodes stantes ante ianuas: aperientes autem neminem intus inuenimus. Ut autem audierunt hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum: ambigebant de illis quid nam fieret. Adueniens autem quidam nunciavit eis: quia ecce viri quos posuistis in carcerem sunt in templo stantes et docentes populum. Tunc abiit magistratus cum ministris et adducit illos sine vi. Timebant enim populum ne lapidarentur. Et cum adduxissent illos statuerunt in concilio. Et interrogauit eos princeps sacerdotum: dicens. Precipiendo precepimus vobis ne doceretis in nomine isto: et ecce replestis hierusalem doctrina vestra: et vultis inducere super nos sanguinem hominis istius. Respondens autem petrus et apostoli dixerunt. Obedire oportet deo magis quam hominibus. De patrum vestrorum suscitauit iesum: quem vos interemistis suspendentes in ligno. Hunc principem et saluatorem de israel ait dextera sua ad dandam pacem israel et remissionem peccatorum: et nos sumus testes horum verborum et spiritus sanctus quem dedit deus omnibus obedientibus sibi. Hec cum audissent dissecabantur et cogitabant interficere illos. Surgens autem quidam in concilio phariseus nomine gamaliel legis doctor honorabilis in uerbo plebi: iussit fortiores ad breue homines fieri. Dixitque ad illos. Viri israelite: attendite vobis super hominibus istis: quod acturi sitis. Ante hos enim dies extitit theodas dicens se esse aliquem: cui presens numerus virorum circiter quadringentorum: qui occisus est et omnes qui credebant ei dissipati sunt: et redacti ad nihilum. Post hunc extitit iudas galileus in diebus professionis: et auertit populum post se. Et ipse perijt et omnes quotquot presenserunt ei dissipati sunt. Et nunc itaque dico vobis: discedite ab hominibus istis: et

finite illos. Quia si est ex hominibus scilicet hoc aut oportet dissolui: si vero ex deo est: non poterit dissolui: ne forte et deo repugnare videamini. Responderunt autem illi: et convocantes apostolos cessis denunciarunt ne omnino loquerentur in nomine iesu et dimiserunt eos: et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii: quoniam digni habiti sunt pro nomine iesu contumeliam pati. Qui autem die non cessabat in templo et circa domos docentes et euangelizantes tempore iesu.

**C. S.** Eliguntur septem diaconi ab apostolis et quibus stephanus accusatur iudeis.

**VII** In diebus autem illis crescente numero discipulorum factus est murmur grecorum aduersus hebreos eo quod despicerentur in ministerio quotidiano vidue eorum.

**T** convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt. Non est equum nos derelinquere verbum dei: et ministrare mensis. Considerate fratres viros et vobis boni testimonii septem plebis nos spiritu sancto et sapientia quos constituimus super hoc opus. Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni multitudo. Et elegerunt stephanum virum plenum fide et spiritu sancto et philippum et prochorum et nicanorem et thimonem et parmenam et nicolaum aduenam antiochenum. Hos statuerunt ante conspectum apostolorum: et orantes imposuerunt eis manus. Et verbum domini crescebat: et multiplicabatur numerus discipulorum in hierusalem valde. Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam de synagoga que appellatur libertinorum et cyrenensium et alexandrinorum: et eorum qui erant a cilicia et asia disputantes cum stephano: et non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. propter quod redarguebatur ab eo cum omni fiducia. Tunc summi miserunt viros qui dicerent se audiuisset eum dicentem verba blasphemie in moysen et deum. Commouerunt itaque plebem et seniores et scribas et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in concilium: et statuerunt falsos testes qui dicerent. Homo iste non cessat loqui verba aduersus locum sanctum et legem. Audiuimus enim eum dicentem: quoniam iesus nazarenus hic destruet locum istum. et mutabit traditiones: quas tradidit nobis moyses. Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio viderunt faciem eius tanquam faciem angeli. Dixit autem princeps sacerdotum si hec ita se haberent. Qui ait.

**C. S.** Respondit stephanus iudeis de quibus accusatus fuit: ostendens rebellionem iudeorum contra deum et ponit lapidationem stephani iniuriam ac eius patientiam perfectam.

**VII** Tri fratres et preses audite. De glorie apparuit patri nostro abrahe cum esset in mesopotamia postquam moraretur in carris: et dixit ad illum. Eri de terra tua et de cognatione tua et veni in terram quam monstrauero tibi. Tunc exiit de terra chaldeorum et habitauit in carran. Et in de postquam mortuus est pater eius transiit illum in

terrā istam: in qua vos nunc habitatis. Et non  
 dedit illi hereditatē in ea nec passim pedis: s; **E**  
 repromisit dare illi eā in possessionē et semini et  
 post ipm cū nō haberet filiū. Locutus est autē ei  
 de q; erit semen eius accola in terra aliena. et  
 seruituti eos subiicient et male tractabūt eos  
 annis quadringentis: et gentē cui seruerint iu  
 dicabo ego dicit dñs. Et post hec eribūt: et ser  
 uient mihi in loco isto. Et dedit illi testamētus  
 circūcisionis et sic genuit isaac et circumcidit eū  
 die octauo et isaac iacob: et iacob duodecim pa  
 triarchas. Et patriarche emulātes ioseph ven  
 diderunt in egyptū: et erat deus cum eo. Et er  
 puit eū et omnibus tribulationib; eius: et de  
 dit ei grām et sapiāz in cōspectu pbaraonis re  
 gis egyptoz et cōstituit eum ppositū sup egyptū  
 et super oēm domū suā. Venit autē fames in  
 vniuersam egyptū et chanaā et tribulatio ma  
 gna: et non inueniebāt cibos patres nostri. Eū  
 audisset autē iacob esse frumētū in egypto misit  
 patres nostros p mētū et in secūdo cognit; ē ioseph  
 a fratribus suis: et manifestatū ē pbaraon  
 ni genus eius. Mittens autē ioseph accersiuit ia  
 cob patrē suū et oēm cognationē suā in anima  
 bus septuaginta quinq;. Et descendit iacob in egyptū  
 et defunctus est ipse et patres nostri. Et  
 translati sunt in sicheim: et positi sunt in sepul  
 chro qd emit abraā p cōcio argētī a filiis emor: filij  
 siche. Eū autē appropinquaret tps pmissionis  
 quā p fessus erat deus abraē creuit ppls et mlti  
 plicatus ē in egypto quoadusc; surrexit alius  
 rex in egypto q nō sciebat ioseph. Hic circūue  
 niens gen; nostrū affixit patres nostros: vt et  
 ponerent infantes suos ne vniuificarent. Eodē  
 tpe natus est moyses: et fuit gratus deo q nu  
 tritus est trib; mētib; in domo patris sui. Et  
 posito autē illo sustulit eū filia pbaraonis: et nu  
 triuit eū sibi in filiū. Et eruditus est moyses oī  
 sapia egyptoz. et erat potēs in verbis et in op  
 bus suis. Eū autē impleret ei qdraginta annoz  
 tps: ascēdit in cor ei; vt visitaret fratres suos fi  
 lios isrl. Et cū vidisset quedā iniuriā patientes  
 vindicauit illū: et fecit vltionē ei q iniuriā susti  
 nebat pculso egyptio. Existimabat autē intelli  
 gere fratres: qm de; p manū ipsius daret salu  
 tē illis. At illi nō itellererūt. Sequēti vero die  
 apparuit illis litigantib; et recōciliabat eos in pa  
 ce dicēs. Viri frēs estis. Ut quid nocetis alter  
 utrū. Qui autē iniuriā faciebat primo: repulit  
 eū dicēs. Quis te pstituit pncipē et iudicē sup  
 nos. Nūquid iterficere me tu vis: quēadmodū  
 interfecisti heri egyptiū. Fugit autē moyses in ver  
 bo isto: et fact; est aduena in terra madian: vbi  
 genuit filios duos. Et expletis annis qdra  
 ginta: apparuit illi in deserto montis sina āge  
 lus in igne flāme rubi. Moyses autē videns am  
 miratus est visum. Et accedente illo vt cōfide  
 raret: facta est ad eum vox dñi: dicēs. Ego sum  
 deus patris tuorum: deus abraam: deus isaac  
 et deus iacob. Tremefactus autē moyses: non  
 audebat considerare. Dixit autem illi deus.

Solue calciamentū pedū tuoz: locus enim in q  
 stas terra scā est. Vidēs vidi afflictionē popu  
 li mei q est in egypto et gemituz eoz audiu et  
 descēdi liberare eos. Et nūc veni et mittā te in  
 egyptū. Hunc moysen quē negauerūt dicentes  
 q; te pstituit pncipem et iudicē: hūc deus pnci  
 pem et redēptorē misit cū manu angeli q appa  
 ruīt illi in rubo. Hic eduxit illos faciēs pdigia  
 et signa in terra egypti et in rubro mari. et in de  
 sero annis qdragita. Hic est moyses q dixit fi  
 liis israel. Propham suscitabit vob de; de fra  
 tribus vris: tanq; meipm audietis. Hic est q  
 fuit in ecclesia in solitudine cum angelo q loq  
 batur ei mōre sina et cū pribus vris q accepit  
 pba vite dare vob. Qui noluerūt obedire ptes  
 vri: sed repulerūt et auersi sunt cordib; suis in  
 egyptū: dicētes ad aaron. Fac nobis deos q  
 pcedant nos. Moysi enim huic q eduxit nos de  
 terra egypti: nescim; quid factū sit ei. Et vitulū  
 fecerūt in dieb; illis: et obtulerūt hostiā simula  
 cro: et letabant in opibus manū suaz. Eouer  
 tit autē deus et tradidit eos huire militie celi: si  
 cut scriptum est in libro ppbar; Nunqd victis  
 mas aut hostias obtulistis mihi ānis qdragin  
 ta in deserto dom; israel. Et suscepistis taberna  
 culum moloch et fidus dei vri remphā: figuras  
 q; fecistis adorare eas: et trāsserā vos trās ba  
 bylonem. Tabernaculū testimoniū fuit cū pri  
 bus vris in deserto: sicut disposuit illis deus lo  
 quens ad moysen vt faceret illd fm formā quā  
 viderat. Qd et induerūt suscipientes ptes vri  
 cum iesu in possessionē gentiū: q; expulit deus  
 a facie patrum vroz vsq; in dieb; dd. Qui iue  
 nit grām aī deum: et petijt vt iueneret taber  
 naculum deo iacob. Salomon autē edificauit  
 illi domū. S; nō excelsus in manufactis bitat  
 sicut p ppbetā dicit. celū mihi sedes est: terra  
 aut scabellum pedū meoz. Quā domū edifica  
 bitis mihi dicit dñs. aut q; locus reietionis  
 mee est. Nonne man; mea fecit hec oia: Dura  
 ceruice et incircūcisi cordib; et auribus vos sp  
 ritū scō restitistis: sicut ptes vri ita et vos.  
 Quē ppbetaz nō sunt psecuti ptes vri: et oc  
 ciderunt eos q pnūciabāt de aduētū iusti: cui;  
 vos nūc pditores et homicide fuistis. q accepistis  
 legem in dispositiōe angeloz et nō custodi  
 stis. Audiētes autē hec dissecabant cordib; su  
 is. et stridebāt dentib; in eū. Eū autē esset plen;  
 spū sancto: intēdens in celum vidit glām dei:  
 et iesus stantē a dextris virtutis dei. Et ait. Ec  
 ce video celos aptos et filiū hoīs stantē a dex  
 tris virtutis dei. Et clamātes autē voce magna  
 ptnuerūt aures suas: et impetū fecerūt vnani  
 miter in eum. Et efficiētes eū extra ciuitatē la  
 pidabant. et testes deposuerūt vestimēta sua se  
 cua pdes adolescētis. q vocabat saulus. Et la  
 pidabāt stephanū inuocantē et dicentē. Dñe se  
 su suscipe spm meū. Positis autē genib; cla  
 mauit voce magna dicēs. Dñe ne statuas illis  
 hoc peccm. Et cum h; dixisset odormiuit in dño.  
 C. S. Post sepulturā stephani; ponit pdicas;

Exod. iij. b  
Josue. v. d

E

Deut. xvij. c  
s. iij. d

Exod. xxxij. a

Amos. v. g

S

Exod. xxx. d  
Deut. xij. b

Esai. lvi. a

B

s. vi. d

lij. reg. xxi. d

## Actus apostolorum

rio philippi tam in samaria q̄ in ethiopia q̄ in terra maritima. Et interponit missio sp̄scti in gētiles cū increpatōe symonis magi. VIII

**H** **S** **A**ulus aut̄ erat p̄sentiēs neci ei⁹. Facta est aut̄ in illa die p̄secutio magna in ecclia q̄ erat hierosolymis: et om̄s dī sp̄s sunt p̄ regiones iudee et samarie p̄ter ap̄los. Curauerūt aut̄ stephanū viri timorati: et fecerūt planctū magnū sup̄ eū. Saulus quo deuastabat eccliam p̄ domos intrās et trahens viros ac mulieres tradebat in custodias. Igit̄ q̄ disp̄si erant p̄transibāt euāgelizantes p̄bus dei. Philippus aut̄ descendēs in ciuitatē samarie p̄dicabat illis xp̄m. Intēdebāt autē turbe bis q̄ a philippo dicebant vnanimis audietes et vidētes signa q̄ faciebat. Multi enim eorū q̄ bebant sp̄s immūdos: clamātes voce magnā eribāt. Multi aut̄ paltrici et claudī curati sunt. Factū est ergo gaudiū magnū in illa ciuitate. Vir aut̄ quidā noīe symon q̄ an̄ fuerat in ciuitate magus seducēs gentem samarie dicens se esse aliquē magnū: cui auscultabāt oēs a mīmo vsq̄ ad maximū dicētes. H est virtus dei q̄ vocat̄ magna. Attēdebant aut̄ eū: p̄pter qd̄ multo tpe magicis suis demētasset eos. Cū quo credidissent philippo euāgelizati de regno dei: in noīe iesu xp̄i baptizabant viri ac mulieres. Tūc symon et ip̄e credidit: et cū baptizatus esset adhibebat philippo. Vidēs etiam signa et virtutes maximas fieri: stupēs amirabaf. Cū aut̄ audissent ap̄li q̄ erāt in hierosolymis q̄ recepisset samaria p̄bū dei: miserūt ad eos petrum et iohem. Qui cū venissent orauerūt p̄ ip̄s vt acciperēt sp̄m̄ctm̄. Nōdum em̄ in quenq̄ illoz supuenerat s̄ baptizati tūc erāt in noīe dñi iesu. Tūc imponebant man⁹ sup̄ illos et accipiebant sp̄m̄ctm̄. Cū vidisset aut̄ symon: q̄ p̄ impositionē man⁹ ap̄loz dare sp̄m̄ctm̄ obtulit eis pecuniā: dicēs. Date et mihi hanc p̄tates vt cuiuscūq̄ imposuero man⁹ accipiat sp̄m̄sanctus. Petrus aut̄ dixit ad eū. Pecunia tua tecum sit in p̄ditionē quoniā domū dei existimasti pecunia possideri. Nō est enī tibi pars neq̄ sors in sermone isto. Cor em̄ tuū nō est rectū corā deo. P̄nias itaq̄ age ab hac neq̄tia tua: et roga deū si forte remittat tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enī amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. R̄ndens aut̄ symon dixit. Precamini vos p̄ me ad dñm̄ vt nihil veniat super me horū q̄ dixistis. Et illi q̄dem testificati et locuti p̄bus dei redibant hierosolymā et multis regionibus samaritanorū euāgelizabant. Angelus aut̄ dñi locut⁹ est ad philippū dicēs. Surge et vade p̄ meridīanū ad viam q̄ descendit ab hierl̄ in gazā hec est deserta. Et surgēs abiit. Ecce vir etiops eunuchus potēs cādacis regine etiopū q̄ erat sup̄ om̄s gazas ei⁹ venerat adorare in hierl̄m: et reuertebat sedēs supra currū suū. legensq̄ esaiam p̄pham. Dixit aut̄ sp̄s philippo. Accede et adiuge te ad currum istū. Accurrēs aut̄ philippus: audiuit euz

legentē esaiam p̄pham et dicit. Putasne intellegis q̄ legis? Qui ait. Et quō possum: si nō alius oñderit mihi. Rogauitq̄ philippū vt ascēderet: et sederet secū. Locus aut̄ scripture quā legebat erat hic. Tanc̄ ouis ad occisionē ductus est et sicut agnus corā tondēte se sine voce sic nō aperuit os suum. In hūilitate iudicius eius sublatū est. Generationē eius q̄s enarrabit: Quis tollet de fravita ei⁹. R̄ndens aut̄ eunuchus dixit philippo. Obsecro te de quo p̄pheta dicit hoc: de se an de alio aliquo. Ap̄tes aut̄ philippus os suuz: et incipiens a scriptura ista. euāgelizauit illi iesum. Et dū irent p̄ vias venerunt ad quandā aquā. Et ait eunuch⁹. Ecce aqua. Quis p̄hibet me baptizari? Dixit autem philippus. Si credis et toto corde licet. Et r̄ndens ait. Eredo filium dei esse iesū xp̄m. Et iussit stare currum. Et descēderunt vterq̄ in aquam philippus et eunuchus: et baptizauit eū. Cum autem ascendisset de aqua sp̄s dñi rapuit philippum et amplius nō vidit eum eunuchus. Ibat autem p̄ viam suam gaudens. Philippus autem inuentus est in azoto et p̄transiens euāgelizabat ciuitatibus cunctis donec veniret cesaream.

**C. L. S.** Pontif saulī p̄uersio miraculosa cū ei⁹ baptismali regeneratiōe. q̄ p̄dicās. xp̄m p̄secutiōnem patit: et ponunt duo miracula petri. IX

**S** **A**ulus aut̄ ad huc spirās minarus et cecidit in discipulos dñi accessit ad p̄nitem sacerdotus. et petijt ab eo epl̄as in damascū ad synagogas. vt si quos inuenisset hui⁹ vie viros ac mulieres vinctos p̄duceret in hierl̄m. Et cum iter faceret: cōtigit vt appropiquaret damasco. Et subito circumfulsit eum lux de celo. Et cadens in terram audiuit vocem dicentem sibi. Saule saule qd̄ me persequeris. Quis dixit. Quis es dñe? Et ille. Ego sum iesus quē tu persequeris. Durum est tibi cōtra stimulū calcitrare. Et tremēs ac stupens dixit. Dñe quid me vis facere. Et dñs ad eum. Surge et ingredere ciuitatem. et ibi dicitur tibi quid te oporteat facere. Viri autē illi qui cōmitabantur cum eo stabant stupefacti: audientes q̄dem vocē neminem aut̄ vidētes. Surrexit aut̄ saulus de terra. apertisq̄ oculis nihil videbat. Ad man⁹ aut̄ illum trabētes: introduxerunt damascū. Et erat ibi trib⁹ dieb⁹ nō videns: et nō manducauit neq̄ bibit. Erat autem q̄dem discipulus damasci nomīe ananias. Et dixit ad illum in visu dñs. Anania. At ille ait. Ecce ego dñe. Et dñs ad euz. Surge et vade in vicum qui vocatur rectus. et quere in domo iude saulum nomine tharsensem. Ecce em̄ orat. Et vidit virum ananiam nomīe introeūtem et imponentē sibi manus vt visus recipiat. R̄ndit autē ananias. Dñe audiui a multis de viro hoc quāta mala fecerit sanctis tuis in hierusalē. Et hic bz p̄tates a p̄ncipib⁹ sacerdotū alligandi om̄s qui inuocant nomē tuū. Dixit aut̄

ad eum dñs. Uade qm̄ vas electionis est mibi iste. vt portet nomen meū corā gentib⁹ et regi- bus ⁊ filiis israel. Ego em̄ oñdas illi: q̄nta oporteat eū p̄ noie meo pati. Et abiit ananias ⁊ introiit in domus: ⁊ imponens ei manus dixit. Saul frat̄ dñs misit me iesus: q̄ apparuit tibi in via q̄ veniebas: vt videas ⁊ aplearis spū sc̄to. Et confestim ceciderūt ab oculis ei⁹ tanq̄ squame. ⁊ visum recepit. Et surgens baptizatus est: ⁊ cū accepisset cibū cōfortatus est. Fuit at̄ euz discipulis q̄ erant damasci p̄ dies aliquod. Et continuo ingressus in synagogas p̄dicabat iesus qm̄ hic est fili⁹ dei. Stupebāt aut̄ oēs q̄ eū audiebant ⁊ dicebāt. Nōne hic est q̄ expugnabat in hierl̄m eos q̄ inuocabāt nomē istud. Et hic ad hoc venit: vt vinc̄tos illos duceret ad p̄ncipes sacerdotū. Saul aut̄ multo magis p̄uale- scebat ⁊ p̄fundeabat iudeos q̄ habitabāt damasci affirmās qm̄ hic est xp̄s. Tū aut̄ implerent̄ dies multi p̄ciliū fecerūt in vnū iudei: vt eū interficerent. Note aut̄ facte sunt saulo insidie eoz. Custodiebāt aut̄ ⁊ portas die ac nocte vt eū interficerēt. Accipientes aut̄ eū discipuli ei⁹ nocte p̄ murū dimiserūt eū: summittētes in sporta. Tū aut̄ venisset in hierl̄m tēptabat se iungere discipulis: ⁊ oēs timebāt eū: nō credentes q̄ esset discipul⁹. Barnabas aut̄ app̄bendum illum duxit ad ap̄los: ⁊ narrauit illis quō in via vidisset dñm. ⁊ q̄ locutus est ei. ⁊ quō in damasco fiducialiter egerit in noie iesu. Et erat cū illis intrās ⁊ exiens in hierusalem fiducialiter agens in noie dñi. Loquebatur q̄ gentib⁹ ⁊ discipulib⁹: illi aut̄ q̄rebant occidere eū. Quod cū cognouissent fr̄es deduceūt eum cesaream ⁊ dimiserūt t̄barum. Ecclesia quidē p̄ totā iudeā ⁊ galileā ⁊ samariā habebat pacē ⁊ edificabat̄ ambulans in timore dñi ⁊ cōsolatione sancti spūs replebat̄. Factū est aut̄ vt petrus dñi transiret vniuersos deneniret ad sanctos q̄ habitabant lydde. Inuenit aut̄ ibi boiem quēdam noie enean ab annis octo facentē in grabato: q̄ erat paralyticus. Et ait illi petrus. Enea: sanet te dñs iesus xp̄s. Surge ⁊ sterne tibi. Et continuo surrexit. Et viderūt eū oēs q̄ habitabant lydde ⁊ saronē. q̄ p̄uersi sunt ad dñm. In ioppe aut̄ fuit q̄dam discipula noie thabitha. q̄ interpretata dicit̄ doxas. Hec erat plena operibus bonis ⁊ elemosynis quas faciebat. Factū est aut̄ in diebus illis: vt infirmata moreret̄. Quam cū lauissent: posuerūt eā in cenaculo. Tū aut̄ p̄pe esset lydda ab ioppe: discipuli audietes: q̄ petrus esset in ea: miserūt duos viros ad eū: rogātes ne pigriteris venire vsq̄ ad nos. Erurgēs aut̄ petr⁹ venit cū illis. Et euz aduenisset: duxerūt illū in cenaculum. ⁊ circumsteterunt illum omēs vidue flentes ⁊ ostendētes ei tunicas ⁊ vestes. quas faciebat illis doxas. Electis aut̄ omnibus foras: petrus ponēs genua orauit. ⁊ cōuersus ad corpus dixit. Thabitha surge. Et illa aperuit oculos: et viso petro resedit. Mans aut̄ illi manū erexit eā. ⁊ cū vo-

casset sanctos et viduas assignauit eā viuam. Notum autē factū est per vniuersam ioppen. ⁊ crediderunt multi in dño. Factus est autē vt dies multos moraretur in ioppe apud symonē quendam coziarium.

**C. L. S.** Videt angelum cornelius. qui mittēs ad petrū visionem de celo habentem: ab eo cōuertitur. ⁊ descendit spiritus sanctus in gentes qui ⁊ baptizant̄.

**Cap. X**  
**Q**u autē quidam erat in cesarea noie cornelius centurio cohortis q̄ dicitur italica religiosus ⁊ timens deum euz omni domo sua. faciens elemosynas multas plebi ⁊ deprecans deū semp. Is vidit in visu manifeste quasi hora diei nona angelū dei introeuntes ad se ⁊ dicentem sibi. Cornelie. At ille intuens eū: timore corrept⁹ dixit. Quis es dñe. Dixit aut̄ illi. Orationes tue ⁊ elemosyne tue ascenderūt in memoriam in cōspectu dei. Et nunc mitte viros in ioppen. ⁊ accersi symonē quendam q̄ cognominatur petrus. Hic hospitatur apud symonē quendam coziariū cui⁹ ē domus iuxta mare. Hic dicet tibi: quid te oporteat facere. Et cum discessisset angelus q̄ loq̄batur illi vocauit duos domesticos suos: ⁊ mitterem metuentē dñm ex his his q̄ illi parebant. Quibus cum narrasset omnia: misit illos in ioppen. Postera autē die iter illis facientibus ⁊ appropinquantibus ciuitati ascendit petr⁹ in superiora vt oraret circa horam sextā. Et cū esuriret voluit gustare. Paratib⁹ aut̄ illis: cecidit super eum mentis excessus. Et vidit celum apertum: ⁊ descendens vas quoddam velut lintheum magnus quattuor iugis submitti de celo in terram: in quo erant omnia quadrupedia et serpētia terre: et volatilia celi. Et facta est vox ad eum. Surge petre: occide ⁊ manduca. At autē petrus. Absit dñe: q̄ nunq̄ manducaui omne cōmune imundum. Et vox iterum secundo ad eum. Quod deus purificauit: tu cōmune ne dixeris. Hoc factus est per ter. Et statim receptum est vas in celum. Et duxit. ra se besitaret petrus: quidnam esset visio quam vidisset: ecce viri qui missi erant a cornelio inquirentes domū symonis: astiterunt ad ianuam. Et cum vocassent interrogabant: si symon qui cognominatur petrus illic haberet hospitium. Petro autē cogitante de visione: dixit spirit⁹ ei. Ecce viri tres querūt te. Surge itaq̄ ⁊ descende ⁊ vade cū eis nihil dubitans: quia ego misi illos. Descendens autē petrus ad viros dixit. Ecce ego sum quem queritis. Que causa ē p̄pter quam venistis. Qui dixerunt. Cornelie centurio vir iustus ⁊ timens deū ⁊ testimoniū bñs ab vniuersa gente iudeoz. r̄sum accepit ab angelo sancto accersiri te in domū suā: ⁊ audire v̄ba abs te. Introducens ergo eos recepit hospitio. Sequenti aut̄ die surgēs: p̄fecit eū cū illis ⁊ quidā ex fratrib⁹ ab ioppe comitati sunt eū. Altera aut̄ die introiit cesaream. Cor-

A

Tobie. xij. c

I. xi. a

B

C

D  
Qu. ij. d

nellus vero expectabat illos: convocatis cognatis suis et necessarijs amicis. Et factum est cum introisset petrus: obuius venit ei cornelius. et prostratus ad pedes eius adorauit eum. Petrus vero eleuauit eum dicens. Surge et ego ipse homo sum. Et loquens cum illo intravit: et inuenit multos qui conuenerant: dixitque ad illos. Vos scitis quomodo abominatus sit uiro iudeo coniungi aut accedere ad alienigenam. Sed mihi ostendit deus neminem communi aut immundum dicere uocem propter quod sine dubitatione ueni accesserit. Interrogo ergo quam ob causam accesseritis me? Et cornelius ait. A nudis quarta die usque ad hanc horam orans eram hora nona in domo mea. et ecce uir stetit ante me in ueste candida et ait. Cornelius: exaudita est oratio tua: et elemosyne tue commemora te sunt in conspectu dei. Mitte ergo in ioppem: et accersi symonem quem cognouit petrus: hic hospitatur in domo symonis coriarij iuxta mare. Confestim ergo missi ad te et tu benefecisti ueniedo. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus: audire uel oia quecumque tibi precepta sunt a domino. Aperiens autem petrus os suum dixit. In ueritate conperi: quia non est personarum acceptor deus: sed in omni genere quem timet eum et operatur iustitiam: acceptus est illi. Uerbum misit deus filiis israel: annuncians pacem per iesum christum: hic est oim dominus. Vos scitis quod factum est per uos per uniuersam iudeam. Incipiens enim a galilea post baptismum quod predicauit iohannes: iesum a nazareth quomodo uenit eum deus spiritus sancto et uirtute: quem praesens benedicens et sanans omnes oppressos a diabolo: quoniam deus erat cum illo. Et nos testes sumus oim quod fecit in regione iudeorum et hierusalem: quem occiderunt suspenses in ligno. Hunc deus suscitauit tertia die et dedit eum manifestum fieri non omni populo: sed testibus preordinatis a deo. nobis qui manducauimus et bibimus cum illo postquam resurrexit a mortuis. Et precepit nobis predicare populo et testificari. quia ipse est qui constitutus est a deo iudex uiuorum et mortuorum. Hunc omnes probere testimonium probent remissione peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Adhuc loquente petro uerba haec. cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant uerbum. Et obstupuerunt et circumcissione fideles qui uenerant cum petro. quia et in nationes gratia spiritus sancti effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis et magnificantes deum. Tunc respondit petrus. Numquid aquas quis prohibere potest non baptizentur hi qui spiritu sanctum acceperunt: sicut et nos. Et iussit eos baptizari in nomine domini iesu christi. Tunc rogauerunt eum ut maneret apud eos aliquod diebus.

**C. S.** Disceptant iudei aduersus petrum quia ad circumcisos se uertit: atque dispergunt discipulos ad predicandum gentibus: et predicat agabus faciem in uniuerso orbe.

**A. XI.** Audierunt autem apostoli et fratres qui erant in iudea quoniam et gentes receperunt uerbum dei. Cum autem ascendisset petrus hierosolymam: disceptabant aduersus illum qui erant et circumcissione discetes. Quare introisti ad uiros preputium habentes et manducaisti cum illis. Incipiens autem petrus exponebat illis ordinem: dicens.

|| Ego eram in ciuitate ioppe orans: et uidi in excessu mentis mee uisionem descendens uas quod dāuelut lintbeum magnum quattuor inuicibus summi ti de celo et uenit usque ad me. In quod intuens considerabam. et uidi quadrupedia terre et bestias et reptilia et uolatilia celi. Audiuimus autem et uocem dicentem mihi. Surge petre: occide et manduca ca. Dixi autem. Nequaquam domine. quia commune aut imundum nunquam introiit in os meum. Respondit autem uox secundo de celo. Que deus mundauit tu ne communi dixeris. Hoc autem factum est per te: et recepta sunt oia rursum in celum. Et ecce uiri tres confestim astiterunt in domo in qua eram: missi a cesarea ad me. Dixit autem spiritus mihi ut irem cum illis. nihil benefitans. Uenerunt autem mecum et sex fratres isti: et ingressi sumus in domum uiri. Narrauit autem nobis quomodo uidisset angelum in domo sua. stantem et dicentem sibi. Mitte in ioppen: et accersi symonem quem cognouit petrus: qui loquetur tibi uerba in quibus saluus eris tu et uniuersa domus tua. Cum autem cepissem loqui. cecidit spiritus sanctus super eos: sicut et in nos in initio. Recordatus sum autem uerbi domini: sicut dicebat. Iohannes quidem baptizauit aqua: uos autem baptizabimini spiritu sancto. Si ergo eandem gratiam dedit illis deus sicut et nobis qui credimus in dominum iesum christum: ego quis eram qui possem prohibere deum. His auditis tacuerunt: et glorificauerunt deum dicentes. Ergo et gentibus penitentiam dedit deus ad uitam. Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione que facta fuerat sub stephano: pambulauerunt usque per benticam et cyprium et antiochiam: nemini loquentes uerbum nisi solis iudeis. Erant autem quidam ex eis uiri cyprij et cyprensi. qui cum introissent antiochiam loquebantur et ad grecos annunciantes dominum iesum. Et erat manus domini cum eis: multusque numerus creditum conuersus est ad dominum. Peruenit autem sermo ad aures ecclesie que erat hierosolymis super istis. et miserunt barnabam usque ad antiochiam. Qui cum peruenisset et uidisset gratiam dei: gauisus est et hortabatur omnes in proposito cordis permanere in domino quia erat uir bonus et plenus spiritu sancto et fide. et apposita est multa turba domino. Profectus est autem tharsum ut quaereret saulum. quem cum inuenisset perduxit antiochiam. Et annu totum conuersati sunt ibi in ecclesia: et docuerunt turbam multam: ita ut cognominarentur primum antiochie discipuli christiani. In his autem diebus superuenerunt ab hierosolymis prophete antiochiam: et surgens unus ex eis nomine agabus significabat per spiritum famam magnam futuram in uniuerso orbe terrarum: que facta est sub claudio. Discipuli autem prout quisque habebat proposuerunt in misterium mittere habitantibus in iudea fratribus: quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus barnabe et sauli.

**C. S.** Petri persecutio ab herode pontifice. ac eiusdem per angelum liberatio. cum punitione herodis.

**C. XII.**

Roma. ij. b  
Eph. vi. b  
Colof. iij. d

S

S. i. a

S. ij. e

B

S. viij. g

A

C. XI

S. xij

C

**E**des autē tpe misit berodes rex ma-  
nus: vt affligeret quosdā de ecclesia  
Occidit autē Jacobū fratrem Jobis  
gladio. vidēs autē qz placeret iudeis  
apposuit appbendere et petrū. Erāt autē dies  
azimoz. Quē cū apprehēdisset misit in carcerē  
tradēs qz quattuor q̄ternionib⁹ militū ad custo-  
diendū eū. volens post pasca pducere eū pplo  
Et Petrus q̄des suabaf in carcere. oratio autē  
fiebaf sine intermissione ab ecclia ad deū. p eo  
Eū autē pductur⁹ eum essz berodes. in ip̄a no-  
cte erat petrus dormiēs inter duos milites vi-  
ctus chatenis duab⁹. et custodes añ ostiū custo-  
diebant carcerē. Et ecce angelus dñi astitit. et  
lumē refulsit in bitaculo p̄cussosqz latere petri  
excitauit eū dicēs. Surge velocit. Et ceciderūt  
catbene d̄ manib⁹ eius. Dixit autē angelus ad  
eū. Precingere. et calcia te caligas tuas. Et fe-  
cit sic. Et dixit illi. Circūda tibi vestimētū tuū  
et seqre me. Et exiens seq̄baf eū. et nesciebat  
qz verum est qz fiebat p angelū. Existimabat  
autē se visum videre. Trāseuntes autē primā et  
secūdam custodiā venerūt ad portā ferrā q̄ ducit  
ad ciuitatē q̄ vltro apta est eis. Et exeūtes p̄-  
cesserunt vicū vnum. et p̄tinuo discessit ange-  
lus ab eo. Et petr⁹ ad se reuersus dixit. Nunc  
scio vere qz misit dñs angelū suū: teripuit me  
de manu berodis et de omī expectatiōe pleb⁹  
iudeoz. Cōsiderāscz venit ad domū marie ma-  
tris iobis: q̄ cognominat⁹ est marcus vbi erāt  
multi p̄gregati et orātes. Pulsante autē eo ad  
ostium ianue. p̄cessit puella ad videndū noie  
rhode. Et vt cognouit vocē petri p̄re gaudio n̄  
apuit ianuā. s̄z intro currēs nūciauit stare pe-  
trum añ ianuā. At illi dixerūt ad eā. Insanis  
Illa autē affirmabat sic se b̄fel. Illi at̄ dicebāt  
Angelus ei⁹ est. Petr⁹ autē pseuerabat pulsās  
Eū autē aperuissent ostiū: viderūt eū et obstu-  
puerūt. Annuēs autē eis māu vt tacerēt: narra-  
uit quō dñs eduxissz eū de carcerē. Dixitqz. Nū-  
ciate Jacobo et fribus h. Et egressus abiit in  
aliū locū. Facta autē die erat nō pua turbatō  
inter milites: q̄dnaz scrip̄tū esset de petro. Hero-  
des autē cū req̄sisset eū et nō inuenisset: inq̄sitiō-  
ne scā de custodib⁹ iussit eos duci. descēdensqz  
a iudea in cesareā ibi p̄morat⁹ est. Erat autē fra-  
tus tyrijs et sydonijs. Ad illi vnanimes venerūt  
ad eū: et p̄uasō blasto q̄ erat sup cubiculū regis  
postulabāt pacē: eo qz alerent regiōes eoz ab  
illo. Statuto autē die berodes vestit⁹ veste re-  
gia sedit p̄ tribunali: et p̄cionabaf ad eos. Po-  
pulus autē acclamabat dei voces et noie hoīs.  
Cōfestim autē p̄cussit eū angelus dñi eo qz non  
dedisset honorē deo: et cōsumpt⁹ a p̄mib⁹ expi-  
rauit. Verbū autē dñi crescebat et multiplicaba-  
tur. Barnabas autē et saulus reuerfi sunt ab ier-  
osolymis: expleto misterio: assumpto Joban-  
ne q̄ cognominatus est marcus.

**C. L. S.** Describit vocatio pauli ad apostolatū  
eū et p̄dicatiōe in cyp̄o et antiochia: cui iudei  
p̄dicūt incitātes in eū p̄secutionem. Ca. XIII

**E**rat autē i ecclia q̄ erat antiochie ppbe  
et doctores i qb⁹ barnabas et symon  
vocabat niger. et luc⁹ cyrenēsis et  
manaben q̄ erat berodis tetrache col-  
lactane: et saul. Distrātib⁹ at̄ illis dño et tes-  
timōtib⁹. dixit illis sp̄sctūs. Segregate mibi  
saulū et barnabā in op⁹ ad qd̄ assūpsi eos. Tūc  
ieiunātes et orātes: ip̄onētesqz eis man⁹: dimi-  
serūt illos. Et ip̄i q̄dē missi a sp̄sco abierūt se-  
leuciā: et ide nauigauerūt cyp̄ū. Et cū venissēt  
salaminā. p̄dicabāt p̄bū dei i synagogis iude-  
ozum. Debant autē et iohem in misterio. Et cū p̄-  
ambulassent vniuersaz insulā vsqz ad paphuz:  
iuenerūt q̄ndā virū magū pseudo p̄pham iuz  
deū: cui nomē erat barieū: q̄ erat cum p̄cōsule  
sergio paulo viro prudēte. Hic accersit barna-  
ba et paulo: desiderabat audire p̄bū dei. Resi-  
stebat autē illis elymas mag⁹: sic em̄ interpretaf  
nomē ei⁹: q̄rens auertere p̄cōsulē a fide. Sau-  
lus autē q̄ et paul⁹ replet⁹ sp̄scto intuēs in eū  
dixit. O plene oī dolo et oī fallacia fili diaboli:  
iūmice oīs iusticie: nō desinis subuerrere vias  
dñi rectas. Et nūc ecce man⁹ dñi sup te: et eris  
cec⁹. nō vidēs solē vsqz ad t̄ps. Et p̄festsz cecidit  
in eū caligo et tenebre: et circūiēs q̄rebat qui ei  
manū daret. Tūc p̄cōsul cū vidisset factū credi-  
dit: amirās sup doctrina dñi. Et cū a papho na-  
uigassz paul⁹ et q̄ cū eo erāt venerūt p̄gen p̄as-  
pbilie. Jobes autē discedēs ab eis reuersus est  
hierosolymā. Illi p̄o p̄trāseūtes p̄gen venerūt  
antiochiā p̄silde: et ingressi synagogaz die sab-  
batoz sederūt. Post lectionē añ leg⁹ et p̄pharū  
miserūt principes synagoge ad eos dicentes.  
Viri frēs: si q̄s ē in vob⁹ p̄mo exhortationis ad  
plebē: dicite. Surgēs autē paul⁹ et māu silentiū  
indicēs ait. Viri israelitez q̄ timet⁹ deū audite  
Deus pleb⁹ isrl̄ elegit p̄res n̄ros et plebē exalta-  
uit cū essent incole in terra egypti: et i brachio  
excelso eduxit eos et ea et p̄ q̄draginta annoz  
t̄ps mores eoz sustinuit in deserto. Et destrucēs  
gentes septē in t̄ra chanaā: forte distribuit eis  
terrā eoz q̄si post q̄dringētos et q̄nq̄gita ānos  
et p̄ h̄ dedit iudices vsqz ad samuel p̄phetaz.  
Et exinde postulauerūt regē et dedit illis saul  
filiū cis virū de tribu bēiamin ānis q̄dragita.  
Et amoto illo suscitauit illis. Dauid regē. cui te-  
stimōniū p̄hibens dixit. Inuenit d̄d filiū iesse  
virū fm̄ cor: meū q̄ faciet oēs velitates meas  
Hui⁹ de⁹ ex semie fm̄ p̄missionē eduxit israel  
saluatorē iesum p̄dicāte iohē añ faciē aduētus  
ei⁹ baptimū p̄nic oī pplo isrl̄. Eū impleret autē  
cursū suū: dicebat. Quē me arbitrami esse: nō  
sum ego: sed ecce venit p̄ me: cui⁹ nō suz dign⁹  
calciā mēta pedū soluere. viri frēs: filij generis  
abraā et q̄ in vob⁹ timēt deū: vob⁹ p̄bū salut⁹ but⁹  
missum est. q̄ em̄ bitabāt hierlm̄ et p̄ncipes ei⁹  
būc ignorātes. et voces p̄phaz q̄ p̄ oē sabbatū  
legunt: iudicātes iplenerūt. Et nullā cām mor-  
tis inueniētes in eo: petierūt a pylato vt inter-  
ficerent eū. Eūqz p̄summassent oīa q̄ d̄ eo scri-  
pta erāt. deponētes eū d̄ ligno: posuerūt eū in

1. d. i. c. e

3

L

1. vi. f

D

1. vi. f

1. Reg. viij. a

1. Reg. xvi. c

Mar. i. a  
Joban. i. d1. cv. d  
Lu. xxiij. b  
1. iij. c

E

# Actus apostolorum

monumento. Deus aut suscitauit eum a mortuis tertia die: qui visus est per dies multos his qui seculum ascenderant cum eo de galilea in bethaniam quae usque nunc sunt testes eius ad plebem. et nos vobis annunciamus eam quae ad patres nostros repromissio facta est quam haec deus adimpleuit filiae vestris resuscitans iesum sicut et in psalmo secundo scriptum est.

Ps. ij. Heb. eo. i. b

Ps. xv. s. ij. d

S

Abacuc. i. b

B

Esa. lvi. b

Mat. x. c  
Mat. vi. b  
Luc. ix. a

A

s. vi. c

¶ Filius meus es tu. ego hodie genui te. Quod autem suscitauit eum a mortuis apostolus iacobus reuersurum in corruptionem. ita dixit. Quia dabo vobis scriptam deum fideliam. Ideoque et alias dicit. Non dabo scriptam tuam videre corruptionem. Dauid enim in sua generatione cum administrasset voluntati dei. dormiuit et appositus est ad patres suos. et vidit corruptionem. Quae pro deo suscitauit a mortuis. non vidit corruptionem. Notum igitur sit vobis viri fratres. quia per hunc vobis remissio peccatorum annuntiata ab omnibus quibus non potuistis in lege moysi iustificari. In hoc ois qui credit iustificatur. Videte ergo ne superueniat vobis quod dictum est in prophetis. Videte contemptores et ammiramini et dispndimini. quia opus operor ego in diebus vestris. opus quod non creditis si quis enarrauerit vobis. Exerunt tibi autem illis. rogabant ut sequenti sabbato loquerentur sibi verba haec. Quae dimissa esset synagoga. securi sunt multi iudeorum et colentium deum aduenarum paulum et barnabam: qui loquentes suadebant eis ut permanerent in gratia dei. Sequenti pro sabbato pene vniuersa ciuitas conuenit audire verbum dei. Videntes autem turbas iudei repleti sunt zelo. et dicebant his quae a paulo dicebantur blasphemantes. Tunc praesertim paulus et barnabas dixerunt. Vobis oportebat primam loqui verbum dei. sed quoniam non repellitis illud et indignos vos iudicatis et ne vire: ecce conuertimur ad gentes. Sic enim praecipit nobis dominus. Posuit te in luce gentium: ut sis in salutem usque ad extremum terre. Audientes autem gentes gauise sunt: et glorificabant verbum domini: et crediderunt quotquot erant praedicatorum ad vitam aeternam. Disseminabat autem verbum domini per vniuersam regionem. Iudei autem concitauerunt mulieres religiosas et honestas et primos ciuitatis et excitauerunt persecutionem in paulum et barnabam: et eiecerunt eos de finibus suis. At illi percussio puluere pedum in eos venerunt iconium. Discipuli quoque replebantur gaudio et spiritu sancto.

¶ L. S. Pontif apostoli praedicatorum in iconio ac alijs locis propinquis: atque sanatus claudus et egredis: apostolus ad confirmandum credentes in christum. Ca. XIII

**H**ic est autem in iconio ut simul introiret synagogam iudeorum et loquerentur: ita ut crederet iudeorum et grecorum copiosa multitudo. Qui pro increduli fuerunt iudei: suscitauerunt ad iracundiam concitauerunt animas gentium aduersus fratres. Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agentes in domino. testimonium praebere verbo gratiae suae: dante signa et prodigia fieri per manus eorum. Diuisa est autem multitudo ciuitatis. et quaedam quae de erant cum iudeis. quaedam vero cum apostolis. Tunc autem factus esset impetus gentium et iudeorum cum principibus suis ut contumeliosus afficeret et lapidarent eos: intelligentes profugerunt ad ciuitates lycaoniae

ne lystram et derben et vniuersas in circuitu regionem. et ibi euangelizantes erant. Et comota est ois multitudo in doctrina eorum. paulus autem et barnabas morabantur lystris. Et quidam vir lystris. infirmus pedibus sedebat claudus ex utero matris suae quae nunquam ambulauerat. Hic audiuit paulum loquentem. Qui intuitus eum et videns quia fidem haberet ut saluus fieret dixit magna voce. Surge super pedes tuos rectus. Et erexit et ambulabat. Turba autem cum vidissent quod fecerat paulus: leuauerunt vocem suam lycaonice dicentes. Dii filii facti hominibus descenderunt ad nos. Et vocabant barnabam iouem paulum pro mercurium. quoniam ipse erat durus verbi. Sacerdos quoque iouis qui erat ante ciuitatem: tauros et coronas ante ianuas afferens cum populo volebat sacrificare. Quod vbi audierunt apostoli barnabas et paulus scissis tunicis suis exierunt in turbas clamantes et dicentes. Viri quid haec facitis? Et nos mortales sumus similes vobis homines: annuntiantes vobis ab his vanis conuerti ad deum viuum qui fecit celum et terram et mare et omnia quae in eis sunt: qui in praeteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quaedam non sine testimonio semetipsum reliquit beneficiens de celo dans pluuias et tempora fructifera implens cibo et leticia corda eorum. et haec dicentes viri sedauerunt turbas ne sibi immolarerent. Superuenerunt autem quaedam ab antiochia et iconio iudei. et persuasis turbis lapidantes paulum traxerunt eum ex ciuitate estimantes eum mortuum esse. Circa autem illud autem eius discipulis: surgens intrauit ciuitatem. et postera die profectus est cum barnaba in derben. Quae euangelizassent ciuitati illi: et docuissent multos: reuersi sunt lystram et iconiam et antiochiam: confirmantes animas discipulorum. et dormitantesque ut permanerent in fide. et quoniam per multas tribulationes ois nos intrare in regnum dei. Et cum constituissent illi per singulas ecclesias presbyteros et orassent cum ieiunationibus: commendauerunt eos domino in quem crediderunt. Transiueruntque piscediam venerunt in paphlagiam et loquentes verbum domini in pergen. descenderunt in italia: et inde nauigauerunt antiochiam: vbi erant traditi gratiae dei in opus quod conpleuerunt. Cum autem venissent et congregassent ecclesiam: retulerunt quae fecisset deus cum illis: et quia aperuisset gentibus ostium fidei. Morati sunt autem tempus non modicum discipulis.

¶ L. S. Per accessum apostolorum in bethaniam quaestio de legalium obseruatione proponit ac soluit: atque publicatone demandat: ac separat barnabas a paulo et publice coniungitur. Ca. XX

**E**t quaedam descendentes de iudea docebant fratres: quia nisi circuncidamini secundum morem moysi non potestis saluari. Facta ergo seditione non minima paulo et barnabe aduersus illos: statuerunt ut ascenderet paulus et barnabas: et quaedam alij ex alijs ad apostolos et presbyteros in bethaniam super hac quaestione. Illi ergo deducti ab ecclesia pertransibant phenicem et samariam: narrantes conuersionem gentium. et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem venissent hierosolymam suscepti sunt ab ecclesia et ab apostolis et senioribus: annuntiantes quae deus fecisset cum illis.

B  
s. iij. a  
liij. a

L

Ps. cxi.  
Apoc. iij.  
i. viij.

D

s. r.

B  
Galat.

**S**urrexerunt autem quidam de heresi phariseo-  
 rum qui crediderunt dicentes. quod oportet circumcidi eos: pro-  
 cepe quod seruare legem moysi. Conueneruntque apostoli et  
 seniores videre de hoc. Eum autem magna con-  
 quiritio fieret: surgens petrus dixit ad eos. Viri  
 fratres vos scitis quoniam ab antiquis diebus de-  
 in nobis elegit per os meum audire gentes ver-  
 bum euangelii et credere. Et qui nouit corda de-  
 us: testimonium perhibuit dans illis spiritum si-  
 cut et nobis et nihil discreuit inter nos et illos  
 fide purificans corda eorum. Nunc ergo quod tempta-  
 tis deum imponere iugum super ceruices discipulo-  
 rum quod neque nos neque patres nostri portare  
 potuimus: sed per gratiam domini iesu christi cre-  
 dimus saluari quemadmodum et illi. Tacuit autem om-  
 nis multitudo et audiebant barnabam et paulum  
 narrantes quanta deus fecisset signa et prodigia  
 in gentibus pro eis. Et postquam tacuerunt respondit isa-  
 cobus dicens. Viri fratres audite me. Similiter nar-  
 raui quemadmodum primum deus uisitauit sume-  
 re et gentibus populum nomini suo. ut huic con-  
 cordant uerba prophetarum: sicut scriptum est. Post-  
 hec reuertar et reedificabo tabernaculum dauid  
 quod decidit et diruta eius reedificabo et erigam  
 illud: ut requiratur ceteri hominum dominum. et omnes ge-  
 tes super quas inuocatum est nomen meum dicit  
 dominus faciens hec. Notum a seculo est domino opus  
 suum. Propter quod ego iudico non inquietari eos  
 qui ex gentibus conuertuntur ad deum: sed scribere ad  
 eos ut abstinere se a contaminationibus simulac-  
 orum. et fornicatione et suffocatis et sanguine.  
 Moyses enim a temporibus antiquis his in singulis  
 ciuitatibus qui eum predicant in synagogis. ubi  
 per omne sabbatum legimus. Tunc placuit apostolo  
 et senioribus cum omni ecclesia eligere viros ex  
 eis: et mittere antiochiam cum paulo et barnaba  
 iudam qui cognominabatur barnabas et syla. vi-  
 ros primos in fratribus. scribentes per manus eor-  
 um. Apostoli et seniores fratres his qui sunt an-  
 tiochie et syrie et cilicie fratribus ex gentibus salu-  
 tem. Quoniam audiimus. quia quidam ex uobis ex-  
 euntibus turbauerunt uos uerbis euertere ani-  
 mas uestras. quibus non mandauimus. placuit nobis  
 collectis in unum eligere viros. et mittere ad  
 cum charimus nostris barnaba et paulo hominibus  
 qui tradiderunt animas suas pro nomine domini iesu christi.  
 Misimus ergo iudam et syla. qui et ipsi uobis uer-  
 bis referent eadem. Usus est enim spiritus sanctus  
 et nobis nihil ultra imponere uobis onerum  
 que hec necessaria. ut abstinere uos ab immo-  
 latis simulacrorum et sanguine et suffocato et  
 fornicatione a quibus custodientes uos bene as-  
 getis. Ualete illi ergo dimissi descenderunt an-  
 tiochiam: et congregata multitudo tradide-  
 runt epistolam. Quam cum legissent gauisi sunt  
 super consolatione. Judas autem et syla et ipsi cum  
 essent prophete uerbo plurimo uiolati sunt fra-  
 tres. et confirmauerunt. Facto autem ibi aliqua  
 tempore dimissi sunt cum pace a fratribus  
 ad eos qui miserant illos. Usus est autem syla  
 ibi remanere. iudas autem solus abiit berythum. Paulus

autem et barnabas demorabantur antiochie docere  
 et euangelizantes cum alijs pluribus uerbum domini.  
 Post aliquot autem dies dixit ad barnabam paulus  
 reuertentes uisitemus fratres per uniuersas ciuitates  
 in quibus predicauimus uerbum domini: quo se deant  
 Barnabas autem uolebat secum assumere et iobez  
 qui cognominabatur marcus. Paulus autem rogabat  
 eum: ut qui discessisset ab eis de paphlagonia: et cum esset  
 cum eis in opus non debere recipi. Facta est autem  
 dissensio ita ut discederent ab inuicem. et barna-  
 bas quidem assumpto marco nauigaret cyprum.  
 Paulus uero electo syla profectus est: traditus gre-  
 dei a fratribus. Perambulabat autem syrias  
 et ciliciam confirmans ecclesias: precipiens: cus-  
 todire precepta apostolorum et seniorum.

**C. L. B.** Paulus iunctus timotheo predicat in ma-  
 cedonia in ciuitate philippi: et exinde oritur eius  
 persecutio propter prohibitionem a demonio libera-  
 tam: qui ceteri mittuntur in carcerem et liberantur.

**P** Eruenit autem in derben et listram XVI  
 Et ecce discipulus quidam erat ibi no-  
 mie timotheus: filius mulieris uidue fi-  
 delis pre gentilibus. Huic testimonium  
 bonum reddebatur quod in listris erat et iconio fratres.  
 Hunc uoluit paulus secum proficisci: et assumens cir-  
 cumcidit eum propter iudeos qui erant in illis locis.  
 Sciebant enim omnes quod pater eius erat gentilis. Cum  
 autem praesentem ciuitates tradebant eis: cum ad-  
 ire dogmata que erant decreta ab apostolis et seniori-  
 bus qui erant ierosolymis. Et ecclesie quidem  
 confirmabantur fide: et abundabant numero quotidie.  
 Transiuit autem phrygiam et galacie regionem  
 uentus fuit a spiritu sancto loqui uerbum dei in asia. Eum ue-  
 nissent autem in mysiam temptabant ire in bythiniam  
 et non permisit eos spiritus iesu. Eum autem praesentem  
 mysiam descenderunt troadem: et uisio per noctem pau-  
 lo ostensa est. Vir marcedo quidam erat stans et de-  
 precans eum et dicens. Transiens in macedoniam adiu-  
 ua nos. Ut autem uisum uidit: statim quaesiuimus pro-  
 ficisci in macedoniam certi facti quod uocasset nos  
 deus euangelizare eis. Nauigantes autem a troade  
 recto cursu uenimus samothraciam: et sequenti die  
 neapolum: et inde philippis: que est prima partis  
 macedonie ciuitas colonia. Erant autem in hac  
 urbe diebus aliquot consistentes. Die autem sabbato-  
 rum egressi sumus foras portam iuxta flumen ubi  
 uidebatur oratio esse: et sedentes loquebamur mulieribus  
 que conuenerant. et quidam mulier nomine lydia pur-  
 puraria ciuitatis thiatirenorum colens deum audiuit:  
 cui dominus aperuit cor intendere his que dice-  
 bantur a paulo. Eum autem baptizata esset et domus  
 eius deprecata est: dicens. Si iudicatis me fide-  
 lem domino esse. introite in domum meam et manete  
 et coegit nos. Factum est autem eum nobis ad-  
 orationem puella quidam benitentem spiritum prohibitionem obuia-  
 re nobis. que quaesitum magnus prestabat dominis suis ui-  
 uendo. Hec subsequuta paulum et nos clamabat: di-  
 cēs. Isti homines filii dei excelsi sunt qui annuntiant uo-  
 bis uiam salutis. hanc faciebat multis diebus. Dolens  
 autem paulus: et conuersus spiritus dixit. Precipio tibi  
 in nomine iesu christi exire ab ea. Et exiit eadem ho-



# Actus apostolorum

ra. Videntes autē dñi ei⁹: et iuit spes q̄stus eoz  
apprehēdentes paulū ⁊ sylā pducērūt in foruz  
ad p̄ncipes: ⁊ offerētes eos magistratib⁹ dī  
xerūt. Hi hoīes cōturbāt ciuitatē nostrā cū sint  
iudei. ⁊ nūciāt morē quē nō licz nob̄ suscipere  
q̄ facere cū sim⁹ romani. Et cucurrit plebs ⁊ ad  
uersus eos: ⁊ magistrat⁹ scissis tunicis eoz ius  
serunt eos virgis cedi. Et cū mltas plagas eis  
iposuisset miserūt eos ī carcerē: p̄cipiētes custo  
dī vt diligētē custodiret eos. Qui cū tale p̄cep  
tus accepisset: misit eos ī interiorē carcerē: ⁊ pe  
des eoz strinxit ligno. Media autē nocte paul⁹  
⁊ sylas adorantes laudabāt deū ⁊ audiebāt e  
os q̄ in custodia erāt. Subito ⁊o terremot⁹ fa  
ctus ē magn⁹: ita vt mouerētur fundamta car  
ceris. Et statim apta sunt oīa ostia: ⁊ vnīuersoz  
vīncula soluta sūt. Et p̄gefact⁹ at̄ custos carceris  
⁊ vidēs ianuas aptas carceris euagiato gladio  
volebat se iustificare estimans fugisse vinctos.  
Clamauit autē paul⁹ voce magna dicens. Nihil  
tibi malifeceris. Vniuersi eī hic sum⁹. Petitoq̄  
lumie itrogressus ē. et tremefact⁹ p̄cidit paulo  
⁊ syle ad pedes. ⁊ pdicens eos foras ait. Dñs:  
qd̄ me opz facere vt salu⁹ siā. At illi dixerūt. Re  
de in dñm iesum: ⁊ salu⁹ eris tu ⁊ dom⁹ tua. Et  
locuti sunt ei ⁊ buz dñi cū oībus qui erāt in do  
mo ei⁹. Et tollens eos in illa hora noctis lauit  
plagas eoz. Et baptizatus est ipse ⁊ oīs dom⁹ ei⁹  
⁊ t̄mno. Cūq̄ p̄durisset eos in domū suā appo  
suit eis mēsam ⁊ letat⁹ est cū oī domo sua cre  
dens deo. Et cū dies fact⁹ esset miserūt magi  
strat⁹ lictores dicētes. Dimitte hoīes illos. Nū  
clauit custos carceris p̄ba bec paulo: ⁊ miserūt  
magistrat⁹ vt dimittamini. Nunc igit̄ exētes  
ite ī pace. Paul⁹ autē dixit eis. Cēsos nos publi  
ce indēnatos hoīes romanos miserūt in carce  
rem. ⁊ nūc occulte nos eijciūt? Nō ita. s; veniāt  
⁊ ipi nos eijciāt. Nūciauerūt autē magistratib⁹  
lictores p̄ba bec. Timuerūtq̄ audito q̄ roma  
ni essent: ⁊ veniētes dehcati sunt eos. ⁊ edncē  
tes rogabāt vt egrederētur de vbe. Eteuntes  
autē de carcere: itrosērūt ad lydiam: ⁊ visis fra  
tribus consolati sunt eos ⁊ p̄fecti sunt.

**C. L. S.** Ponit Pauli p̄dicatio in thessalonica  
ac heroe: interposita eius p̄secutione: et pue  
nit atbenas p̄dicans iesum xpm.

**Ca. XVII**

**Q**uam autē pambulassent ambipolim  
⁊ appolloniā venerunt thessalonica:  
vbi erat synagoga iudeoz. Scdm̄ cō  
suetudinē autē paul⁹ introiuit ad eos:  
⁊ per sabbata tria differebat eis de scripturis  
adaperiēs ⁊ insinuās. Quia xpm oportuit pati  
⁊ resurgere a mortuis. ⁊ q̄ hic ē iesus xps quē  
ego annūcio vob. Et quidā ex eis crediderunt  
et adūcti sunt paulo ⁊ syle: ⁊ de colentib⁹ gen  
tilibusq̄ multitudo magna: ⁊ mulieres nobi  
les nō pance. Zelantes autē iudei assumentes  
q̄ de vulgo viros quosdā malos: ⁊ turba facta  
conciuerūt ciuitatē: ⁊ assistētes domui iaso  
nis querebant eos pducere in pplm. Et cū nō  
inuenissent eos trahēbant iasonem: et quos

dam fratres ad p̄ncipes ciuitatis clamantes:  
qm̄ hi qui vrbem cōturbant: et hūc venerūt quos  
suscepit iason: ⁊ hi omnes contra decreta cesa  
ris faciunt: regem alium dicentes esse iesum.  
Conciuerunt autē plebem ⁊ p̄ncipes ciuitatis  
audientes bec. Et accepta satisfactione a iaso  
ne ⁊ a ceteris: dimiserūt eos. Fratres vero cō  
festim p noctē dimiserunt paulum ⁊ sylā in her  
oam. Qui cum venissent: in synagogā iudeoz  
introierunt. Hi autē erant nobiliores eoz qui  
sunt thessalonice q̄ susceperunt verbum cū om  
ni auditate: quotidie scrutantes scripturas: si  
bec ita se haberent. Et multi quidem credide  
runt ex eis: ⁊ mulierū gentiliū honestarū: et vi  
ri nō pauci. Cū autē cognouissent in thessalonica  
iudei: quia ⁊ heroe p̄dicatū est a paulo ver  
bum dei. venerunt ⁊ illuc cōmouētes ⁊ turbā  
tes multitudinē. Statimq̄ tūc paulus dimisse  
runt frēs: vt iret vsq̄ ad mare. Syllas autē ⁊  
timotheus remanserunt ibi. Qui autem dedu  
cebant paulum: perducerunt euz vsq̄ ad athe  
nas: ⁊ accepto mandato ab eo ad sylā ⁊ timo  
them vt q̄ celeriter venirent: ad illum p̄fecti  
sunt. Paulus autē cū atbenis eos expectaret. in  
citabatur spūs eius in ipso vidēs idolatrie de  
ditam ciuitatem. Disputabat igitur in synago  
ga cū iudeis ⁊ colentib⁹: ⁊ in foro per omnes  
dies ad eos qui audierant. Quidam autē epi  
curei ⁊ stoici philosophi differebant cū eo: ⁊ q̄  
dam dicebāt. Quid vult seminuerbibus hic di  
cere. Alii vero nouoz demonioz videtur annū  
ciator esse. quia iesum ⁊ resurrectionem annū  
ciabat eis. Et apprehensum eum ad ariopagū  
ducerunt dicentes. Possum⁹ scire q̄ est bec nos  
na q̄ a te dicitur doctrina? Noua enī quedam  
infernus auribus nostris. Nolumus ergo scire qd̄  
nam velint bec esse. Athenienses autē omēs ⁊  
aduenē hospites ad nihil aliud vacabant nisi  
aut discere aut audire aliquid noui. Stans au  
tem paulus in medio ariopagi ait. Viri athe  
nienses per omnia quasi substitutos vos video  
p̄teriens esū ⁊ videns simulacra vestra: in  
ueni ⁊ aram in qua scriptus erat. Ignoro deo.  
Quod ergo ignorantes colitis: hoc ego annū  
cio vobis. Deus qui fecit mūdum ⁊ oīa que in  
eis sunt: hic celi ⁊ terre cum sit dñs: nō in ma  
nufactis templis habitat: nec manibus huma  
nis colitur indigens aliquo. cum ipse det omi  
bus vitam ⁊ inspirationē et omnia: fecitq̄ ex  
vno omne genus hoīum inhabitare super vni  
uersam faciē fre: definitēs statuta tpa ⁊ termi  
nos bitatōis eoz: q̄rere deū: si forte attrahēt  
eum aut inueniant: quīs nō longe sit ab vno  
quos nostrum. In ipso esū viuimus ⁊ moue  
mur ⁊ sumus. sicut ⁊ quidā vestroz poetaz di  
xerūt. Ip̄ius em̄ ⁊ gen⁹ suz. Gen⁹ q̄ cū sim⁹ dei  
non debem⁹ estimare anro ⁊ argēto aut lapidi  
sculpture artis ⁊ cogitatis hoīs diuinū esse si  
milit. Et tpa qd̄ de hui⁹ ignorantie desolciēs deus  
nūc annūciat hoīb⁹ vt oēs vbiq̄ p̄niam agāt eo  
q̄ statuit die in q̄ iudicatur⁹ cōrbe in eq̄tate ius

8. v. d. ⁊. 11. a

5

Job. 11. 1

2

3

4

5

6

7

Lu. 11. 1. 8

vro in quo statuit: fidē pbens oibus suscitans eū a mortuis. Eū audissent autē resurrectionez mortuoz. qdā quidē irridebāt qdā pō dixerunt Audiam⁹ te de hoc iterū. Sic paulus exiit d medio eoz. Quidā pō viri adberētes ei crediderūt. in quibus ⁊ dionysius ariopagita ⁊ mulier noīe damaris ⁊ alij cum eis.

¶ C. S. Pauli p̄dicatio i corintho ponif cū in surrectiōe aduersarioz: atq; in aduētū eius in epheso ⁊ adiungitur de appolline. ¶ XVIII

**P**ost h̄ egressus ab atbenis venit corinthū: ⁊ inueniēs qndā iudeū noīe aqlā ponticū in genere q̄ nup̄ venerat ab italia ⁊ p̄scilla vxorē ei⁹. eo q̄ p̄cepisset claudī⁹ discedere om̄s iudeos a roma. accessit ad eos. ⁊ q; eiusdem erat art; manebat ap̄d eos ⁊ opabaf. Erāt autē scenofactorie art; Et disputabat in synagoga p̄ om̄e sabbatū. in terponēs nomē dñi iesu. suadebatq; iudeis et grec; . Eū venissent autē de macedonia sylas ⁊ timothe⁹: instabat p̄bo paulus testificās iudeis esse xpm̄ iesu. Eōtradictōib⁹ autē eis ⁊ blasphemariib⁹. ercutiēs vestimenta sua. Dixit ad eos. Vāguis vester sup̄ caput vestrū. Mūdus ego ex h̄ ad gētes vadā. Et migrās inde intrauit domū cuiusdā noīe titi iusti colētis deū cuius dom⁹ erat p̄iuncta synagoge. Eryspus autē archisynagogus credidit dño cū oī domo sua et multi corinthoz audietes credebāt ⁊ baptizabant. Dixit autē dñs nocte p̄ visionem paulo Noli timere. s; loq̄re ⁊ ne taceas. Prop̄ quod ego sum tecū: ⁊ nemo apponet tibi vt noceat te. qm̄ ppl̄s est mibi mult⁹ in hac ciuitate. Sed it autē ibi annū ⁊ sex mēses: docens ap̄d eos p̄bū dei. Gallione autē p̄sule achaie: insurrexerūt vno aīo iudei in paulū ⁊ adduxerūt euz ad tribunal dicētes: q; ⁊ legē h̄ psuadet boib⁹ colere deū. Incipiēte autē paulo ap̄ire os dixit gallio ad iudeos. Si q̄dez esset iniquus aliqd̄ aut facin⁹ pessimum: o viri iudei. recte vos sustinerē. si p̄bo q̄stidēs sunt de p̄bo ⁊ noibus legis v̄re: vosipi videritis. Iudex ego horū nolo esse. Et misit eos a tribunali. App̄bendentes autē om̄s sosthenē p̄ncipē synagoge pcutiebant eū aīn tribunal ⁊ nihil eoz gallioni cureerat. Paulus pō cū adhuc sustinisset dies multos fribus vale faciēs nauigauit in syriā: ⁊ cū eo p̄scilla ⁊ aqla. q̄ sibi totōderat in cēbus caput hēbat em̄ votū. Deuenitq; ephesum et illos ibi reliqt. Ip̄e pō ingressus synagogaz disputabat cū iudeis. Rogātib⁹ autē eis vt ampliori tpe maneret nō p̄sensit s; vale faciēs ⁊ dicēs iterū reuertar ad vos deo volēte. profectus est ab epheso. Et descēdens cesareā ascēdit ⁊ salutauit eccliam: ⁊ descēdit antiochiaz. Et factū ibi aliquāto tpe p̄fect⁹ est pambulās ex ordine galaciā regionē ⁊ phrygiā: p̄firmās om̄s discipulos. Iude⁹ autē quidā appollo nomine. alexadrin⁹ genere vir eloquēs deuenit ephesum. potēs in scripturis. Hic erat edoct⁹ viā dñi. ⁊ feruēs spū loq̄bat: ⁊ docebat diligē

ter ea q̄ sunt iesu: sciēs tm̄ baptisina iohannis Hic ergo cepit fiducialit̄ agere in synagoga. Quē cū audissent p̄scilla ⁊ aqla assumpserūt eū ⁊ diligentit̄ exposuerūt ei viā dñi. Iū autē vellet ire achia: exhortati frēs scripserūt discipulis vt susciperēt eū. Qui cū venisset cōtulit multum bis q̄ crediderunt. Vehemētē em̄ iudeos reuincebat. publice ostendens p̄ scripturas esse xpm̄ iesum.

¶ C. S. Predicat paulus i reditu ei⁹ ad ephesum de p̄itate baptisimi ⁊ euāgelij. Et describitur inspiratio regressus eius in hierlm̄ cum cēdatione ppl̄i ephesiorum. ¶ XIX

**A**ctū est autē cum appollo esset corinthi: vt paulus pagratis sup̄ioribus partibus veniret ephesum ⁊ inueniret q̄sdam discipulos. Dixitq; ad eos

Si sp̄m̄ sc̄m̄ accepistis credētes? At illi dixerunt ad eum. Sed neq; si sp̄s sanctus est audiui⁹. Ille pō ait. In quo ergo baptizati estis? Qui dixerūt in iohannis baptisimatē. Dixit autē paulus. Iohannes baptizauit baptisimo p̄nie populum dicēs: in eum q̄ ventur⁹ esset p̄ ip̄m vt crederēt hoc est in iesum. His auditis baptizati sunt in noīe dñi iesu. Et euz imposuisset illis manus paulus. Venit sp̄s sanctus super eos ⁊ loq̄bant linguīs ⁊ p̄phabant. Erāt autē om̄s viri fere duodecim. Int regressus autē synagogam cū fiducia loq̄bat p̄ tres menses disputans ⁊ suadēs de regno dei. Cum autē qdaz indurarent ⁊ nō crederēt maledicētes viam dñi corā multitudīne discedēs ab eis segregauit discipulos quotidie disputās in schola tyrāni cuiusdā. Hoc autē factū est p̄ biennium: ita vt om̄s q̄ habitabant in asia audirēt p̄buz dñi iudei atq; gentiles. Virtutesq; nō modicas q̄s libet faciebat deus p̄ manū pauli: ita vt etiam sup̄ languidos deferrent a corpore ei⁹ sudaria et semicinctia ⁊ recedebāt ab eis lāguores et sp̄s neq; egrediebant. Lemptauerūt autē quidam ⁊ de circūeuntib⁹ iudeis exorcistis inuocare super eos q̄ hēbant sp̄s malos nomen dñi iesu dicētes. Adiuro vos p̄ iesum quē paulus p̄dicat. Erāt autem cuiusdā iudei noīe scēne p̄ncipis sacerdotum septē filij: q̄ hoc faciebant. R̄ndens autē sp̄s neq; dixit eis. Iesum noui ⁊ paulum scio. Vos autē qui estis ⁊ infiliens homo in eos in quo erat demonium pessimum ⁊ dñatus amboz: inualuit ⁊ eos: ita vt nudi ⁊ vulnerati effugerent d̄ domo illa. Hoc autē notum sc̄m̄ est oibus iudeis atq; gētilib⁹ qui habitabant ephesi: ⁊ cecidit timor sup̄ omnes illos ⁊ magnificabaf nomē dñi iesu. Multiq; credentium veniebāt cōfitētes ⁊ annūciātes actus suos. Multi autē ex eis q̄ fuerant curiosi sectati. stulerunt libros ⁊ combusserunt eos coram oibus. ⁊ cōputatis p̄cijs illoz inuenērunt pecuniam denarioz q̄nq; ginta milium Ita fortiter crescebat verbum dei ⁊ cōfirmabatur. His autem expletis p̄posuit paulus in spū transita macedonia ⁊ achia ire hierosoly.

## Actus apostolorum

mam dices. quoniam postquam fuero sibi. opus me et romam videre. Mittens autem in macedoniam duos ex ministris sibi timotheum et crastum: ipse remansit ad tempus in asia. Facta est autem illo tempore turbatio non minima de via domini. Demetrius enim quidam nomine argentearius faciens edes argenteas diane prestabat artificibus non modicum quantum: quos convocans et eos qui eius modi erant operifices dixit. Viri scitis quod de hoc artificio est nobis acquisitio et videtis et auditis quod non solum ephesum sed pene totius asie paulus hic suadens auertit multam turbam dicens. quoniam non sunt dii qui manibus fiunt. Non solum autem hec presertim nobis pro in redargutionem venire: sed et magne diane temple in nihilum reputabitur. et destrui incipiet magnificentas eius quam tota asia et orbis colit. His auditis repleti sunt ira et exclamauerunt dicentes. Magna diana ephesiorum. Et impleta est ciuitas tota confusione. et impetum fecerunt vno animo in theatrum rapti gais et aristarcho macedonibus comitibus pauli. Paulo autem volente intrare in populum: non permisit discipuli. Quidam autem et de asie principibus qui erant amici eius miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum. Alii autem alio clamabant. Erat enim ecclesia confusa et plures nesciebant qua ex causa conuenissent. De turba autem detraxerunt alexandrum. propepellentibus eum iudeis. Alexander autem manu silentio postulato volebat reddere rationem populo. Quae ut cognouerunt iudeum esse. vox facta est vna omnium quasi per horas duas clamantium. Magna diana ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas: dixit. Viri ephesum quis enim est hominum qui nesciebat ephesiorum ciuitatem. cultrice esse magna diane ionisque plis: Cum ergo his contradici non possit: opus vos sedatos esse et nihil temere agere. Adduxit enim homines istos neque sacrilegos neque blasphemantes deam vestram quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices sunt aduersus aliquam conuentus forenses aguntur et proconsules sunt: accusent inuicem. Si quid autem alterius rei queritis in legitima ecclesia poterit absolui. Nam et presertim argui seditiois hodie ne. cum nullus obnoxius sit de quo possumus reddere rationem concursus istius. Et cum hec dixisset dimisit ecclesiam.

Remotis insidiis iudeorum processus pauli per viam ad hierusalem per diuersa loca in quibus predicauit.

**C**apitulum XX  
**P**ostquam autem cessauit tumultus vocatus paulus discipulis et exhortatus eos ualedixit et profectus est ut iret in macedoniam. Cum autem perambulasset partes illas et exhortatus eos fuisset multo sermone. venit ad greciam ubi cum fecisset menses tres: facte sunt illi insidie a iudeis nauigaturo in syriam: habuitque consilium ut reuertere per macedoniam. Comitatus est autem cum sosipat pyrriberoensis. thessalonicensium vero aristarchus et secundus et gais derbeus et timotheus. asiani vero tychicus et trophimus. Hi cum precessissent sustinuerunt nos troade: nos vero nauigauimus post dies azyorum a philippis: et uenimus ad eos troadem in die

bus quinque: ubi demorati sumus diebus septem. Una autem sabbati cum conuenissemus ad frangendum panem paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum. pertractans sermonem usque in mediam noctem. Erant autem lampades copiose in cenaculo ubi eram congregati. Sedens autem quidam adolescens nomine eutyclus supranestram cum mergeret somnino graui disputante diu paulo ductus somno cedit de tertio cenaculo deorsum et sublatus est mortuus ad quem cum descendisset paulus incubuit super eum et completus dixit. Nolite turbari. Anima enim ipsius in ipso est. Ascendens autem frangens panem et gustans. satisque allocutus est usque in lucem: et sic profectus est. Adduxerunt autem puerum uiuentem: et consolati sunt non minime. Nos autem ascendentes nauem nauigauimus in asson inde suscepturi paululum. Sic enim disposuerat: ipse per terram iter facturus. Cum autem conuenissemus in asson assumpto eo uenimus mytilenam. Et inde nauigantes sequenti die uenimus contra chium et alia die applicuimus samum. et sequenti die uenimus myletum. Proposuerat enim paulus trans nauigare ephesum. ne qua mora illi fieret in asia. Festinabat enim si possibile sibi esset ut die pentecosten faceret hierosolymis. A myleto autem mittens ephesum uocauit maiores natu ecclesie qui conuenissent ad eum et simul essent dixit eis. Vos scitis a primo die qua ingressus sum in asiam qualiter uobiscum per omne tempus fuerim seruus domino cum omni humilitate et lachrymis et temptacionibus que mihi acciderunt ex insidiis iudeorum: quomodo nihil subtraxerim uobis utillum quo munus annunciarere uobis et docere uos publice. et per domos testificans iudeis atque gentilibus in deum penitentiam et fidem in dominum nostrum iesum christum. Et nunc ecce ego alligatus spiritu uado in hierusalem quae in ea uentura sunt mihi ignorans nisi quod spiritus sanctus per omnes ciuitates mihi prelat dicens quoniam uincula et tribulationes hierosolymis me manent. Sed nihil horum uereor: nec facio animam meam preciosior quam me: dummodo primum meum et ministerium uerbi quod accepi a domino iesu testificari euangelium gratie dei. Et nunc ecce ego scio quod amplius non uidebitis faciem meam: uos omnes per quos transiui predicans regnum dei. Quapropter cōtestor uos hodie in die: quod mundus sum a sanguine omnium. Non enim subterfugi quo minus annunciarere omne consilium dei uobis. Attendite uobis et uniuerso gregi in quo uos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam acquisiuit sanguine suo. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in uos: non penitentes gregi. Et ex uobis ipsi erurgent uiri loquentes peruersa ut abducant discipulos post se. Propter quod uigilate memoria retinete: quoniam per trientium nocte et die non cessauimus cum lachrymis monens unumquemque uestrum. Et nunc commendo uos deo et uerbo gratie ipsius qui potens est edificare et dare hereditatem in sanctificationis omnibus. Argentum et aurum aut uestem nullius concupiui sicut ipsi sci

E  
iii reg. vii  
iii. reg. vii

D

E

F  
ii. reg. vii  
Dan. vii

B